

Propagace prevence domácího násilí

Bc. Dagmar Bělohlávková

Diplomová práce
2007

 Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta multimediálních komunikací

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta multimediálních komunikací
Ústav marketingových komunikací
akademický rok: 2006/2007

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE (PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Dagmar BĚLOHLÁVKOVÁ**
Studijní program: **N 7202 Mediální a komunikační studia**
Studijní obor: **Marketingové komunikace**

Téma práce: **Propagace prevence domácího násilí**

Zásady pro vypracování:

1. Popište motivaci výběru tématu, charakterizujte základní odbornou literaturu jako východisko studia tematiky, zhodnoťte množství a kvalitu literatury z hlediska zkoumané problematiky.
2. Definujte cíl práce a stanovte pracovní hypotézy, charakterizujte základní vědecké metody analýzy tematiky.
3. Popište a zanalyzujte pomocí rešerše odborné literatury, statistik a jiných dostupných zdrojů sociopatologický jev domácího násilí včetně jeho kvantifikace.
4. Prostudováním dostupných výzkumů zhodnoťte posun vnímání problematiky domácího násilí ve společnosti.
5. Zmapujte možnosti řešení této problematiky a skutečný stav řešení analýzou současné propagace prevence domácího násilí v ČR.
6. Zjistěte úroveň prevence domácího násilí ve Zlínském kraji.
7. Navrhněte případná opatření z oblasti sociální a marketingové komunikace při řešení tohoto problému.
8. Zhodnoťte hypotézy a míru dosažení stanoveného cíle.

Rozsah práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam odborné literatury:

SZCZEPANIKOVÁ, A., ŽÁKOVÁ, M., LANGHANSOVÁ, H.: Jak jednat v případech domácího násilí. Brno: Liga lidských práv, 2004. ISBN 80-239-22-07-6

PROKOP, M. a kol.: Právní ochrana dětí a obětí domácího násilí. Brno: Ekologický právní servis, 2002. ISBN 80-902570-8-9

VANÍČKOVÁ, E. Násilí v rodině: Syndrom zneužívaného a zanedbávaného dítěte. Praha: Karolinum, 1995. ISBN 80-7184-008-4

GJURIČOVÁ, Š., KOCOURKOVÁ, J., KOUTEK, J.: Podoby násilí v rodině. Vyšehrad, Praha 2000. ISBN 80-7021-416-3

Interdisciplinární přístup k řešení případů domácího násilí na komunitní úrovni. Bílý kruh bezpečí. 2005. ISBN 80-239-5441-5

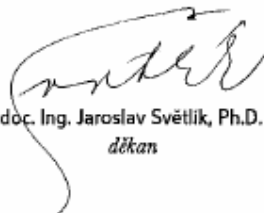
HANNAGAN, T. J.: Marketing pro neziskový sektor. 1. vyd. Praha: Management Press. 1996. 205 s. ISBN 80-85943-07-7

Vedoucí diplomové práce: **doc. PhDr. Dušan Pavlů, CSc.**
Ústav marketingových komunikací

Datum zadání diplomové práce: **15. ledna 2007**

Termín odevzdání diplomové práce: **20. dubna 2007**

Ve Zlíně dne 15. ledna 2007

doc. Ing. Jaroslav Světlík, Ph.D.
děkan

PhDr. Magda Gregarová
ředitel ústavu

ABSTRAKT

Diplomová práce se zabývá problematikou domácího násilí a jeho prevence. Teoretická část se soustřeďuje na popis a charakteristiku tohoto sociopatologického jevu, analytická část zkoumá současné možnosti řešení této problematiky ve světě, v České republice i na lokální úrovni (Zlínský kraj). Projektová část nabízí návrhy zlepšení propagace prevence a komunikace mezi jednotlivými skupinami řešícími domácí násilí. Také se věnuje prevenci partnerského násilí u dospívajících, opírá se přitom o výsledky výzkumné sondy realizované mezi studenty střední školy.

Klíčová slova: domácí násilí, partnerské násilí, násilí na ženách, prevence, neziskové nevládní organizace

ABSTRACT

My diploma work concerns domestic violence and its prevention. Theoretic part of my work concentrates on basic characteristics of this sociology-patologic phenomenon. The second analytic part deals with solutions of this problem on local, national and world basis. My practical part considers possibilities of publicity improvements of prevention and communication among each crucial group which is solving problem of home violence. Moreover it takes into consideration prevention of violence between juvenile males and females, according to survey which has taken place at local secondary schools.

Keywords: domestic violence, intimate partner violence, violence against the women, prevention, non profit association.

PODĚKOVÁNÍ

Mé největší poděkování si zaslouží pan docent doc.PhDr.Dušan Pavlů CSc. za odborné vedení při psaní této práce. Můj dík patří také paní Bc. Jarmile Hasoňové koordinátorce Intervenčního centra Zlín a paní Ing. Janě Bartíkové, mluvčí PČR OŘ Zlín.

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že diplomovou práci na téma

Propagace prevence domácího násilí

Jsem vypracovala samostatně. Použitou literaturu a prameny jsem v práci citovala.

Ve Zlíně dne 18. dubna 2007

.....

Dagmar Bělohávková

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	12
1 DOMÁCÍ NÁSILÍ.....	13
1.1 DEFINICE	13
1.2 FORMY DOMÁCÍHO NÁSILÍ.....	15
1.3 DŮLEŽITÉ ZNAKY DOMÁCÍHO NÁSILÍ.....	16
1.4 VÝSKYT DOMÁCÍHO NÁSILÍ	17
1.5 PACHATELÉ DOMÁCÍHO NÁSILÍ	23
1.6 OBĚTI DOMÁCÍHO NÁSILÍ.....	26
1.7 AGRESIVITA A POHLAVNÍ ROZDÍLY	28
1.8 FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ DOMÁCÍ NÁSILÍ.....	29
1.8.1 Příklady jednofaktorových teorií	30
1.8.1.1 Alkohol jako příčina domácího násilí.....	30
1.8.1.2 Násilí zažité v dětství jako příčina partnerského násilí.....	31
1.8.2 Genderový model příčin domácího násilí	33
1.9 DŮSLEDKY DOMÁCÍHO NÁSILÍ V KONTEXTU VĚD.....	38
1.10 DĚTI JAKO ZAPOMENUTÉ OBĚTI DOMÁCÍHO NÁSILÍ	45
II PRAKTICKÁ ČÁST.....	47
2 MEZINÁRODNĚPRÁVNÍ ZAKOTVENÍ OCHRANY ŽEN PŘED DOMÁCÍM NÁSILÍM	48
2.1 OCHRANA LIDSKÝCH PRÁV V MEZINÁRODNÍCH DOKUMENTECH	48
2.2 OCHRANA LIDSKÝCH PRÁV NA PŮDĚ EVROPY	49
2.3 ÚMLUVA O ODSTRANĚNÍ VŠECH FOREM DISKRIMINACE ŽEN	50
2.4 DALŠÍ DOKUMENTY O OCHRANĚ ŽEN PŘED NÁSILÍM	52
2.5 OCHRANA OBĚTÍ PŘED DOMÁCÍM NÁSILÍM V RÁMCI EVROPSKÉ UNIE	53
3 DOPORUČENÍ SVĚTOVÉ ZDRAVOTNICKÉ ORGANIZACE	54
4 ČESKÁ LEGISLATIVA A DOMÁCÍ NÁSILÍ	55
4.1 INSTITUT VYKÁZÁNÍ.....	55
4.2 INTERVENČNÍ CENTRA.....	57
4.3 ZHODNOCENÍ EFEKTIVITY ŘEŠENÍ PROBLÉMU DOMÁCÍHO NÁSILÍ PRÁVNÍMI PROSTŘEDKY V ČR	58
5 PREVENCE	60

5.1	CHARAKTERISTIKA PREVENCE	60
5.2	ROLE MÉDIÍ V PREVENCI DOMÁCÍHO NÁSILÍ	62
5.3	PROGRAMY PRO DĚTI NA ZÁKLADNÍCH ŠKOLÁCH	63
5.4	ADOLESCENTI A MLADÍ DOSPĚLÍ	64
5.5	DOSPĚLÍ.....	66
5.6	SVĚTOVÉ TRENDY V PREVENCI DOMÁCÍHO NÁSILÍ.....	67
5.6.1	Posilování informovanosti v právech žen.....	67
5.6.2	Zapojování mužů do kampaní proti domácímu násilí.....	67
5.6.3	Programy pro pachatele domácího násilí.....	67
5.6.4	Multidisciplinární přístup v řešení problematiky domácího násilí.....	69
6	JEDNOTLIVÉ KAMPANĚ V ČR A JEJICH REALIZÁTOŘI.....	71
6.1	PROJEKTY STÁTU	71
6.2	HLAVNÍ PROJEKTY NEZISKOVÝCH ORGANIZACÍ	72
6.3	ZHODNOCENÍ ČESKÝCH KAMPANÍ PROTI DOMÁCÍMU NÁSILÍ	76
7	ŘEŠENÍ PROBLEMATIKY DOMÁCÍHO NÁSILÍ VE ZLÍNSKÉM KRAJI	79
7.1	VÝSKYT DOMÁCÍHO NÁSILÍ VE ZLÍNSKÉM KRAJI	79
7.2	PREVENCE DOMÁCÍHO NÁSILÍ VE ZLÍNSKÉM KRAJI	80
7.2.1	Intervenční centrum	80
7.2.2	Specializovaná poradenská centra, azylové domy, následná terapeutická péče	81
7.2.3	Kampaně proti domácímu násilí ve Zlínském kraji	82
7.2.4	Preventivně osvětová činnost Policie ČR.....	83
7.2.5	Prevence na školách.....	84
III	PROJEKTOVÁ ČÁST	87
8	NÁVRHY NA ZKVALITŇOVÁNÍ PREVENCE DOMÁCÍHO NÁSILÍ VE ZLÍNSKÉM KRAJI	88
8.1	INTERVENČNÍ CENTRUM.....	88
8.2	MÍSTNÍ SAMOSPRÁVY.....	89
8.2.1	Zkvalitňování primární prevence	89
8.2.2	Iniciace výzkumu, vyhodnocování efektivity prevence	89
8.2.3	Analýza rozložení zdrojů prevence.....	90
8.2.4	Zapojování významných osobností.....	90
8.2.5	Pomoc v řešení situace obětí	90
8.2.6	Způsoby získávání finančních prostředků	91
8.2.7	Zkvalitňování multidisciplinárního přístupu	92
8.3	SPOLUPRÁCE SUBJEKTŮ, INSTITUCÍ A PRACOVNÍCH SKUPIN ZLÍNSKÉHO KRAJE	93
8.3.1	Průběžné zjišťování spolupráce s médii	93
8.3.2	Společné prostředky Public Relations.....	93
8.3.3	Rozvíjení uvědomělosti zdravotního sektoru	94

8.3.4	Policie	94
8.4	PREVENCE SMĚŘOVÁNA MUŽŮM	95
8.5	PREVENCE NA ŠKOLE.....	95
8.6	EFEKTIVITA A VYHODNOCOVÁNÍ PROGRAMŮ	96
9	VÝZKUMNÁ SONDA DOMÁCÍ A PARTNERSKÉ NÁSILÍ Z POHLEDU MLADÝCH LIDÍ	97
9.1	VÝSLEDKY ŠETŘENÍ	98
9.2	NEJDŮLEŽITĚJŠÍ POZNATKY VÝZKUMNÉ SONDY	107
9.3	RADY A DOPORUČENÍ NA ZÁKLADĚ VÝZKUMNÉ SONDY:.....	108
10	NÁVRH PREVENTIVNÍ KAMPANĚ PRO ŠKOLY	109
10.1	PLÁNOVÁNÍ PROJEKTU	109
10.2	CHARAKTERISTIKA PROGRAMU	111
10.3	PŘÍPRAVA PROJEKTU	113
10.4	REALIZACE PROJEKTU	114
10.5	PRÁCE S MÉDIÍ.....	115
10.6	RIZIKA PROJEKTU	115
	ZÁVĚR.....	116
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	119
	SEZNAM PŘÍLOH.....	128

ÚVOD

Vybrala jsem si za téma své diplomové práce Propagaci prevence domácího násilí, jednak proto, že se tento negativní jev vyskytl v mém okolí, ale především z důvodu, že nedávno proběhly v české legislativě výrazné úpravy a média byla plná diskuzí o této problematice. Téma se mi za této situace jevílo značně aktuální.

Problematika domácího násilí je hodně složitá, komunikace a prevence v ní hraje klíčovou roli. Práce si klade za úkol sledovat možnosti řešení domácího násilí a jejich využívání.

Cíle práce:

Smyslem mé práce je **identifikovat hlavní komunikační problémy a možná východiska komunikace a prevence v problematice domácího násilí**. Dalším cílem bude zhodnotit úroveň prevence domácího násilí ve Zlínském kraji, formulovat slabiny a navrhnout případné změny.

Hypotézy:

- 1.) Násilí páchané na mužích a seniorech je v prevenci domácího násilí u nás opomíjeno, stejně jako komunikace s pachateli DN.
- 2.) Komunikaci mezi jednotlivými subjekty a složkami zabývajícími se domácím násilím ve Zlínském kraji není věnována dostatečná pozornost.
- 3.) Díky lepší informovanosti jsou dnešní mladí lidé daleko lépe připraveni na řešení domácího násilí než starší generace.

Postup:

Teoretická část je syntézou poznatků z rešerše dostupné literatury, internetových zdrojů, statistik a výzkumů, jejím cílem je detailní popis domácího násilí, včetně jeho kvantifikace, forem, charakteristik oběti a pachatele, příčin a důsledků tohoto sociopatologického jevu. Nahlížím na domácí násilí jako na jev, který má aspekty sociální, psychologické, zdravotní, právní, ekonomické.

Nastavená teoretická základna je východiskem pro analytickou část, ve které se zabývám legislativou související s domácím násilím a sledovat hlavní trendy v řešení problematiky domácího násilí ve světě, analyzuji některé současné propagační aktivity a jejich nositele směřující k prevenci domácího násilí u nás. Zhodnocení českých kampaní a prevence by

mělo potvrdit či vyvrátit hypotézu „Násilí páchané na mužích a seniorech je v prevenci domácího násilí u nás opomíjeno, stejně jako komunikace s pachateli DN.“

Při využití osobní komunikace se zástupci organizací některých institucí dále zmapují problematiku domácího násilí ve Zlínském kraji, dostupnost pomoci a preventivní aktivity jednotlivých institucí a subjektů, které by měly (mohly) prevenci poskytovat. Závěr analýzy preventivních stah na úrovni Zlínského kraje by měl potvrdit či vyvrátit hypotézu „Komunikaci mezi jednotlivými subjekty a složkami zabývajícími se domácím násilím ve Zlínském kraji není věnována dostatečná pozornost. „

Dedukcí poznatků z analytické části se pokusím definovat priority a dílčí opatření v prevenci a komunikaci pro jednotlivé subjekty a instituce Zlínského kraje. V projektové části provedu průzkumnou sondu o informovanosti o problematice domácího násilí a výskytu partnerského násilí u teenagerů, o kterou se bude opírat návrh projektu školní prevence domácího násilí. Konfrontací výstupů z průzkumné sondy s daty, které přinesl výzkum Bílého kruhu bezpečí o domácím násilí, potvrdím či vyvrátím hypotézu, že „Mladí lidé jsou díky větší informovanosti lépe připraveni na řešení domácího násilí než starší generace.“

V závěru shrnu nejdůležitější komunikační problémy v prevenci domácího násilí v České republice.

Literatura:

Českých titulů, věnujících se detailněji domácímu násilí, není mnoho. Až na několik málo výjimek jsou striktně genderově orientované na ženy oběti domácího násilí. Za nejvíce přínosné považuji odborné publikace Doc. PhDr. Ludmily Čírtkové, CSc, policejní psycholožky, vedoucí katedry společenských věd Policejní akademie ČR a dobrovolnice občanského sdružení Bílý kruh bezpečí. Je autorkou knih Forenzní psychologie (1994), Kriminální psychologie (1998), Policejní psychologie (2002), spoluautorkou knihy Domácí násilí: Přístup k řešení problému ve vybraných evropských zemích. Aktivní je v tomto směru i nezisková organizace proFem, která se zabývá publikační činností v oblasti diskriminace žen (například Voňková, J., Huňková, M. a kol. Domácí násilí v českém právu z pohledu žen.) Hodně podnětných informací jsem také načerpala z brožur a manuálů Bílého kruhu bezpečí, který se systematicky věnuje osvětě domácího násilí u veřejnosti laické i odborné.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 DOMÁCÍ NÁSILÍ

Dlouho se o domácím násilí nemluvalo. Pod heslem Co se doma upeče, to se doma sní, bylo chápáno jako soukromá záležitost rodiny, do které nemá právo nikdo cizí zasahovat. Veřejnost, média i akademické kruhy se chovaly, jakoby tento problém ani neexistoval. Až koncem šedesátých let 20. století v USA díky činnosti hnutí za ženská práva se domácímu násilí začala věnovat pozornost. Provedené výzkumy v mnoha zemích přinesly alarmující výsledky, zjistily, že domácí násilí je nejčastější formou násilí, se kterou se lidé během života setkávají. Ne tedy venku, ale uvnitř vlastní rodiny, přežívá spousta lidí ve strachu z opakované agrese ze strany jim blízkého člověka. Tento problém už nemohl být dále přehlížen. Domácí násilí je pokládáno za poměrně zvláštní, samostatný fenomén. Mimořádnost přitom neplyne ani tak ze samotného násilí, ale spíš z toho, vůči komu a za jakých psychologických okolností je uplatňováno. Přestože se celkový přístup společnosti, vědy a politiky k domácímu násilí za poslední roky změnil, problém domácího násilí je natolik specifický, komplikovaný a citlivý, že je na tomto poli stále co zlepšovat.

1.1 Definice

Domácí násilí představuje diverzifikovaný, mnohohvrstevný jev, který je předmětem zkoumání mnoha věd a zasahuje do různých oblastí lidské činnosti. Existuje proto vícero definic domácího násilí: normativní, klinické, výzkumné, feministické, společenské, vývojově psychologické. Definice i teorie domácího násilí jsou nejednotné a založené na různých ideových východiscích. V literatuře dnes najdeme dva hlavní přístupy k definování tohoto jevu: genderově orientovaný a genderově neutrální.

Genderově orientovaný pohled vycházející z feministických teorií zužuje problém domácího násilí na násilí, které páchají muži (manželé, partneři) na ženách, používá termíny jako „týrání manželky“ či „bití manželky“ (anglicky „wife abuse“ resp. „wife battering“).

Jako příklad genderově orientovaného přístupu uvedu vymezení J. Sováka:

„Domácí násilí: fyzické, sexuální, emocionální a psychické týrání žen jejich současnými a bývalými partnery, zahrnující i vážné pohrůžky použití podobného násilí.“¹

V podobném duchu popisuje domácí násilí publikace Strategie boje proti domácímu násilí Centra OSN pro sociální rozvoj a humanitární otázky:

„Domácí násilí je fyzické anebo duševní násilí vůči ženám páchané jejich partnery mužského pohlaví.“²

Naopak genderově neutrální pohled pohlaví pachatelů ani obětí nespecifikuje; používá termíny jako je „zneužívání manželského partnera“ nebo „násilí mezi intimními partnery“ (anglicky „spouse abuse“, „partner abuse“, „intimate partner violence“).

Tento přístup zvolila např. Americká lékařská asociace, domácí násilí charakterizuje následovně:

„Násilné chování mezi partnery bez ohledu na pohlaví. Termín zahrnuje i bývalé partnery ve smyslu bývalých manželů či manželek a bývalých intimních přátel či přítelkyň.“³

L. Čírtková ve svých studiích o domácím násilí používá také genderově neutrální definici:

„Násilí mezi partnery, kteří jsou nebo byli spojeni společným soukromím. Obvykle sdílí řadu společných položek (bydliště, finance, děti, okruh známých atd.).“⁴

Domácí násilí v širším slova smyslu bylo definováno Radou Evropy v roce 1985: *„Násilné chování v rodině zahrnuje jakýkoliv čin nebo opomenutí, spáchané v rámci rodiny*

¹ SOVÁK, Z. *Trestní postih domácího násilí v České republice podle platných právních norem*. In *Sborník příspěvků z konference Koordinačního kruhu násilí na ženách*. [s.l.] Koordinační kruh prevence násilí na ženách, 1997. Domácí násilí: záležitost nikoliv soukromá . s. 54-59.

² *Stratégia boja proti domácemu násiliu*. New York, OSN, 1993, str. 15.

³ American Medical Association. *Data on Violence between Intimates* [online]. American Medical Association, Council on Scientific Affairs, 2000 , [cit. 2007-02-09]. Anglický. Dostupný z WWW:

<http://www.ama-assn.org/ama/pub/category/13577.html#intimate_partner_violence>.

⁴ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Domácí násilí ve faktech a teoriích. Gender rovné příležitosti : Výzkum* [online]. 2002, roč. 1, [cit. 2007-02-08], s. 1-3. Dostupný z WWW:

<http://www.genderonline.cz/download/Rocnik03_1_2002.pdf>.

*některým z jejích členů, které podkopávají život, tělesnou nebo duševní integritu nebo svobodu jiného člena stejné rodiny, nebo vážně poškozují rozvoj jeho osobnosti.*⁵

Ve své práci se budu snažit zachovat genderově neutrální přístup, jako synonyma k domácímu násilí budu používat termíny „násilí mezi intimními partnery“, „intimní násilí“, popř. „násilí mezi partnery“, „násilí v intimním vztahu“. V některých případech však budu pracovat s literaturou, výzkumy a jinými zdroji, které zvolily genderové stanovisko k domácímu násilí.

1.2 Formy domácího násilí

Existuje mnoho forem násilného jednání pachatelů, které není možné vyčerpávajícím způsobem obsáhnout, protože agresori bývají velice vynalézaví, literatura uvádí tyto nejčastější formy:⁶

- Fyzické násilí
- Sexuální násilí.
- Sociální izolace, která se projevuje tak, že násilník oběti zakáže stýkat se s přáteli, telefonovat, přikazuje jí, jak se má chovat, oblékat, jaké má mít zájmy.
- Zastrasování za použití křiku a demonstrace síly, kdy agresor vyhrožuje opuštěním rodiny, spácháním sebevraždy, vraždy dětí nebo samotné oběti, uzavřením oběti do blázince, odebráním dětí.
- Vyčerpávání odpíráním oběti spánku, potravy, tekutin, přikazováním nesmyslné práce.
- Citové týrání nadávkami, kritizováním, sekýrováním, odpíráním pozornosti.

⁵ Council of Europe . *Reccomendation no. R (85) 4 : Violence in the family* [online]. 26.3.1985 [cit. 2007-03-01]. Anglicky. Dostupný z WWW: <<https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?Command=com.instranet.CmdBlobGet&DocId=686098&SecMode=1&Admin=0&Usage=4&InstranetImage=45233>>

⁶ VOŇKOVÁ, J. , HUŇKOVÁ, M. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. Praha : Profem, 2004. 21 s. ISBN 80-239-2106-1.

- Ekonomické týrání zákazem najít si zaměstnání, přidělováním kapesného, znemožněním přístupu k rodinným příjmům, neposkytováním prostředků na chod rodiny.
- Vydírání, jehož nástrojem jsou zejména děti.
- Zneužívání „práv“ muže tak, že partner zachází s obětí jako se služkou a osobuje si právo o všem rozhodovat.

Fyzické násilí je obvykle doprovázeno psychickým týráním a sexuálním zneužíváním oběti. Oběti domácího násilí konstatovaly, že nepřetržité psychické týrání ze strany partnera pro ně bylo hůře snesitelné než fyzické útoky. Neustálý stres a stupňovaný psychický teror u nich často vedl k pokusům o sebevraždu. Podle studie UNICEF jsou ženy, které zažívají domácí násilí 12 x více náchylnější k sebevražednému jednání. V USA 35 – 40 % týraných žen se pokusilo o sebevraždu.⁷ Sexuální zneužívání a znásilňování intimním partnerem stále není v mnoha zemích označováno jako trestný čin, proto mnoho lidí nepovažuje vynucený sex za domácí násilí, pokud se tak děje mezi manželi. Studie v mnoha zemích ukázaly, že přibližně 10 – 15 % žen bývá proti své vůli nuceno k sexuálnímu styku nebo k sexuálním praktikám, které se jim přičí.⁸

1.3 Důležité znaky domácího násilí

- a. Agresor i oběť jsou vzájemně blízké a důvěrně známé osoby
- b. Agresor a oběť jsou svázáni řadou důležitých pojítek
- c. Soukromí jako místo činu
- d. Opakování násilí
- e. Dlouhodobost
- f. Vzrůstající intenzita násilí (eskalace)
- g. Složitý ambivalentní postoj oběti k agresorovi

⁷ Unicef. *Domestic violence* [online]. Innocenti Research Centre, june 2000 , p4, [cit.2007-02-10]. English. Dostupný z WWW: <<http://www.uniceficdc.org/publications/pdf/digest6e.pdf>>.

⁸ Unicef. *Domestic violence* [online]. Innocenti Research Centre, june 2000 , p 4, [cit.2007-02-10]. English. Dostupný z WWW: <<http://www.uniceficdc.org/publications/pdf/digest6e.pdf>>.

Domácí násilí je proces, který má svůj start, vývoj a spěje k nějakým koncům. Zásadně mění povahu vztahu. Za domácí násilí nelze označit jednorázový incident a incidenty, při kterých se role osoby ohrožené a osoby násilné střídají (tzv. „italská domácnost“).

Domácí násilí často pokračuje i potom, co oběť opustí násilníka, někdy se dokonce stupňuje po odchodu oběti. Například v Austrálii, Kanadě a USA velký počet vražd žen intimními partnery bylo spácháno, když se partnerky rozhodly vztah ukončit.⁹

1.4 Výskyt domácího násilí

Mezinárodní výzkumy zdůrazňují, že globální dimenze domácího násilí je zneklidňující. Neexistuje žádná společnost, v níž by se tento typ násilí nevyskytoval, jednotlivé země a regiony se liší jen v charakteru a trendech, které s násilím v rodině souvisejí. Studie uvádějí, že domácím násilím trpí 20 - 50 % světové populace.¹⁰

Domácí násilí je velmi závažným patologickým společenským jevem, podle expertů představuje vůbec nejrozšířenější formu agrese mezi lidmi, ale objevuje se u něj také vysoká latence. V současné době existují tři hlavní zdroje, ze kterých lze údaje o domácím násilí čerpat. Nejstarším pramenem jsou informace získané v ordinacích lékařů a psychologů, rodinných poradnách a poradnách pro oběti domácího násilí. Dalším pramenem informací o domácím násilí jsou oficiální statistiky orgánů činných v trestním řízení. Oproti údajům z poraden a ordinací obsahují přesnější data, zahrnují však pouze ty případy, které jejich aktéři odhalili policejním a justičním orgánům. Posledním zdrojem jsou realizované výzkumy. Konkrétní údaje o výskytu domácího násilí se ovšem v různých výzkumech liší.

Četnost jevu domácího násilí v populaci je těžce vyčíslitelná proto, že představy veřejnosti včetně samotných obětí o tom, co si vlastně pod pojmem násilí mezi partnery představit, nejsou jednotné. Například políček jednoho partnera druhému považuje pouze 49% českých žen a 40% českých mužů za „opravdové a nepřijatelné násilí“ v každé situaci a dalších 43%

⁹ World Health Organisation. *Violence by intimate partners* [online]. 2002. p 96. [cit. 2007-02-10]. Dostupný z WWW: <http://whqlibdoc.who.int/publications/2002/9241545615_chap4_eng.pdf>.

¹⁰ Unicef. *Domestic violence* [online]. Innocenti Research Centre, June 2000, 2000 [cit. 2007-02-10]. English. Dostupný z WWW: <<http://www.unicef.org/publications/pdf/digest6e.pdf>>.

respondentek a 49% respondentů v závislosti na kontextu. Podobně to vypadá v případě odírání sexuálního styku, které je pro třetinu Čechů a Čechů násilím vždy a pro dalších téměř 40% v závislosti na situaci. Alarmující je, že pro 3% respondentek a 5% respondentů nenaplnuje charakteristiku násilí ani jednání charakterizované jako vynucení si sexuálního styku.¹¹

Měřitelnost výskytu agrese mezi partnery znesnadňuje vedle absence svědků i fakt, že nefyzické formy násilí se hůře dokazují a bývají bagatelizovány, rovněž je komplikované přimět dotazované odpovídat pravdivě o vlastním intimním vztahu a jeho problémech, které vnímají často jako osobní selhání. Posuzování věrohodnosti výpovědi je problematické, jelikož je oběť vystavena velkému společenskému a psychickému tlaku a obavám z dalších atak agresora.

Rámcově se statistiky o výskytu domácího násilí pohybují v intervalu 10-30 %.¹² Poměrně široký rozptyl výsledků mezinárodních studií lze vysvětlit odlišnostmi v použité metodice a vzorku jednotlivých výzkumů a především kvůli neexistenci konzistentní definice domácího násilí. Podle výzkumu¹³ agentury STEM pro Bílý kruh bezpečí každý druhý člověk starší 15ti let ví o nějakém případě násilí mezi partnery z doslechu, téměř čtvrtina s ním má osobní zkušenost (jako svědek, oběť či násilník).

V drtivé většině, přesně v 84 procentech domácností zakalených násilím, vyrůstají děti. Podobné závěry uvádí i „Mezinárodní výzkum násilí na ženách“ IWAVS 2003¹⁴. Výzkum se zabýval viktimizací žen, která za jeden rok zřejmě nepřesahuje hranici 10 %, přestože většina žen uvádí, že se byť jednorázově s agresí ze strany partnera v životě setkala.

¹¹ VYMĚTALOVÁ, S. *Domácí násilí: přirozený jev? Sociologický časopis* [online]. 2001, roč. 1 [cit. 2007-02-12], s. 103-122. Průzkum Bezpečnostní rizika 1999, grant Ministerstva vnitra ČR, agentura UNIVERSITAS. Dostupný z WWW: <http://sreview.soc.cas.cz/upl/archiv/files/153_01-1VYMET.pdf>.

¹² ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Domácí násilí. Kriminálnístika* [online]. 2006, roč. 3, [cit. 2007-02-12]. Dostupný z WWW: <<http://www.mvcr.cz/casopisy/kriminálnístika/2006/03/cirtkova.pdf>>.

¹³ *Výzkum STEM pro Bílý kruh bezpečí a Philip Morris ČR a.s.* [online]. 1 Praha: Bílý kruh bezpečí, 2006 [cit. 2007-02-14]. Český. Dostupný z WWW: <http://test.polar.cz/domacinasilii/download/Vyzkum_2006_STEM.doc>.

¹⁴ BURIÁNEK, Jiří. *Násilí na ženách jako výzkumný problém: (k výsledkům šetření IWAVS 2003 v České republice)*. In VEČERKA, K. *Kriminálnístika: oběti, prevence, postmodernita*. 1. vyd. Praha: MČSS, 2004. s. 32-41. ISBN 80-903541-0-6.

Zpráva Světové zdravotnické organizace „Násilí a zdraví“, vycházející ze 48 studií z různých zemí, shledala, že subjektem násilí ze strany svého manžela či partnera se stane podle jednotlivých zemí 10 – 69 % žen.¹⁵

V průzkumu Bezpečnost občanů 2001, který v rámci grantu Ministerstva vnitra ČR v roce 2001 realizovala agentura UNIVERSITAS, uvedlo 62% respondentů a 79% respondentek, že se někdy dopustilo agrese proti svému partnerovi. Použití fyzického násilí přiznala 4% mužů a 3% žen.¹⁶

V roce 2006 Bílý kruh bezpečí zaznamenal 497 případů domácího násilí.¹⁷ Policie za rok 2005 registrovala¹⁸ celkem 546 obětí trestného činu charakterizovaného jako týrání osoby žijící ve společné domácnosti, obětí se stalo 421 žen, 25 mužů a 100 skupin osob (žen a dětí, mužů a dětí).

Postoji respondentů k existenci a četnosti výskytu domácího násilí se zabýval výzkum agentury STEM pro MPSV ČR.¹⁹ 41.7 % žen v něm uvedlo, že zná nějakou rodinu, kde se vyskytuje domácí násilí, zatímco mezi muži potvrdilo tuto skutečnost jen 26.8 %. Za zcela běžný nebo dost častý jev v české společnosti označilo násilí v rodině 51.8 % žen, zatímco u mužů jen 32.1 %. 59.9 % mužů bere domácí násilí jako ojedinělý (okrajový) problém.

Nejméně se s domácím násilím setkaly ženy se základním vzděláním (26.9%) a muži se základním vzděláním 19.3 %. Nejvíce se s domácím násilím setkaly středoškolačky s maturitou (47.1 %) a vyučení bez maturity (31.5 %).

Za běžný jev v české společnosti domácí násilí považují nejvíce středoškolačky bez maturity (60.7 %) a u mužské populace překvapivě vysokoškoláci (38.7 %).

¹⁵ World health organisation. *World report on violence and health : Violence by intimate partners* [online]. WHO. 2002 [cit. 2007-02-20]. Anglický. Dostupný z WWW:

<http://whqlibdoc.who.int/publications/2002/9241545615_chap4_eng.pdf>.

¹⁶ *Některé otázky týkající se domácího násilí*. Z průzkumu „Bezpečnost občanů 2001“. Signální zpráva. Interní materiál, Ministerstvo vnitra ČR, 2001, str. 1-6

¹⁷ Bílý kruh bezpečí. *Klienti Bílého kruhu bezpečí rok 2006 : osobní kontakt* [online]. 2007 [cit. 2007-03-03]. Český. Dostupný z WWW: <http://www.bkb.cz/files/uploaded/UserFiles/File/Statistika_2006.xls>.

¹⁸ Oběti trestných činů na území České republiky v roce 2005.. *Soudnictví, kriminalita 6 - 1* [online]. 2006 [cit. 2007-03-03]. Dostupný z WWW:

<[http://www.czso.cz/csu/2006edicniplan.nsf/t/5D002D2B80/\\$File/1413066601.pdf](http://www.czso.cz/csu/2006edicniplan.nsf/t/5D002D2B80/$File/1413066601.pdf)>.

¹⁹ MPSV ČR. *Trendy sociálně politických mechanismů ovlivňujících genderové vztahy : Výzkum STEM pro MPSV ČR* [online]. 2006 [cit. 2007-03-03]. Český. Dostupný z WWW:

<[http://www.czso.cz/csu/2006edicniplan.nsf/t/6700287AC7/\\$File/141306b01cz.pdf](http://www.czso.cz/csu/2006edicniplan.nsf/t/6700287AC7/$File/141306b01cz.pdf)>.

Osobní zprostředkovanou zkušenost s domácím násilím mají nejvíce lidé ze středně velkých měst (20 000 – 999 000 obyvatel; 46 % u žen a 34.7 % u mužů), v malých městech je tato zkušenost nižší, přitom na vesnicích (do 599 obyvatel) zase mírně stoupá. Ve velkoměstech je ve srovnání s ostatními lokalitami velmi malý počet mužů, kteří znají rodinu, kde se problém násilí vyskytuje (pouhých 19.5 %).

Dá se říct, že na malých městech je nízká informovanost o problému domácího násilí, lidé tam své problémy tají, přitom na vesnicích je tento problém více vidět (všichni se znají a vidí si do talíře). U velkoměst zase hraje roli velká anonymita, muži se tam staví lhostejněji k problematice domácího násilí.²⁰

Představa o tom, jestli se v českých domácnostech vyskytuje psychické násilí, se u žen od roku 2002 do roku 2005 mírně navýšila (v roce 2002 si to myslelo 51.2 % žen, zatímco v roce 2005 54.1 %). Naopak u mužů se tento názor vyskytl méně často než v roce 2002 (z 35.5 % na 34.5 %).

Nárůst zaznamenaly názory, že se v českých rodinách vyskytuje fyzické násilí (znásilnění, bití, kopání, občasná facky), ale pouze u žen (z 28.8% na 34.3 %). U mužů se naopak zvyšuje počet těch, kteří tvrdí, že fyzické násilí v českých domácnostech není běžným jevem (z 37.4 % v roce 2002 na 38.6 % v roce 2005).

Výzkum poukazuje na to, že ženy považují domácí násilí za běžnější jev a více se s ním setkávají. Právě ve zkoumaných letech 2002 – 2005 proběhlo nejvíce sociálních kampaní o domácím násilí. Je možné, že tyto kampaně probudily u žen větší otevřenost a citlivost směrem k této problematice, zatímco u mužů neměly zase takový ohlas, naopak u některých mohly vyvolat negativní pocity (kampaně ukazovaly muže pouze jako agresory).²¹

Četnost výskytu partnerského násilí mezi dospívající mládeží

Ze studií ve světě vyplývá, že násilí ve vztahu začíná již velmi brzy. Mezinárodní studie poukázala na to, že jedna ze tří studentek střední školy byla zapletena do násilného vztahu a více než 4 z každých 10 incidentů partnerského násilí se stane mezi nesezdanými osobami.²²

²⁰ Osobní interpretace výsledků výzkumu.

²¹ Pouze osobní názor jako jedna z příčin vysvětlení této statistiky.

²² Násilí začíná velmi brzy. *Zpravodaj Občanského sdružení ROSA* [online]. 2006, č. 1 [cit. 2007-03-02], s.5. Dostupný z WWW: <<http://www.rosa-os.cz/fileadmin/rosa/zpravodaj0106.pdf>>.

Výsledky průzkumu mezi mladými lidmi v Evropě i USA uvádějí následující alarmující fakta:

- 1 ze 4 dívek, které měly vztah, říká, že šla sexuálně dál než chtěla pod vlivem tlaku²³
- 1 z 5 dospívajících, kteří již měli vztah, byli bití, fackováni nebo udeřeni partnerem.²⁴
- skoro 80 % dospívajících, jejichž partner vůči nim použil domácí násilí, dále zůstávají v tomto vztahu²⁵

Na fakt, že problematika partnerského násilí mezi mladými lidmi je i v České republice podceňována, upozornila i sociologická sonda o.s. ROSA²⁶ o násilí ve vztazích teenagerů. Výzkum přinesl několik varovných poznatků:

- Mladí lidé nevnímají některé projevy násilí jako násilí.

Pouze 7 procent dívek (a 2 % studentů celkem) označily variantu zažil/a jsem sám/sama násilí ve svém vztahu, mnohem větší procento pak ale uvedlo, že bylo udeřeno (11 % dívek, 7.5 % celkem), stejné procento bylo ve vztahu ponižováno, 11 % partner omezoval, 15 % studentů a studentek šlo ve vztahu proti svým přáním.

- Studenti mají nereálná očekávání ve vztazích.

Téměř celá třetina studentů (18 % dívek a 56 % chlapců) si myslí, že s oddaností a láskou se může násilný partner změnit.

- Podle pětiny chlapců je přirozené, aby se muži chovali násilně, protože se to od nich očekává.

Více než třetina studentů pak odpověděla, že bití a násilí je jen ztrátou kontroly nad svým chováním.

²³ CLAIBORNE, Liz. *Teen Dating Abuse Survey 2006* [online]. Teenage Research Unlimited , 2007, [cit. 2007-02-02]. Anglický. With the help of the Family, Career and Community Leaders of America. Dostupný z WWW: <http://www.loveisnotabuse.com/surveyresults_teens2006.htm>.

²⁴ New Brunswick English High Schools. *Making Waves* [online]. Student Advisory Committee , 1997 , 2003-2005 [cit. 2007-03-02]. Anglický, francouzský. Dostupný z WWW: <<http://www.mwaves.org/who.htm>>.

²⁵ CLAIBORNE, Liz. *Teen Dating Abuse Survey 2006* [online]. Teenage Research Unlimited , 2005 , 2007 [cit. 2007-02-02]. Anglický. With the help of the Family, Career and Community Leaders of America. Dostupný z WWW: <http://www.loveisnotabuse.com/surveyresults_teens2006.htm>.

²⁶ ROSA o.s. *To si dovolit nesmíš! : Sociologická sonda o.s. ROSA* [online]. 1 Praha : ROSA o.s. , 7.12. 2006, [cit. 2007-02-10]. V rámci projektu Prevence kriminality Magistrátu hl. m. Prahy. Dostupný z WWW: <http://www.rosa-os.cz/fileadmin/rosa/TZ_ROSA_vydava_To_si_dovolit_nesmis.pdf>.

- Žárliivost je znakem opravdové lásky – myslí si 30 % studentů.
- Řekne-li dívka chlapci ne, často myslí ano – souhlasí 30 % dívek a 38 % chlapců.
- Přestože podle testů většina pachatelů domácího násilí splňuje kritéria normálnosti, 71 procent studentů žije v přesvědčení, že tito lidé jsou většinou psychicky narušení.

Nejnovejší studie o násilí ve vztazích mezi teenagery v USA²⁷ prokázala silnou korelaci mezi týráním ve vztahu a moderní technikou. 68 % adolescentů v ní uvedlo, že pokládá za vážný problém mezi vrstevníky fakt, že jejich partner/ka vlastní jejich soukromé (intimní nebo zesměšňující) video nebo fotografie. Skoro dvě třetiny dospívajících (63 %) považuje za významný problém objevující se mezi teenagery vyhrožování fyzickým týráním přes mobilní telefon nebo internet. Jeden ze tří studentů uvedl, že mu/jí partner/ka zaslala 10 -30 sms zpráv za hodinu, aby získal/a informace kde je, s kým a co právě dělá. Jeden ze čtyř dotazovaných uvedl (25 %), že byl/a partnerem/partnerkou urážen/a, ponižován/a, vulgárně obtěžován/a přes sms zprávy nebo emaily. S těmito negativními zkušenostmi se však adolescenti rodičům nesvěřují (78 % dospívajících). Nejčastější důvod, proč studenti drží psychické týrání ze strany partnera/partnerky před rodiči v tajnosti, je bagatelizování problému (nepokládal/a jsem to za dostatečně vážné – 68 % respondentů), dále roli hrála obava, aby jim rodiče nezakázali používání mobilu či internetu, nebo styk s partnerem/partnerkou. Studie se rovněž zabývala představami rodičů o partnerském násilí mezi dospívajícími, dle závěrů výzkumu rodiče nemají reálné povědomí o tom, jak velmi rozšířené mezi mládeží je psychické násilí přes mobilní telefony a internet. Stejně jako u psychického násilí přes technologické komunikační kanály, i u fyzického násilí výzkum zjistil, že rodiče mylně pokládají ohrožení partnerským násilím u svých dětí za minimální, přitom problém násilí ve vztahu mezi teenagery každým rokem narůstá (počátkem roku 2005 5% adolescentů přiznalo, že osobně zažilo fyzické násilí ve vztahu, v roce 2006 už tuto skutečnost potvrdilo 8 % dotázaných studentů; stejně tak více mladých lidí má kamaráda/kamarádku, který/kteřa byl/a fyzicky týrána svým partnerem/svou partnerkou.)

²⁷ Thompson Rivers University . *Tech abuse in teen relationships study* [online]. Liz Claiborne, january 2007. [cit. 2007-02-25]. English. Dostupný z WWW: <<http://www.loveisnotabuse.com/pdf/06-208%20Tech%20Relationship%20Abuse%20TPL.pdf>>.

1.5 Pachatelé domácího násilí

Nejčastější věk pachatelů²⁸ je uváděn od 40 – 44 let (19.1 %), dále se věk pachatelů snižuje od 35 – 39 let (18.1 %). Obdobné jsou i výsledky statistiky za rok 2003 a 2004.

Nejvíce pachatelů – agresorů dosáhlo středoškolského vzdělání (37.2 %), následující vysokoškoláci (27.6 %) a vyučení (26.1 %), až na posledním místě figurují pachatelé se vzděláním základním.²⁹ To ale může být způsobeno také tím, že partneři pachatelů se základním vzděláním (obvykle také základního vzdělání) pomoc nevyhledávají, ale setrvávají dále ve vztahu s násilníkem, protože jim chybí dostatek informací o domácím násilí, jeho podobě a také o možnostech pomoci. Svou roli zde může hrát i vzájemná ekonomická závislost.

Mezinárodní tým britských a amerických badatelů zkoumal typické osobnostní charakteristiky u tří skupin: u pachatelů dopouštějících se pouze domácího násilí, u pachatelů násilné kriminality a u smíšené skupiny, ve které byli "generalisté" zneužívající partnera a dopouštějící se současně kriminálních skutků na cizích osobách. Výzkumníci dospěli k závěru, že zneužívání partnera (partner abuse) a obecná kriminalita (general crime) jsou odlišné konstrukty. Podle nich jde o dva různé projevy, které nejsou syceny z jednoho společného osobnostního modelu. Z toho také plyne, že se liší i ve svých osobnostních predikátorech, některé predikátory jsou společné pro oba druhy násilí (například tzv. negativní emocionalita), jiné osobnostní faktory dobře predikují obecnou kriminální agresi, nikoli však intimní násilí (například nedostatek sebekontroly).³⁰ Výzkum také potvrdil praktický postřeh, že osoby s kriminálním chováním mají k domácímu násilí výrazně blíže než "čistí" domácí násilníci k běžné kriminalitě. Tomu nasvědčují i domácí průzkumy realizované Bílým kruhem bezpečí, kdy vysoké procento žen uvádí, že jejich partner má dva vzorce chování: laskavé a přátelské, které prezentuje na veřejnosti a násilnické chování vůči své partnerce v domácím prostředí. Dvojí tvář partnera obětem

²⁸ Domácí násilí: bilance za rok 2005. *Zpravodaj Občanského sdružení ROSA* [online]. 2006, č. 1 [cit. 2007-03-02], s.4. Dostupný z WWW: <<http://www.rosa-os.cz/fileadmin/rosa/zpravodaj0106.pdf>>.

²⁹ Domácí násilí: bilance za rok 2005. *Zpravodaj Občanského sdružení ROSA* [online]. 2006, č. 1 [cit. 2007-03-02], s.4. Dostupný z WWW: <<http://www.rosa-os.cz/fileadmin/rosa/zpravodaj0106.pdf>>.

³⁰ ČÍRTKOVÁ, L. *Oběti domácího násilí. Help 24* [online]. 2006 [cit. 2007-03-03]. Dostupný z WWW: <http://www.help24.cz/index.php?page=clanky&view=obeti_domaciho_nasilii>.

ztěžuje situaci a bývá i zdrojem nejružnějších mýtů o ději v rodině pro okolí. Na straně jedné vzbuzuje pocity domnělé viny, na straně druhé blokuje odvahu svěřit se se svými starostmi – oběť se totiž obává, že jí okolí neuvěří.³¹

Dosud jsou k dispozici pouze orientační typologie agresorů. Časté a výrazné **typy pachatelů domácího násilí:**³²

- Rozpadlý alkoholik
- Stresovaný slaboch (odreagování vlastní mizérie, domnělá či skutečná životní krize je spouštěčem – „vandal doma“, násilník potřebuje sám podporu, žena je zástupným odreagováním)
- Nepolepšitelný násilník či „sociální sadista“
- Domácí násilník (pedant – bazírák, pro okolí slušný člověk, fenomén dvojí tváře, většinou vysoce kvalifikovaný partner)
- Normální násilník („oběť“ vlastního špatného dětství, kopíruje model původní rodiny, jestliže sám cítí vinu a přijímá zodpovědnost, je dobrá šance na zlepšení)
- Reaktivní násilník (reakce na domnělé nebo skutečné ústrky ze stran partnerky, jasný a nápadný start – začátek incidentů, celkem dobrá prognóza, neboť příčina je pravděpodobně vztahová, interpersonální)
- Jiný pachatel

³¹ BECHYŇOVÁ, Věra. *Rodina a domácí násilí*. *Rodina* [online]. 2000 [cit. 2007-03-03]. Dostupný z : < <http://www.rodina.cz/clanek1036.htm> >.

³² Bílý kruh bezpečí. *Manuál pro pracovníky azylových domů : účastníky projektu kormidlo*. 1. vyd. Praha : MJF Praha, 2002. ISBN 80-86284-26-3.

Ovladač (manipulátor) vystupuje v různých rolích, aby si svou ženu podmanil ³³

- Surovec – zastrašuje, křičí, naparuje se, trýzní, zasypává otázkami
- Deptač – depta svou ženu emočně, shazuje ji před ostatními
- Žárlivec – ženu izoluje, neumožňuje ji odejít na schůzku, okouzluje její přátele a rodinu, takže ti jí pak nevěří
- Lhář (popírač) – bagatelizuje, popírá – „nic jsem neudělal“, mystifikuje.
- Špatný otec – ovládá ženu prostřednictvím dětí, vyhrožuje, že je dá pryč, navádí děti proti matce, popírá otcovství, izoluje děti od matky, říká, že je to špatná matka.
- Pán domu – partnerku zotročuje, považuje ji za služku, chce, aby dělala všechnu špinavou a těžkou domácí práci, drží kasu.
- Sexuální vládce – ovládá prostřednictvím sexu: odmítá sex, vyžaduje sex proti vůli manželky, znásilňuje.
- Vyděrač – vztah udržuje zastrašováním, že spáchá sebevraždu, pláče, dojíká, že nemá kam jít.

Podle sociologické sondy centra ROSA³⁴ se všechny klientky za rok 2005 setkaly s psychickým násilím, fyzické násilí zažilo 85.1 % obětí (nejvíce bylo použito opakované fackování, pak bití a rány pěstmi, hlavou o zed' či nábytek). Zarážející je, že 11.7 % žen bylo bito v těhotenství, a to v naprosté většině v posledním trimestru těhotenství. Nešlo přitom jen o facky, ale i surové útoky včetně zkopání.

S ekonomickým násilím bylo konfrontováno 74.4 % žen. Cíleně málo peněz od partnera dostává 44.1 procenta žen. Žádné peníze na chod domácnosti nedostává 11.2 procenta žen. Dalších 6.9 % žen si o peníze musí říkat, jsou jim přidělovány po malých bankovkách a poté musí předložit vyúčtování.

³³ Bílý kruh bezpečí. *Manuál pro pracovníky azylových domů : účastníky projektu kormidlo*. 1. vyd. Praha : MJF Praha, 2002. ISBN 80-86284-26-3.

³⁴ Domácí násilí: bilance za rok 2005. *Zpravodaj Občanského sdružení ROSA* [online]. 2006, č. 1 [cit. 2007-03-02], s.4. Dostupný z WWW: <http://www.rosa-os.cz/fileadmin/rosa/zpravodaj0106.pdf>.

Zkušenost se sexuálním násilím v intimním partnerství mělo 42.5 % žen. Nejčastěji ženy uváděly vynucený sex (36.7 %), dále pak nepříjemné sexuální praktiky (18.6 %).

Podle údajů obětí domácího násilí v Česku se zdá, že u nás převládá vyděračský surovec, který praktikuje především fyzické a psychické týrání.³⁵

Případy vybraných trestných činů podle vztahu pachatele k oběti.³⁶

Případy nebezpečného vyhrožování: u 375 obětí žen byl pachatelem manžel, u mužů v 37 situacích manželka, u 251 obětí druh, u 24 obětí družka.

Případy vydírání: 43 žen uvádělo jako pachatele manžela, 2 muži manželku. 40 žen svého druha a 1 muž družku.

Úmyslné ublížení na zdraví: 422 žen uvedlo manžela jako agresora, 61 mužů svou manželku. 261 žen svého druha, 71 mužů svou družku.

Znásilnění: 74 žen obvinilo svého manžela, 2 muži svou manželku, 31 žen svého druha, 1 muž svou družku.

1.6 Oběti domácího násilí

Podle statistiky Rosa, o.p.s., poskytující přímou pomoc ženám, které přišly do styku s domácím násilím a vyhledaly pomoc, se uvádí, že nejčastější obětí domácího násilí se stává žena ve věku mezi 35 – 39 lety (23.9 %), následují kategorie 30 – 34 let (21.8 % žen) a 40 – 44 let (17 % žen).³⁷ Tedy ženy středního a mladšího středního věku, které jsou na mateřské dovolené nebo mají děti školního věku.

³⁵ ČÍRTKOVÁ, L. *Násilníci nejsou pouze muži. Psychologie* [online]. 2003, roč. 1 [cit. 2007-03-03]. Portál. Praha. Dostupný z WWW: <http://kverek.webpark.cz/problematika/prob_01/57.htm>.

³⁶ *Soudnictví, kriminalita : 6-3. Oběti vybraných trestných činů na území České republiky v roce 2005* [online]. 2006 [cit. 2007-03-03]. Dostupný z WWW: <[http://www.czso.cz/csu/2006edicniplan.nsf/t/5D002D2B7F/\\$File/1413066603.pdf](http://www.czso.cz/csu/2006edicniplan.nsf/t/5D002D2B7F/$File/1413066603.pdf)>.

³⁷ Domácí násilí: bilance za rok 2005. *Zpravodaj Občanského sdružení ROSA* [online]. 2006, č. 1 [cit. 2007-03-02], s.4. Dostupný z WWW: <<http://www.rosa-os.cz/fileadmin/rosa/zpravodaj0106.pdf>>.

Z interních statistik Psychosociálního centra Acorus, lze odvodit základní obraz oběti domácího násilí ve fázi, kdy vyhledá pomoc. Nejčastější věkovou skupinou jsou ženy mezi 31 - 35 lety (celkem 26 %), vdané (63 %), poprvé vdané (54 %), s jedním dítětem (47 %) ve věku 7-11 let (30 %), se středním odborným vzděláním (33 %), zaměstnané (50 %).³⁸ To znamená, že žena žije zpravidla téměř 10 let ve vztahu s násilným partnerem, než se rozhodne vyhledat pomoc.

Neexistuje typická oběť domácího násilí. Přesto kupříkladu centrum Rosa uvádí, že nejvíce jsou napadány ženy v domácnosti, na mateřské dovolené, dále administrativní pracovnice, ekonomky, ale i učitelky a lékařky.³⁹ Jsou ale také zaznamenány případy žen – manažerek, které jsou úspěšné v profesním životě, ale v soukromí jsou bezbranné a stávají se oběťmi domácího násilí. Když mají na tváři vidět modřiny, vezmou si dovolenou, za dva tři dny, kdy otoky zmizí, zamaskují modřiny líčidly a jdou vést dál úspěšně svou firmu. Stává se, že si oběť domácího násilí takto vybere celou dovolenou a na vlastní odpočinek jí již nezbyvá čas.⁴⁰

Obětí domácího násilí se však mohou stát obě pohlaví. Převážná většina dostupných statistik uvádí, že v 95% bývají oběťmi domácího násilí ženy.⁴¹ S tímto poznatkem je třeba zacházet opatrně, neboť celková detabuizace domácího násilí posiluje předpoklad, že muži jsou častěji oběťmi domácího násilí, než se doposud předpokládalo. Muži jsou více skrytými, utajenými oběťmi, protože mužská genderová role, charakterizovaná soběstačností a odolností, brání mužským obětem domácího násilí hledat pomoc.

Například v Holandsku v roce 1997 provedli výzkum na náhodně vybraných 516 mužích a 489 ženách ve věku od 18 do 70 let. Výsledky byly překvapující. Skutečné fyzické domácí násilí prodělalo 35 procent mužů a 34 procent žen. Psychického týrání nebylo ušetřeno 26 procent mužů a 30 procent žen, přičemž sexuální zneužívání zažilo 13 procent mužů a 30

³⁸ BEDNÁŘOVÁ, Zdena. *Specifika práce s oběťmi domácího násilí. Policista, MV ČR Odbor kriminality a prevence* [online]. 2006, roč. 1 [cit. 2007-03-05]. Dostupný z WWW: <<http://www.mvcr.cz/casopisy/policista/2006/01/domnas.html>>.

³⁹ Zpráva o stavu domácího násilí. . *Zpravodaj ROSA : Praha* [online]. 1997 [cit. 2007-03-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.rosa-os.cz/>>.

⁴⁰ BECHYŇOVÁ, V. *Rodina a domácí násilí. Rodina* [online]. 2000 [cit. 2007-03-08]. Dostupný z WWW: <<http://www.rodina.cz/clanek1036.htm>>.

⁴¹ ČÍRTKOVÁ, L. *Domácí násilí, naléhavé problémy prevence a intervence v ČR. Zpravodaj BKB* [online]. 2005 [cit. 2007-03-07]. Dostupný z WWW: <<http://bkb.juristic.cz/174587/old>>.

procent žen. Podle německých průzkumů dochází k násilí v každé třetí domácnosti. Trevírská organizace na ochranu mužů Talisman odhaduje, že počet mužských obětí domácího násilí dosahuje čtyřiceti procent. V Brémách se rozvedení otcové dopustili na manželkách násilí v 25 procentech, ale v 58 procentech vyšlo násilí od žen. Studie z Dánska a Nového Zélandu doložily, že mužům se v domácnosti postavila silou až třetina partnerek.⁴²

1.7 Agresivita a pohlavní rozdíly

Je všeobecnou zkušeností, že muži jsou více agresivní než ženy. Za jejich vyšší agresivitu je zodpovědný mužský pohlavní hormon testosteron, který ovlivňuje také neurobehaviorální funkce, jako je sexuální vzruch, emoční náladu a způsob myšlení. Ženy jsou méně agresivnější než muži, ale jejich agresivita roste po menopauze, kdy jejich organismus začne v důsledku pokleslé tvorby estrogenů více produkovat mužské pohlavní hormony.

Zastánci radikálního feministického hnutí spatřují příčinu vzniku domácího násilí v patriarchálním uspořádání společnosti, která přidělila ženám roli submisivní hospodyňky a mužům roli dominantního živitele a ochránitele rodiny, který si mohl vymoci poslušnost ženy i násilím.

Část sociologů a sociálních psychologů však rozvinula hypotézu, podle níž podstata násilí v intimním vztahu neleží jen v genderové nerovnosti, ale je výslednicí vlivu mnoha různých faktorů mezi něž patří i osobnostní rysy pachatele, sociální akceptace násilí jako způsobu řešení konfliktu, stres a speciální povaha rodinného soužití. Zastánci této teorie zdůrazňují, že k použití agrese sahají ti členové rodiny, kteří disponují větší „mocí“ vůči těm členům, kteří mají „moc“ menší, přičemž prvními i druhými mohou být jak muži, tak ženy.⁴³

⁴² WANATOWICZOVÁ, Krystyna. *Domácí násilí : Jak týrat muže. Týden* [online]. 2002 [cit. 2007-03-07]. Dostupný z WWW: <<http://www.iustin.cz/art.asp?art=166>>.

⁴³ KUBOVÁ, Olga. *Muži, ženy a domácí násilí . Český svaz mužů* [online]. 2006 [cit. 2007-03-08]. Dostupný z WWW: <http://www.svaz-muzu.cz/zpravy/muzi,-zeny-a-domaci-nasili-646/?volba_dis=4111>.

Závěrem lze uvést, že pohlaví je rozhodující pro hladinu agresivity, což je zapříčiněno mužským hormonem testosteronem. Agresivita je však více než na pohlaví závislá na moci.⁴⁴ V poslední době se proto více hovoří o týraných mužích, tj. zda, v jaké míře a proč týrají ženy své muže. Diskuze o příčinách domácího násilí se tím posouvá o kousek dál, ukazuje na klíčovou roli faktorů na individuální a interpersonální úrovni (kdo a jak uplatňuje v rodině moc a kontrolu,⁴⁵ významná role je připisována kultuře a výchově).

1.8 Faktory ovlivňující domácí násilí

U prevence domácího násilí musíme nejprve pochopit, jaké okolnosti a faktory ovlivňují výskyt tohoto jevu.

Existuje mnoho teorií příčin domácího násilí: teorie individuálních faktorů, sociálně-psychologických faktorů, sociálně-kulturních faktorů, feministické teorie, multifaktorové teorie.⁴⁶ Tyto teoretické koncepce se liší svými východisky i závěry, žádný výklad se však nedá označit za univerzálně platný ve všech případech násilí ve vztahu.

Každá z těchto koncepcí přispívá k lepšímu pochopení souvislostí vzniku domácího násilí a pomáhá expertům vytvářet programy podepřené faktory proti týrání partnera a redukcí rizikové faktory. Zatímco psychologický model zdůrazňuje individuální rizikové faktory, feministický model mluví o rizikových faktorech přežívajících v celé společnosti.

⁴⁴ SVOBODOVÁ, Soňa. *Problematika nárůstu domácího násilí v současné české společnosti (Diplomová práce) : Charakteristika násilí, agrese, agresivity* [online]. Masarykova Univerzita, Pedagogická fakulta, Brno, 2001 [cit. 2007-03-07]. Dostupný z WWW:

<http://www.domacinasili.info/cze/vzdelavaci_aplikace/1%20-%20charakteristika%20nasili,%20agrese,%20agresivity.htm>.

⁴⁵ Bílý kruh bezpečí. *Manuál pro pracovníky azylových domů : účastníky projektu kormidlo*. 1. vyd. Praha : MJF Praha, 2002. ISBN 80-86284-26-3.

⁴⁶ Podrobněji k těmto teoriím viz. VOŇKOVÁ, J., HUŇKOVÁ, M. A KOL. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. Praha: ProFem, 2004, str. 55 – 57. ISBN 80-239-2106-1.

1.8.1 Příklady jednofaktorových teorií

1.8.1.1 Alkohol jako příčina domácího násilí

Obvyklým mýtem o domácím násilí bývá přesvědčení, že spouštěčem je závislost, nejčastěji jsou zmiňovány drogy a alkoholické nápoje. Mnoho studií zkoumalo vztah partnerského násilí a závislosti, především nadměrného užívání alkoholu. Odborníci označují požití velkého množství alkoholu za situační faktor, který zvyšuje pravděpodobnost útoku na partnera zejména odstraňováním zábrán, zatemňováním zdravého rozumu a oslabením schopnosti jedince uvědomit si následky svých činů. Upozorňují však i na to, že spojitost mezi násilím a alkoholem je kulturně podmíněna, a existuje jedině tam, kde všeobecně panuje přesvědčení, že pití alkoholických nápojů způsobuje nebo omlouvá určité typy chování. Například v Jižní Africe muži uvedli, že si alkoholem dodávají odvahy, aby své ženy fyzicky ztrestali „za jejich prohřešky“, protože cítí, že to od nich společnost očekává.⁴⁷

Přestože odborníci dnes již odmítají označit alkohol za spouštěč agresivního chování, je evidentní, že lidé žijící s alkoholově závislými partnery podstupují vyšší riziko, že se stanou oběťmi partnerského násilí. Dle kanadské studie je toto riziko až 5 x vyšší než u párů, u nichž se závislost na alkoholu nevyskytuje.

V České republice se otázkou spojitosti alkoholu a násilí zabývalo centrum ROSA. Ze vzorku klientů centra vyplývá, že 28,6% agresorů napadlo svého partnera pod vlivem alkoholu. Požití alkoholických nápojů samo o sobě není příčinou násilí v rodině, pouze agresivitu zvyšuje, slouží především jako výmluva pro násilné chování. „I pro oběti je přijatelnější představa, že by je partner netýral, kdyby nebyl pod vlivem alkoholu.“⁴⁸

"Některé drogy, jako například alkohol sice zvyšují pravděpodobnost agresivního chování, ale zřejmě jen u lidí, jejichž prostředí jim poskytlo příležitost naučit se agresivním reakcím.“⁴⁹

⁴⁷ World health organisation. *World report on violence and health : Violence by intimate partners* [online]. WHO. 2002 [cit. 2007-02-20]. Anglický. Dostupný z WWW: <http://whqlibdoc.who.int/publications/2002/9241545615_chap4_eng.pdf>.

⁴⁸ Bílý kruh bezpečí. *Násilí v rodině : Informační text pro oběti, sociální pracovníky, policisty a. veřejnost* [online]. 1999 [cit. 2007-03-08]. S 3. Dostupný z WWW: <<http://www.juristic.cz/BKB/brozury/Nasilivrodine.html.str>>.

⁴⁹ HAYESOVÁ, N. *Základy sociální psychologie*. 1. Vydání. Praha: Portál, 1998, , str. 121, 168 s.

Tabulka příčin agrese podle klientek centra ROSA⁵⁰

<i>Pod vlivem alkoholu</i>	28,6%
<i>V ztek, stres, promyšlený čin, ztráta zaměstnání</i>	37,3%
<i>Žárlivost</i>	14,3%
<i>Porucha osobní nebo duševní</i>	11,9%
<i>Sexuální násilí</i>	4,8%

1.8.1.2 Násilí zažité v dětství jako příčina partnerského násilí

Dle názoru některých odborníků je nejdůležitějším faktorem nápodoba vzoru v rodině. Rodinné prostředí nabízí člověku základní normu chování ve společnosti. „Škoda rány, která padne vedle“. Tímto národním příslovím zdůvodňuje většina dospělých neúměrné a časté fyzické trestání dětí. Výzkum prokázal, že pouhá 4% našich dětí nebyla nikdy fyzicky trestána. Každé čtvrté dítě je naopak trestáno často a to alespoň jednou týdně - výpraskem, kopáním, fackováním. V každé dvanácté rodině jsou tresty na hranici únosného rizika, které hraničí s týráním. Výchovná role těchto trestů je zpochybněna zjištěním, že více než 60% dětí hodnotí svůj trest jako spravedlivý jen občas. Z rodiče na dítě se tak předává vzor jednání a řešení konfliktních situací. „Nespravedlnost potrestání bývá příčinou smutku, zlosti, křivdy nebo lhostejnosti. Kdo je v dětství vystaven takovému násilí, v pozdějších letech sám násilí produkuje.“⁵¹

Rovněž A. Bandura / 1976/ předpokládá, že agrese je naučená. "Když někdo jedná agresivně a potom zjistí, že jeho chování je nějakým způsobem posíleno, třeba tak, že

⁵⁰ SVOBODOVÁ, Soňa. *Problematika nárůstu domácího násilí v současné české společnosti (Diplomová práce) : Charakteristika násilí, agrese, agresivity* [online]. Masarykova Univerzita, Pedagogická fakulta, Brno, 2001 [cit. 2007-03-07]. Dostupný z WWW:

<http://www.domacinasili.info/cze/vzdelavaci_aplikace/1%20-%20charakteristika%20nasili,%20agrese,%20agresivity.htm>.

⁵¹ Bílý kruh bezpečí. *Násilí v rodině : Informační text pro oběti, sociální pracovníky, policisty a. ve veřejnost* [online]. 1999 [cit. 2007-03-09]. Dostupný z WWW:

<http://www.juristic.cz/BKB/brozury/Nasili_v_rodine.htm>.

dostane to, co chtěl, bude pravděpodobně jednat agresivně znovu." Bandurova teorie je uvedena v sociologickém slovníku jako klasická třetí teorie agrese sociálního učení.⁵²

Nicky Hayesová, která se dále věnovala vztahu agrese a naučeného chování, prováděla experimenty s dětmi, které po shlédnutí agresivních pořadů, kopírovaly brutální vzory z filmů ve hře s hračkami. Mezi psychology se hovoří o tzv. „zncitlivujícím účinku".⁵³

Přestože lze naučené chování považovat za stěžejní faktor, je doloženo mnoho případů dětí, které vyrůstaly v narušeném prostředí a přesto násilí po vzoru svých rodičů nepáchají

Vztahy mezi vrozenými a zděděnými dispozicemi (tzv. genotypem), mezi výchovou a spontánními vlivy zkoumal například Josef Švancar.⁵⁴ Pro snadnější pochopení je znázornil rovnostranným trojúhelníkem. Trojúhelník se vychyluje, což znamená disharmonický vývoj osobnosti, působí-li na jedince příliš slabě výchova a silně prostředí, totéž ovšem platí i naopak tj. příliš silně výchova a slabě prostředí. Švancar tak potvrzuje teorie o souhře faktorů při vzniku agrese, nikoliv jen působení jednoho, byť třeba velice závažného "rozhodujícího" činitele.

Bílý kruh bezpečí uvádí mezi příčinami násilí mimo jiné také nezralost partnerů, nebo například některého z nich, obtížnou ekonomickou situaci rodin (neplatí to o všech sociálně slabých rodinách), nedostatek bytů, nedostatek soukromí v rodině pro jednotlivé členy, náročné životní situace partnerů popřípadě v rodině a příbuzenstvu, promiskuitu, ale rovněž chronický nedostatek času a tím samozřejmě z toho vyplývající důsledky.⁵⁵

⁵² GEIST, B. *Sociologický slovník*. 1. vydání. Praha: Victoria Publishing, 1992, str. 18. 785 s. ISBN 80-85605-28.

⁵³ SVOBODOVÁ, Soňa. *Problematika nárůstu domácího násilí v současné české společnosti (Diplomová práce) : Charakteristika násilí, agrese, agresivity* [online]. Masarykova Univerzita, Pedagogická fakulta, Brno, 2001 [cit. 2007-03-07]. Dostupný z WWW:

<http://www.domacinasili.info/cze/vzdelavaci_aplikace/1%20-%20charakteristika%20nasili,%20agrese,%20agresivity.htm>.

⁵⁴ SVOBODOVÁ, Soňa. *Problematika nárůstu domácího násilí v současné české společnosti (Diplomová práce) : Charakteristika násilí, agrese, agresivity* [online]. Masarykova Univerzita, Pedagogická fakulta, Brno, 2001 [cit. 2007-03-07]. Dostupný z WWW:

<http://www.domacinasili.info/cze/vzdelavaci_aplikace/1%20-%20charakteristika%20nasili,%20agrese,%20agresivity.htm>.

⁵⁵ Profem. *Koordináční kruh prevence násilí na ženách* [online]. 1999 [cit. 2007-03-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.ecn.cz/profem/kruh.html>>.

Značnou část jednofaktorových teorií lze považovat za překonanou, výzkumy ukazují, že nejsou schopny vysvětlit velké množství případů domácího násilí.⁵⁶ Odborníci zabývající se násilným chováním se shodují v tom, že agrese nevzniká vlivem jednoho podnětu, ale takřka vždy se jedná o kombinaci vlivů. Všem násilníkům je společné, že vždy myslí především na uspokojení svých potřeb, ať už se jedná o sexuální násilí, psychické nebo fyzické. Je tak zjednodušeně možné považovat silný egoismus za nejnebezpečnější faktor pro vznik násilí.

1.8.2 Genderový model příčin domácího násilí

Genderový model zkoumá sociální, historické a kulturní faktory, které souvisejí s nerovnoměrným rozdělením moci mezi muži a ženami, přispívají tak k diskriminaci a zranitelnosti žen, což zvyšuje riziko četného výskytu násilí na ženách ze strany partnerů či manželů. Tyto faktory zahrnují sociálně-ekonomické síly, instituce, které toto podporují, strach z ženské sexuality a následná kontrola nad ní, přesvědčení v nadřazenost mužů, legislativní a kulturní sankce, které dlouhou dobu odpíraly (a v některých oblastech stále odpírají) ženám a dětem nezávislý zákonný a sociální status.⁵⁷

⁵⁶ ČÍRTKOVÁ, L. *Domácí násilí ve faktech a teoriích*. *Gender on-line* [online]. 2005 [cit. 2007-03-09]. Dostupný z WWW: <www.genderonline.cz>.

⁵⁷ UNICEF. *Domestic violence* [online]. Innocenti Research Centre, Causes of domestic violence, June 2000, p7 [cit. 2007-02-10]. English. Dostupný z WWW: <<http://www.unicef-icdc.org/publications/pdf/digest6e.pdf>>.

Tabulka – Faktory zvyšující riziko domácího násilí (Genderový model) ⁵⁸
<p>Kulturní</p> <ul style="list-style-type: none"> • Specifická genderově orientovaná socializace • Kulturní definice o příslušejících rolích určitého pohlaví • Očekávání rozdělení rolí ve vztahu • Přesvědčení o mužské nadřazenosti • Chápání rodiny jako privátní sféry řízené mužem • Svatební zvyky (cena za nevěstu, věno) • Přípustnost násilí jako způsobu řešení konfliktu
<p>Ekonomické</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ekonomická závislost ženy na muži • Zamezování přístupu k penězům a účtům • Diskriminující zákony ohledně dědictví, vlastnických práv po rozvodu • Zamezování přístupu k zaměstnání • Zamezování přístupu ke vzdělávání a praxi
<p>Zákonné (právní)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Menší zákonný status žen buď písemně uzákoněný nebo „pouze“ praktikovaný • Znevýhodňující zákony ohledně rozvodů, péči o dítě, majetku a dědictví • Chybějící nebo nesprávné definice sexuálního a domácího násilí • Nízká gramotnost a informovanost o právech a zákonech • Necitlivý přístup k ženám ze strany policie a soudnictví
<p>Politické</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nízké zastoupení žen v politice, médiích, právních a lékařských profesích • Přehlížení problematiky domácího násilí • Politika nezasahování do rodinných problémů • Nechuť změnit status quo/náboženské zákony • Omezování činnosti ženských organizací jako politické síly

⁵⁸ vlastní překlad, UNICEF. *Domestic violence* [online]. Innocenti Research Centre, Causes of domestic violence, June 2000, p7[cit. 2007-02-10]. English. Dostupný z WWW: <<http://www.unicef-icdc.org/publications/pdf/digest6e.pdf>>.

Některé závěry z genderově zaměřených výzkumů jsou diskutabilní. Studie například uvádí za významný rizikový faktor ekonomickou závislost ženy na partnerovi. Zdůrazňují, že strach z násilí a nízké sebevědomí způsobené týráním ženám často nedovoluje nalézt adekvátně ohodnocené zaměstnání, přitom bez finančních prostředků oběti nejsou schopny odejít od agresivního partnera. Na druhou stranu některé další studie označily zvyšující se ekonomickou aktivitu a finanční nezávislost žen za jednu z příčin narůstajícího násilí ze strany mužů. Tyto výzkumy zmiňují, že frustrace mužů z neuskutečněné kariéry nebo nezaměstnanosti mohou způsobovat agresivní chování vůči úspěšnějším ženám – partnerkám.⁵⁹

Multifaktorový ekologický model vzniku domácího násilí

Často je v zahraničí užíván ekologický model, ten zahrnuje komplex skládající se z individuálních, vztahových, sociálních, politických, kulturních a environmentálních faktorů usnadňujících vznik domácího násilí⁶⁰ a také poskytuje klíčové poznatky pro intervenci a prevenci⁶¹. Vybrala jsem si čtyřvrstevný ekologický model prezentovaný ve Světové zprávě o násilí a zdraví⁶², nicméně existuje řada jiných ekologických modelů. Ekologický model popisuje čtyři úrovně faktorů, které ovlivňují agresivní chování jedince.

- **Individuální úroveň faktorů** je jednak biologická, ale zahrnuje i osobní faktory z minulosti, které zvyšují pravděpodobnost, že se jedinec stane obětí nebo agresorem. Roli zde hraje například alkoholismus, drogová závislost, názory a přesvědčení, která schvalují domácí násilí, povahové zvláštnosti jako je sklon

⁵⁹ UNICEF. *Domestic violence* [online]. Innocenti Research Centre, Causes of domestic violence, June 2000, p8 [cit. 2007-02-10]. English. Dostupný z WWW: <<http://www.unicef-icdc.org/publications/pdf/digest6e.pdf>>.

⁶⁰ DAHLBERG, LL, KRUG, EG. Violence – a global public health problem. *World report on violence and health : In Sexual violence prevention. Beginning the dialogue* [online]. 2004 [cit. 2007-03-11]. Atlanta, GA: Centers for disease control and prevention, Atlanta GA. Dostupný z WWW: <<http://www.cdc.gov/ncipc/dvp/SVPrevention.pdf>>.

⁶¹ POWELL, KE, et al. Public health models of violence and violence prevention : Encyclopedia of violence, Peace and Conflict. *Sexual violence prevention. Beginning the dialogue. Atlanta, GA : Centers for disease control and prevention* [online]. 1999 [cit. 2007-03-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.cdc.gov/ncipc/dvp/SVPrevention.pdf>>.

⁶² Vlastní překlad.

k agresivnímu chování, negativní emocionalita, sebestřednost, impulzivní a další antisociální chování, nenávisť k druhému pohlaví, zážitky násilí v rodině během dětství a dospívání.⁶³ Blackova studie ze Severní Ameriky uvádí mezi individuální faktory demografické faktory jako je příliš mladý věk pro partnerství a manželství a nízké příjmy násilníků.⁶⁴ Intervence pro individuální úroveň faktorů je často směřována k práci se sociálními a kognitivními dovednostmi a chováním, zahrnuje přístupy konzultací, terapií, výchovných tréninkových sezení.⁶⁵ Studie násilí na ženách na Novém Zélandu zjistila, že většina mladých pachatelů partnerského násilí pocházela z chudých rodin, dosáhla nízkého vzdělání a v období puberty vykazovala delikventní chování. Ve 12 zemích napříč Amerikou realizované výzkumy vyhodnotily jako nejzásadnější rizikový faktor násilí zažívané a viděné v dětství, především násilí ve vlastní rodině.⁶⁶ Výzkumy v Kanadě a USA⁶⁷ připisují významnou roli v agresivním chování vůči partnerovi emocionální závislosti na partnerovi, narušeném a nízkém sebevědomí, neschopnosti sebekontroly.

- **Interpersonální úroveň faktorů** souvisí zejména s kvalitou vztahů s vrstevníky, intimními partnery, členy rodiny. Nejbližší sociální okruh jedince může formovat jeho chování a rozsah zkušeností. Manželské konflikty a neshody v partnerském vztahu se uvádí jako nejčastější interpersonální rizikové faktory. Studie v Thajsku, Jižní Africe a Bangkoku⁶⁸ zmiňuje verbální manželské konflikty jako nejčastější „startéry“ domácího násilí. Za hádkami se jako příčiny domácího násilí dále řadí stres

⁶³ DAHLBERG, LL, KRUG , EG. Violence – a global public health problem. *World report on violence and health : In Sexual violence prevention. Beginning the dialogue* [online]. 2004 [cit. 2007-03-11]. . Atlanta, GA: Centers for disease control and prevention, Atlanta GA. Dostupný z WWW:

<<http://www.cdc.gov/ncipc/dvp/SVPrevention.pdf>>.

⁶⁴ World Health Organisation. *Violence by intimate partners* [online]. 2002 [cit. 2007-02-10]. Dostupný z WWW: <http://whqlibdoc.who.int/publications/2002/9241545615_chap4_eng.pdf>.

⁶⁵ POWELL, KE, et al. Public health models of violence and violence prevention : Encyclopedia of violence, Peace and Conflict. *Sexual violence prevention. Beginning the dialogue. Atlanta, GA : Centers for disease control and prevention* [online]. 1999 [cit. 2007-03-15]. Dostupný z WWW:

<<http://www.cdc.gov/ncipc/dvp/SVPrevention.pdf>>.

⁶⁶ World Health Organisation. *Violence by intimate partners* [online]. 2002 [cit. 2007-02-10]. Dostupný z WWW: <http://whqlibdoc.who.int/publications/2002/9241545615_chap4_eng.pdf>.

⁶⁷ World Health Organisation. *Violence by intimate partners* [online]. 2002 [cit. 2007-02-10]. Dostupný z WWW: <http://whqlibdoc.who.int/publications/2002/9241545615_chap4_eng.pdf>

⁶⁸ World Health Organisation. *Violence by intimate partners* [online]. 2002 [cit. 2007-02-10]. Dostupný z WWW: <http://whqlibdoc.who.int/publications/2002/9241545615_chap4_eng.pdf>

v manželství, nepřekonatelné rozdíly v povahách partnerů, stereotyp, narušená stabilita rodiny, nevěra. Intervence pro mezilidskou vztahovou úroveň může zahrnovat například rodinnou a rodičovskou terapii.⁶⁹

- **Vlivy na úrovni komunity (tzv. situační faktory)** se zakládají na místním sociálním prostředí a obsahují osobní zkušenosti a vztahy ve škole, na pracovišti, v sousedství. Vysoký sociálněekonomický status bývá obvykle označován za protektivní (ochranný) faktor domácího násilí. I když se násilí v rodině objevuje napříč všemi sociálněekonomickými třídami společnosti, některé studie přesto zjišťují, že rodiny žijící v chudobě jsou více postiženy partnerským násilím.⁷⁰ Dosud není příliš jasné, proč chudoba způsobuje nárůst agresivního chování vůči partnerovi. Výzkumná šetření o násilí na ženách uvádí, že pro některé muže je chudoba zdrojem trvalé frustrace, pocitu nedostatečnosti a beznaděje z neschopnosti naplnit roli muže – živitele rodiny očekávanou danou kulturní společností.⁷¹ Chudoba souvisí s mnoha sociálními podmínkami, které v kombinaci mohou větší výskyt domácího násilí objasňovat. Důležitým faktorem je taky odpovídající reakce institucí komunitní úrovně na výskyt domácího násilí.

Komparativní studie 16 lokalit s různou četností výskytu domácího násilí⁷² prokázala, že v místech s nižším výskytem násilí v rodině je postih pachatelů ráznější a obětím je věnována větší pozornost a lepší péče. Místní sankce mohou mít formu psanou (závaznou), nebo podobu morálního tlaku na spoluobčany, aby neváhali zasáhnout, když se stanou svědky násilí. Intervence této úrovně se opírá o působení na prostředí, místní instituce, systémy a politiku nastavením určitých preventivních a intervenčních opatření.

⁶⁹ POWELL, KE, et al. Public health models of violence and violence prevention : Encyclopedia of violence, Peace and Conflict. *Sexual violence prevention. Beginning the dialogue*. Atlanta, GA : Centers for disease control and prevention [online]. 1999 [cit. 2007-03-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.cdc.gov/ncipc/dvp/SVPrevention.pdf>>.

⁷⁰ World Health Organisation. *Violence by intimate partners* [online]. p 99. 2002 [cit. 2007-02-10]. Dostupný z WWW: <http://whqlibdoc.who.int/publications/2002/9241545615_chap4_eng.pdf>.

⁷¹ World Health Organisation. *Violence by intimate partners* [online]. p 99. 2002 [cit. 2007-02-10]. Dostupný z WWW: <http://whqlibdoc.who.int/publications/2002/9241545615_chap4_eng.pdf>.

⁷² World Health Organisation. *Violence by intimate partners* [online]. p 99. 2002 [cit. 2007-02-10]. Dostupný z WWW: <http://whqlibdoc.who.int/publications/2002/9241545615_chap4_eng.pdf>.

- **Vlivy na úrovni společnosti (tzv. duch doby)** zahrnují genderovou nerovnost, náboženské nebo kulturní systémy, sociální normy, ekonomickou nebo sociální politiku, která vytváří nebo podporuje sociální propast mezi jednotlivými skupinami lidí. Domácí násilí páchané na ženách je častější tam, kde je podporována ideologie mužské nadřazenosti.⁷³ Například Levinson se ve své studii 90 odlišných společenských skupin s různou četností výskytu domácího násilí zaměřoval na kulturní a sociální normy, došel k závěru, že domácí násilí páchané na ženách se objevuje více tam, kde mají muži větší ekonomickou sílu a hlavní slovo v rodině, a tam, kde se žena nemůže na své přání nechat rozvést. Za další významný rizikový faktor označil Levinson nedostatek pracovních příležitostí pro ženy a žen ve vrcholových pracovních pozicích.⁷⁴ Intervence pro sociální vlivy je obvykle realizována spoluprací více partnerů pro změnu zákonů a politiky spojovaných s domácím násilím, týráním a genderovou nerovností. Výzkumy se snaží zjistit společenské normy, které schvalují domácí násilí, dalším postupem je pak hledání strategií pro změnu těchto norem.⁷⁵

1.9 Důsledky domácího násilí v kontextu věd

Sociální vědy označují domácí násilí jako závažný sociálně patologický jev.⁷⁶ V tomto kontextu je zdůrazňován hlavně devastující dopad na celou rodinu, která přestává plnit své funkce. Domácím násilím tak trpí nejen přímá oběť (týraná osoba), ale i oběti nepřímé, zejména děti. Světová zdravotnická organizace (WHO) proto definovala násilí mezi rodiči jako jednu z forem psychického týrání dětí. Sociologie se v souvislosti s domácím násilím

⁷³ DAHLBERG, LL, KRUG , EG. Violence – a global public health problem. *World report on violence and health : In Sexual violence prevention. Beginning the dialogue* [online]. 2004 [cit. 2007-03-11]. . Atlanta, GA: Centers for disease control and prevention, Atlanta GA. Dostupný z WWW: <<http://www.cdc.gov/ncipc/dvp/SVPrevention.pdf>>.

⁷⁴ World Health Organisation. *Violence by intimate partners* [online]. p 100. 2002 [cit. 2007-02-10]. Dostupný z WWW: <http://whqlibdoc.who.int/publications/2002/9241545615_chap4_eng.pdf>.

⁷⁵ POWELL, KE, et al. Public health models of violence and violence prevention : *Encyclopedia of violence, Peace and Conflict. Sexual violence prevention. Beginning the dialogue. Atlanta, GA : Centers for disease control and prevention* [online]. 1999 [cit. 2007-03-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.cdc.gov/ncipc/dvp/SVPrevention.pdf>>.

⁷⁶ MATOUŠEK, O., KOLÁČKOVÁ, J., KODYMOVÁ, P.: *Sociální práce v praxi*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-002-X.

zabývá transgeneračním přenosem: osoba, která byla svědkem násilí ve vlastní rodině, může ve vlastní dospělosti opakovat a napodobit model násilného partnerského vztahu.⁷⁷

Také **vývojová kriminologie** chápe násilí v rodině jako silný rizikový faktor, který může jedinci usnadnit cestu do kriminální kariéry či naopak kariéry oběti.⁷⁸ Výsledný efekt zážitku s násilím úzce souvisí se třemi faktory: osobností oběti, okolnostech vlastní viktimizace a reakcí okolí oběti. Nevhodná reakce formálních institucí i neformálního sociálního okolí může vyústit až v sekundární viktimizaci oběti. Jejím zdrojem může být zejména postup orgánů činných v trestním řízení, neprofesionální a necitlivý postup orgánů veřejné moci, dále chybné postoje a chování nejbližšího okolí (obviňování oběti, že si za svou situaci může sama; přesvědčování, že by měla na vše zapomenout - tato strategie totiž blokuje přirozený mechanismus kognitivní restrukturalizace prožitého děje a jeho zpracování do přijatelné vzpomínky), nevhodná pozornost ze strany médií (sdělovací prostředky informující o domácím násilí povrchně a senzacechtivě, nerespektující právo na ochranu osobnosti).

Psychologie se zajímá o dopady domácího násilí na psychiku oběti a zvláštností dynamiky násilí. Podotýká, že dominujícím psychologickým znakem týrání je uplatňování moci a kontroly nad obětí. Vysvětluje dynamiku partnerského násilí pomocí **koncepce naučené bezmoci**, která byla objevena v experimentech M. E. P. Seligmana (1975). Tento americký psycholog podnikl experiment s laboratorními psy, které umístil do dvou druhů klecí. V první z nich byl zaveden elektrický proud do celé podlahy, druhá klec však obsahovala místo, do kterého elektřina neproudila. Zatímco psi umístění do druhé klece se po několika elektrických šocích naučili utéct na bezpečné teritorium, psi v první kleci, poté co zjistili, že šokům nelze uniknout, propadli bezmoci a pasivitě. O útěk se nepokusili ani v případě, když byli přemístěni do druhé klece, a byla jim ukázána možnost, jak se šokům vyhnout. Seligman z toho vyvodil, že subjekt dlouhodobě vystavený trýznění, jehož další vývoj nedokáže ovlivnit ani odhadnout, se stává pasivním, získává pokřivenou představu o svých

⁷⁷ Například LOVAŠ, L.: *Sociální psychologie násilí*. In Výrost, J. – Slaměník, I.: Aplikovaná sociální psychologie II. Praha: Grada, 2001. ISBN 8024701804.

⁷⁸ ČÍRTKOVÁ, L.: *Domácí násilí* [online]. Policejní akademie ČR, 2004 [cit. 2007-03-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.mvcr.cz/casopisy/kriminalistika/2006/03/cirtkova.pdf>>.

možnostech situaci změnit a akceptuje bolestivé stimuly, ačkoliv jeho únik je možný a dokonce zjevný.

O Seligmanův experiment se opírá vědecká teorie americké psycholožky a feministky L. Walkerové, popisující symptomy obětí násilí v intimním vztahu, tzv. "syndrom týrané ženy" (Battered Woman Syndrom). Walkerová konstatovala, že delší čas strávený v roli týraného partnera vede oběti podobně jako Seligmanova laboratorní zvířata k naučené bezmocnosti, jež jim brání násilný vztah opustit.⁷⁹ V počátečních fázích je oběť projevy násilí ze strany blízkého člověka zaskočena, neutralizuje je pomocí různých mechanismů manipulace s realitou (už se to nestane, zavinila jsem to apod.). V další fázi získává zkušenost, že nemůže násilí kontrolovat. To vede ke ztrátě sebevědomí a motivace hledat řešení a ke kognitivní distorzi (je to normální, neexistuje žádné řešení, nikdo mi neuvěří a nepomůže).⁸⁰ Syndrom týrané ženy⁸¹, jako odborný pojem byl do literatury zaveden na počátku 80. let, kdy bylo tematizováno násilí na ženách. Ve vývojově mladším genderově neutrálním přístupu k domácímu násilí můžeme mluvit o syndromu týrané oběti.

Přes svou popularitu byl syndrom týrané ženy kritizován a to především proto, že díky němu byl vytvořen nový předpoklad o tom, že týraná žena je výhradně pasivní, bezmocná a závislá, svou pasivitou a submisivitou partnera provokuje.

S Walkerovou nesouhlasili ani E. Gondolf a E. Fischerová, kteří přišli s novou hypotézou o oběti domácího násilí, kterou pojmenovali bojovník o přežití (survivor). Podle ní oběť v násilném vztahu zpočátku opravdu přičítá vinu sobě a snaží se agresorovi všemožně vyhovět. Dosáhne-li však situace tzv. "bodu obratu", trýzněná osoba začne vést boj o vlastní bezpečnost.⁸² Bodem obratu je podle mezinárodních studií natolik brutální útok násilníka, po kterém si oběť uvědomí nemožnost partnerovi změny, často to také bývá po prvním

⁷⁹ SVOBODOVÁ, Soňa. *Problematika nárůstu domácího násilí v současné české společnosti (Diplomová práce)* : Charakteristika násilí, agrese, agresivity [online]. Masarykova Univerzita, Pedagogická fakulta, Brno, 2001 [cit. 2007-03-07]. Dostupný z WWW:

<http://www.domacinasili.info/cze/vzdelavaci_aplikace/1%20-%20charakteristika%20nasili,%20agrese,%20agresivity.htm>.

⁸⁰ ČÍRTKOVÁ, L.. *Domácí násilí* [online]. Policejní akademie ČR, 2004 [cit. 2007-03-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.mvcr.cz/casopisy/kriminalistika/2006/03/cirtkova.pdf>>.

⁸¹ Více v kapitole Oběti domácího násilí.

útoku na děti, hodně žen také uvedlo emociální a finanční podporu ze strany přátel a rodiny jako příčinu rozhodnutí se k odchodu od agresivního partnera.⁸³ Podle výzkumů není opuštění násilníka jednorázovou událostí. Mnoho žen opouštělo a zase se vracelo ke svým partnerům několikrát, než se rozhodly vztah definitivně ukončit.⁸⁴ Tvůrci koncepce oběti domácího násilí jako „survivor“ jsou přesvědčeni, že za neschopnost oběti odejít od násilníka může především společnost. Za hlavní příčiny, proč týraní partneri ve vztahu zůstávají, tato teorie označuje strach z dalšího osudu a nedůvěru ve schopnost neformálních sociálních institucí i kompetentních státních orgánů hájit zájmy a práva oběti.

Následkem týraní a znásilňování oběti mohou trpět tzv. **posttraumatickou stresovou poruchou**. Posttraumatická stresová⁸⁵ porucha postihuje hned několik oblastí života jedince: biologickou, nejčastěji v podobě poruch spánku, únavnosti, poruchy centrálního nervového a oběhového systému, emoční oblast – projevy bezmocnosti, úzkostnosti, neúměrnými pocity vlastní viny, psychickou oblast v podobě dezorientace, zmatenosti, ztráty smyslu života, vtíravých představ apod. Změny v chování následkem prožitého traumatu se mohou projevovat např. sebedestruktivním způsobem v podobě agresivního chování zaměřeného vůči sobě, ale i vně, v podobě poruch příjmy potravy a řešení situace pomocí drog a alkoholu.

Oběti traumatu trpí poruchami v oblasti mezilidských vztahů, straní se ostatních lidí včetně rodiny, nedokáží rozlišit optimální hranici důvěrných vztahů.

V právním kontextu je kladen důraz na fakt, že domácí násilí výrazným způsobem narušuje kvalitu života oběti. V počátečních fázích omezuje její důstojnost, později pak ohrožuje i její zdraví a často i život. Domácí násilí je charakterizováno jako jev, který vede

⁸² *Domácí násilí : info* [online]. 2003 [cit. 2007-03-12]. Vzdělávací aplikace. Dostupný z WWW: <http://www.domacinasili.info/cze/vzdelavaci_aplikace/obeti%20projevy.htm#_Moderní_teorie_symptomu_týrané_ženy>.

⁸³ World Health Organisation. *Violence by intimate partners*. p 96[online]. 2002 [cit. 2007-02-10]. Dostupný z WWW: <http://whqlibdoc.who.int/publications/2002/9241545615_chap4_eng.pdf>.

⁸⁴ World Health Organisation. *Violence by intimate partners* [online]. 2002 [cit. 2007-02-10]. Dostupný z WWW: <http://whqlibdoc.who.int/publications/2002/9241545615_chap4_eng.pdf>.

⁸⁵ VYKOPALOVÁ, Hana. Násilí v rodině. *Kriminalistika* [online]. 2001, roč. 4 [cit. 2007-02-20]. Ministerstvo vnitra ČR, 2002. Dostupný z WWW: <http://www.mvcr.cz/casopisy/kriminalistika/2001/o1_04/vykopal.html>.

k porušování základních lidských práv a svobod.⁸⁶ Základní kámen v tomto ohledu položila Deklarace o odstranění násilí na ženách, kterou přijalo v prosinci 1993 Valné shromáždění OSN. Tato deklarace se stala východiskem pro aktivity a procesy dalších institucí a orgánů včetně Rady Evropy.

Domácí násilí má i významný dopad na **zdravotní systém a ekonomiku**. Například v USA⁸⁷ přesahují náklady za domácí násilí 5.8 miliardy dolarů. Téměř 4.1 miliard přitom jde na přímou zdravotní péči směřovanou k obětem domácího násilí, zbytek zahrnují sociální služby, soudní výlohy, bydlení i nepřímé náklady: téměř 0.9 miliardy ve ztracené produktivitě za placenou práci a také za práci obětí násilí v domácnosti. Podle jiné studie se náklady vynaložené na zdravotní a sociální péči spojenou s problematikou domácího násilí v USA pohybují mezi 5 – 10 biliony dolary, přitom nezohledňují ztráty na životech. Největší část nákladů mají na svědomí fyzické útoky, protože tento typ násilí převládá. Domácí násilí se tudíž stává důležitou ekonomickou veličinou a jeho redukce by proto měla vliv na celý subsektor ekonomiky, jako je spotřeba prostředků na zdravotnictví.

⁸⁶ BODNÁROVÁ, B., FILADELFOVÁ, J.: Domáce násilie na Slovensku. Priebežná správa z výzkumu. Bratislava: Medzinárodné stredisko pre studium rodiny, 2002, 121. s

⁸⁷ HRONOVÁ, Martina. Účet za násilí : miliardy dolarů ročně. *Zpravodaj Občanského sdružení ROSA* [online]. 2004, roč. 2 [cit. 2007-03-02], s. 2-3. Podle Centers for disease control and prevention www.cdc.gov. Dostupný z WWW: <http://www.rosa-os.cz/fileadmin/rosa/rosa_0402.pdf>.

Zdravotní důsledky domácího násilí páchaného na ženách ⁸⁸
Fyzické zdravotní problémy: <ul style="list-style-type: none">• Zlomeniny (fraktury a vnitřní zranění)• Nechtěné těhotenství• Gynekologické problémy• Sexuálně přenosné choroby zahrnující i HIV a AIDS• Potraty• Bolesti hlavy• Doživotní postižení• Astma• Chronická bolest zad• Nesnesitelné střevní potíže• Sebezraňující chování (drogy, nechráněný sex)
Psychické zdravotní problémy: <ul style="list-style-type: none">• Deprese• Strach, fobie, úzkost• Narušené sebevědomí• Sexuální dysfunkce• Anorexie, bulimie• Obsesivně-kompulzivní poruchy• Posttraumatické stresové poruchy
Smrtné důsledky: <ul style="list-style-type: none">• Sebevraždy• Vraždy• Úmrtnost kojenců• HIV/AIDS

⁸⁸ WHO Consultation, 1996, in Unicef. *Domestic violence* [online]. Innocenti Research Centre, Causes of domestic violence, Source, June 2000, p. 9 [cit. 2007-02-10]. English. Dostupný z WWW: <<http://www.unicef-icdc.org/publications/pdf/digest6e.pdf>>.

Sociálně – ekonomické náklady domácího násilí ⁸⁹
Přímé náklady spojené se službami, léčením a prevencí násilí v rodině: <ul style="list-style-type: none">• Zdravotnictví• Policie• Soudní výlohy• Bydlení• Sociální služby
Nevyčísitelné náklady: bolest, smrt apod: <ul style="list-style-type: none">• Zvýšení úmrtnosti• Nárůst vražd a sebevražd• Zneužívání alkoholu a drog• Depresivní poruchy
Ekonomické propojené efekty: makroekonomie, trh práce, dopady na produktivitu: <ul style="list-style-type: none">• Méně lidských zdrojů• Snížená produktivita práce• Menší výdělků• Zvýšení pracovní neschopnosti• Snižování investic do vzdělávání a výchovy dětí• Snižování investic a spořicíh vkladů• Únik kapitálu
Sociální propojené efekty: dopad na kvalitu života a interpersonální vztahy: <ul style="list-style-type: none">• Transgenerační přenos modelu násilí• Snížená kvalita/úroveň života• Narušování sociálního kapitálu, sociálních vazeb• Snížená spoluúčast na demokratickém procesu

⁸⁹ Buvinic et al. 1999, in Unicef. *Domestic violence* [online]. Innocenti Research Centre, Causes of domestic violence, Source, June 2000, p 9 [cit. 2007-02-10]. English. Dostupný z WWW: <<http://www.unicef-icdc.org/publications/pdf/digest6e.pdf>>.

1.10 Děti jako zapomenuté oběti domácího násilí

Zpráva světové zdravotnické organizace a různé výzkumy ukazují, že děti, které jsou svědky domácího násilí, trpí stejnými obtížemi jako ty, které jsou přímo týrány.⁹⁰ Přítomnost domácího násilí poškozuje zdravý fyzický i psychický vývoj dítěte. Děti často ze vzniklé situace viní samy sebe. Prožívají pocity osamělosti, skrývají a popírají násilí, což silně narušuje jejich vnímání reality.

Čím je dítě mladší, tím závažnější jsou důsledky⁹¹. U dětí svědků násilí v rodině je patrná častá psychopatologie (neuróza, psychosomatické potíže aj.) Nežádka je u nich diagnostikován zvýšený krevní tlak, vyšší dráždivost nervové soustavy, poruchy pozornosti a učení (důsledek chronického stresu a frustrace potřeby bezpečí).

Někteří odborníci se shodují, že existují rozdíly v reakci dětí na násilí v rodině v závislosti na pohlaví. Vedle okamžitých emociálních či psychosomatických potíží je třeba vzít v úvahu i dlouhodobý vliv na děti. U chlapců se více objevuje kriminogenní efekt (osvojení si agresivního chování při řešení konfliktů, týrání slabších), u dívek převážně viktimogenní efekt (přejímání pasivního chování, životní scénář oběti).

Osud dítěte však nemusí být fatálně určený rodinou. Jak ukazují četné případy, ne vždy musí být celkový vývoj dítěte významně narušen. V těchto situacích bývá většinou patrné působení tzv. psychologických a sociálních „nárazníků“, které pomohou otevřít prostor pro zdravý vývoj dítěte – např. učitel, příbuzný, dětský kolektiv atd.⁹²

Mezi klientkami ROSY byly děti svědky týrání v roce 2005 v 94 % případů násilí v rodině. Nejen svědky, ale i oběťmi domácího násilí se stalo 29 % ze všech dětí klientek ROSY, což je o 8 % více než v roce 2004.⁹³ Průzkumy ve světě uvádějí, že mezi domácím násilím a

⁹⁰ PROKOPOVÁ, Zdena. Děti jako svědci domácího násilí. *Zpravodaj Občanského sdružení ROSA* [online]. 2004, roč. 1 [cit. 2007-03-02], s. 2-3. Dostupný z WWW: <http://www.rosa-os.cz/fileadmin/rosa/rosa_0401.pdf>.

⁹¹ Bílý kruh bezpečí. *Manuál pro pracovníky azylových domů : účastníky projektu kormidlo*. 1. vyd. Praha : MJF Praha, 2002. ISBN 80-86284-26-3.

⁹² Bílý kruh bezpečí. *Manuál pro pracovníky azylových domů : účastníky projektu kormidlo*. 1. vyd. Praha : MJF Praha, 2002. ISBN 80-86284-26-3.

⁹³ Děti svědci a oběti domácího násilí. *Zpravodaj Občanského sdružení ROSA* [online]. 2006, č. 1 [cit. 2007-03-02], s.4. Dostupný z WWW: <<http://www.rosa-os.cz/fileadmin/rosa/zpravodaj0106.pdf>>.

násilím na dětech existuje korelace. Pachatelé domácího násilí týrají své děti ve 40 – 60 % případů.⁹⁴

Aktuální a stále diskutovanou otázkou u dětí svědků domácího násilí zůstává styk dětí s pachatelem domácího násilí, speciálně ve fázi rozvodového řízení. Je totiž třeba si uvědomit, že odchodem oběti od násilníka násilí obvykle nekončí. Anglická studie dokazuje, že děti mohou být objektem mnoha forem násilí právě v době, když násilný partner zkouší uplatnit svá práva vidět dítě. Může se chtít pomstít tím, že bude násilný/á vůči dětem.

Domácí násilí má pro pachatele i oběť devastující účinky. U pachatele postupuje jeho kriminalizace, u oběti pak její traumatizace. Z pohledu společnosti se domácí násilí prodražuje, vzrůstají ekonomické náklady spojené s eliminací škod. Proto je domácí násilí závažným jevem, který si zasluhuje pozornost veřejnosti a odborníků a vyžaduje včasnou intervenci.

⁹⁴ Děti svědci a oběti domácího násilí. *Zpravodaj Občanského sdružení ROSA* [online]. 2006, č. 1 [cit. 2007-03-02], s.4. Dostupný z WWW: <<http://www.rosa-os.cz/fileadmin/rosa/zpravodaj0106.pdf>>.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

2 MEZINÁRODNĚPRÁVNÍ ZAKOTVENÍ OCHRANY ŽEN PŘED DOMÁCÍM NÁSILÍM

Po dlouhou dobu byla existence domácího násilí na celém světě vnímána jako soukromá záležitost rodin. Až po druhé světové válce dochází k pozvolnému překonávání tohoto přístupu. Je to důsledkem toho, že se ženy začaly postupně prosazovat ve veřejném životě.

2.1 Ochrana lidských práv v mezinárodních dokumentech ⁹⁵

Všeobecná deklarace lidských práv (Universal Declaration on Human Rights, 1948), dokument, který sice není právně závazný, těší se však mimořádné, zejména morální, vážnosti. Až do roku 1976, kdy vstoupily v platnost dvě níže zmíněné základní lidskoprávní úmluvy, se jednalo o jediný dokument týkající se lidských práv. Deklarace byla přijata Valným shromážděním OSN dne 10.12. 1948 téměř jednomyslně, což jí dává značnou legitimitu.

Česká republika je smluvní stranou **Mezinárodního paktu o občanských a politických právech** (vyhláška Ministerstva zahraničních věcí č. 120/1976 Sb. – International Covenant on Civil and Political Rights, 16.12.1966) a **Mezinárodního paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech** (vyhláška Ministra zahraničních věcí č. 120/1976 Sb. – International Convention on Economic, Social and Cultural Rights, 16.12.1966, ČR ratifikováno 1.1.1993).

Domácí násilí je porušením mnohých základních práv a svobod stanovených v těchto úmluvách. Jedná se např. o právo na život, právo nebýt podroben mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání, právo na svobodu a osobní bezpečnost, rovnost před zákonem a zákaz diskriminace.

V souvislosti s ochranou žen před násilím je možné zmínit ještě **Úmluvu OSN o potlačování obchodu s lidmi a využívání prostituce druhých osob, Úmluvu o právech dítěte, Úmluvu OSN proti mučení a jinému krutému, nelidskému či**

⁹⁵ VOŇKOVÁ, J., HUŇKOVÁ, M. a kol. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. Praha: ProFem, 2004, str. 55 – 57. ISBN 80-239-2106-1.

ponižujícím zacházení nebo trestání (z 10.12. 1984, č. 143/1998, ČR ratifikováno 1.1. 1993) a Deklaraci OSN č. 40/34 z 29.11.1985 o základních principech spravedlnosti pro oběti trestného činu a pro oběti zneužití moci. K této deklaraci byla vydána publikace „Mezinárodní příručka pomoci obětem“.⁹⁶

2.2 Ochrana lidských práv na půdě Evropy⁹⁷

- Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod ve znění protokolů č. 3, 5 a 8 (č. 209/1992 Sb.)
- Evropská úmluva o odškodňování obětí násilných trestných činů (č. 141/2000 Sb. MS). Tato úmluva byla do českého právního řádu transformována zákonem č. 209/1997 Sb. o poskytování peněžité pomoci obětem trestné činnosti.
- Evropská úmluva o zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání z 23. 12. 1992 (č. 9/1996 Sb.).

⁹⁶ V České republice vyšla tato příručka pod názvem *Mezinárodní příručka pomoci obětem o využití a aplikaci deklarace OSN o základních principech spravedlnosti ohledně obětí trestného činu a ohledně obětí zneužití moci* (Komise OSN pro prevenci kriminality a trestní soudnictví, přeložila Válková J., Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1997).

Tato příručka uvádí devět principů pomoci:

1. krizová intervence – praktická první pomoc, krizová centra, azylové domy, linky důvěry, linky právní pomoci, nouzové přístřeší
2. různé druhy poradenství (psychologické, sociální, právní, manželské)
3. obhajoba oběti, resp. zájmu poškozené/ho (průběžná pomoc, informace, doprovod)
4. podpora v průběhu vyšetřování
5. podpora v průběhu soudního řízení
6. prodloužená podpora, tzv. následná pomoc
7. výcvik profesionálního personálu
8. prevence viktimmnosti
9. zvyšování právního a veřejného vědomí o postavení oběti trestných činů

⁹⁷ Voňková, J., Huňková, M. a kol. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. Praha: ProFem, 2004, str. 55 – 57. ISBN 80-239-2106-1.

- Směrnice 2000/43/ES k diskriminaci na základě rasového nebo etnického původu a Směrnice 2000/78/ES o důkazním břemenu (princip nediskriminace).
- Rozhodnutí Rady Evropy o postavení oběti v trestním řízení z 15.3. 2001.
- Doporučení Rady Evropy č. (85) 11 o postavení oběti v rámci trestního práva a řízení.
- Doporučení Rady Evropy č. (87) 21 o pomoci obětem a o prevenci viktimizace.
- Doporučení Rady Evropy 2000 (5) Výboru ministrů členských států ohledně ochrany ženy proti násilí, přijaté Výborem ministrů 30. 4. 2002 na 794. zasedání náměstků ministrů.
- Násilím vůči ženám v rodině se potom zabývá Doporučení č. 1582(2002) – Domácí násilí vůči ženám, přijaté Parlamentním Shromážděním RE dne 27. září 2002, uvádí opatření, která je třeba zavést s ohledem na oběti domácího násilí:
 1. před podáním soudní žaloby poskytovat bezplatné právní poradenství a pomoc
 2. otevírat rezidenční střediska a finančně podporovat sdružení sociální péče
 3. zajistit oběti účinnou ochranu během celého soudního řízení
 4. poskytovat zvláštní finanční podporu nevládním organizacím
 5. přijmout opatření v oblasti sociální ochrany
 6. podporovat výcvik odborného personálu
 7. zajistit výcvik zdravotnického personálu
 8. přiznat samostatné právo pobytu ženám přistěhovalkyním

2.3 Úmluva o odstranění všech forem diskriminace žen⁹⁸

Zabýváme-li se ochranou žen před (domácím) násilím, stěžejním dokumentem pro nás je Úmluva o odstranění všech forem diskriminace žen (vyhláška Ministra zahraničních věcí č. 62/1987 Sb. – Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against

⁹⁸ VOŇKOVÁ, J., HUŇKOVÁ, M. a kol. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. Praha: ProFem, 2004, str. 55 – 57. ISBN 80-239-2106-1.

Women – CEDAW, 18.12.1979, ČR ratifikováno 22.2.1993, dále jen Úmluva CEDAW). Ženská konvence byla schválena v roce 1979 generálním shromážděním OSN a podepsána na Světové konferenci žen v Kodani v roce 1980. CEDAW zavazuje státy přijmout opatření k tomu, aby byla dosažena a zaručena rovnoprávnost žen a mužů. Opatření se vztahují na rovný přístup k účasti na politickém a veřejném životě (čl. 7 a 8), vzdělání (čl. 10), zaměstnání (čl. 11), zdravotní péči (čl. 12), finanční podpoře (čl. 13) či rodinném životě (čl. 16). V roce 1989 doporučila Komise pro ženská práva OSN v Doporučení č. 19 signatářům Úmluvy, aby odstranění násilí na ženách brali jako právní závazek.

Na základě zmocnění v čl. 21 Úmluvy CEDAW byl pak ustaven Výbor pro odstranění diskriminace žen (dále jen Výbor), složený z odborníků vysoké morální úrovně a schopností v oblasti ochrany žen před diskriminací.

Součástí dokumentu jsou konkrétní doporučení Výboru adresovaná státům, stranám Úmluvy. Podle nich by státy měly např. přijmout odpovídající a účinná opatření k překonání všech forem diskriminace žen, zajistit, aby zákony proti násilí na ženách ochránily všechny ženy a respektovaly jejich důstojnost, zajistit odpovídající služby na ochranu a podporu obětí, zajistit účinnou procedurální ochranu obětí včetně možnosti žádat odškodnění.⁹⁹ Státy jsou povinny o všech těchto přijatých opatřeních včetně jejich účinnosti informovat Výbor.

Opatření k zamezení násilí v rodině by měla zahrnovat:

1. trestní postih, je-li to nezbytné, a civilněprávní odškodnění
2. legislativu odstraňující možnost spáchat trestný čin v zájmu zachování cti, jedná-li se o vraždu nebo zabití ženy v rodině
3. služby zajišťující bezpečnost obětí domácího násilí včetně azylových, poradenských a rehabilitačních programů
4. rehabilitační programy pro pachatele domácího násilí
5. pomocné služby pro rodiny, ve kterých došlo k incestu nebo sexuálnímu násilí¹⁰⁰

⁹⁹ Veškerá doporučení nalezneme v bodě 24. Doporučení Výboru CEDAW č. 19 [citováno 10.1. 2007].

Dostupné z <<http://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/recommendations/index.html>>

¹⁰⁰ Bod 24. Doporučení Výboru CEDAW č. 19 [citováno 10.1.2007].

Dostupné z http: < www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/recommendations/index.html>

2.4 Další dokumenty o ochraně žen před násilím ¹⁰¹

- Opční protokol k Úmluvě o odstranění všech forem diskriminace žen (č. 57/2001 Sb. MS přijatý dne 6.10. 1999 v New Yorku)
- Deklarace o odstranění násilí na ženách (Declaration on the Elimination of Violence against Women), schválená Valným shromážděním OSN dne 20. prosince 1993. Tato deklarace byla prvním mezinárodním prohlášením, že násilí na ženách není akceptovatelné. Státy jsou zde nabádány, aby všemi vhodnými prostředky bezodkladně prováděly politiku vedoucí k odstranění násilí na ženách a aby násilné činy namířené vůči ženám byly řádně vyšetřeny a v souladu s právními předpisy daného státu potrestány. Bohužel, stále se jedná pouze o deklaraci, která je právně nezávazná.
- Vídeňská deklarace byla přijata na Světové konferenci o lidských právech v červnu 1993 ve Vídni. Artikulovala jasně, že „lidská práva žen a dívek jsou nezcizitelnou, integrální a nedílnou součástí všeobecných lidských práv.“ V rámci této koncepce je poprvé požadována odpovědnost státu za strukturální podmínky, které násilí na ženách mohou podporovat nebo naopak omezit.
- 4. Světová konference o ženách v Pekingu 1995. V článku 113 Pekingské deklarace je definováno násilí na ženách jako „jakýkoliv čin násilí proti druhému pohlaví, který vede nebo je pravděpodobné, že povede, k tělesnému, sexuálnímu nebo psychickému poškození nebo utrpení žen, včetně hrozby takovými činy, vynucování nebo úmyslného zbavení svobody, ať k tomu dochází v soukromí nebo na veřejnosti.“

¹⁰¹ VOŇKOVÁ, J., HUŇKOVÁ, M. a kol. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. Praha: ProFem, 2004, str. 55 – 57. ISBN 80-239-2106-1.

2.5 Ochrana obětí před domácím násilím v rámci Evropské Unie

Problematikou domácího násilí se zabývá i Evropská unie, ačkoli v tomto směru zatím nebyly vydány žádné konkrétní směrnice či nařízení.

Evropská unie vyhlásila minulý rok již třetí komunitární akční program DAPHNE III o preventivních opatřeních v boji proti násilí na dětech, mladých osobách a ženách, umožňující financování projektů zaměřených zejména na prevenci kriminality, ale i na podporu obětí násilí. Tento program má přispívat k zajištění vysoké úrovně ochrany fyzického a duševního zdraví ochranou dětí, mladých osob a žen před násilím, předcházením násilí a poskytnutím podpory obětem násilí za účelem předcházení dalšímu násilí. O peníze z programu se mohou ucházet neziskové organizace a instituce, místní správa, vysokoškolské instituty a výzkumná centra pracující v oblasti prevence a potlačování násilí na dětech, mládeži a ženách nebo v oblasti ochrany proti násilí, dále organizace zajišťující pomoc a podporu obětem nebo ty, které usilují o změnu veřejného mínění. Každý projekt, který splní formální požadavky, je hodnocen třemi nezávislými experty a jedním zástupcem Evropské komise.¹⁰²

¹⁰² Program DAPHNE II. *Ministerstvo vnitra : Prevence kriminality* [online]. 2005 [cit. 2007-03-26]. Dostupný z WWW: <http://www.mvcr.cz/prevence/lid_prav/co_je_program_daphne.html>.

3 DOPORUČENÍ SVĚTOVÉ ZDRAVOTNICKÉ ORGANIZACE ¹⁰³

Výsledná zpráva z Mezinárodní studie o zdraví žen a domácím násilí Světové zdravotnické organizace (WHO) zdůraznila potřebu rychlé reakce spoluprací mnoha složek – od místních zdravotnických autorit a opinion leaders přes vládu jednotlivých států až k mezinárodním dárcům.

Zpráva jasně prokázala, že domácí násilí je všudypřítomný problém, hluboce zakořeněný ve společnosti a mající závažné negativní důsledky na zdraví žen. Popírání a přehlížení domácího násilí je morálně neobhajitelné, cena tohoto chování je pro jedince, zdravotnický systém a celou společnost příliš vysoká.

Muži a ženy mohou a musí mít jasno v tom, že partnerské násilí není akceptovatelnou částí lidských vztahů.

Klíčovými opatřeními je:

- Zesílení akce ze strany státu
- Zkvalitňování primární prevence
- Zapojování vzdělávacích institucí
- Posilování reakce zdravotního systému
- Podpora obětí
- Nastavení citlivého soudního systému
- Podpora výzkumu a spolupráce

Předcházení a odpovídání násilí vyžaduje spolupráci mnoha vrstev, sektorů a aktérů. Nicméně je velmi důležité, aby se každý stát tímto problémem vážně zabýval, protože úkolem každého státu je převzít zodpovědnost za bezpečí a život svých obyvatel.

¹⁰³ World health organisation. *Multi-country Study on Women's Health and Domestic Violence against Women* [online]. 2002 [cit. 2007-01-12]. English. Dostupný z WWW: <Multi-country Study on Women's Health and Domestic Violence against Women>, vlastní překlad.

4 ČESKÁ LEGISLATIVA A DOMÁCÍ NÁSILÍ

Za minulého režimu oficiálně „žádné domácí násilí neexistovalo“. V tomto ohledu je dnes situace výrazně lepší i díky tomu, že pozitivních změn doznala oblast práva. Ačkoli ustanovení zákona definující domácí násilí jako trestný čin neexistuje, právní rámec ochrany obětí domácího násilí obsahuje § 215 trestního zákona 140/1961 Sb. „týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě.“

Nejaktuálnějším počinem v oblasti právního postihu domácího násilí je schválení zákona o ochraně před domácím násilím, který od 1.1.2007 umožní vykázat pachatele domácího násilí ze společné domácnosti.

4.1 Institut vykázání

Od ledna roku 2007 začal platit v České republice tzv. Institut vykázání.¹⁰⁴ Novelizace trestního zákona znamená průlomovou změnu, která opravňuje policisty, za splnění daných podmínek, vykázat agresora z místa bydliště. Před touto novelou trestního zákona ve většině případech policisté neměli zákonnou možnost vykázat agresora z bydliště, kde napadal příslušníky rodiny. Docházelo tak k nepříjemným situacím, kdy agresor zůstával v místě bydliště, zatímco oběť byla nucena odejít a shánět ubytování u příbuzných nebo v různých azylových domech.

Podle Institutu vykázání jestliže policista vyhodnotí situaci podle daného předpisu jako jednání, které vykazuje znaky domácí násilí, rozhoduje v této situaci jako správní orgán a agresora vykáže na dobu desíti dnů. Vykázání má dvě formy: Buďto je vykázán ze společného obydlí a jeho blízkého okolí anebo, v případě, že se agresor nezdržuje na místě, mu policista uloží zákaz vstupu do společného obydlí. Obojí má stejnou váhu. Vykázání je určeno na dobu desíti dnů a v průběhu této doby kontaktuje ohroženou osobu Intervenční centrum, které je vyzooměno Policíí ČR, a nabídne jí právní pomoc a rady, jak dále v této těžké životní situaci postupovat. Pokud je násilník vykázán, policisté mu pouze poradí, kde je možné se v okolí ubytovat. V případě, že jsou do domácího násilí

¹⁰⁴ ŠÁLKOVÁ, M. . Od ledna platí tzv. Institut vykázání. *Zpravodajství Ministerstva vnitra*. [online]. 2007 [cit. 2007-03-22]. Dostupný z WWW: <http://www.mvcr.cz/rs_atlantic/project/article.php?id=34116>.

zainteresovány nezletilé děti, což je běžná situace ve většině případů, vstupuje zde Odbor sociálně právní ochrany dětí příslušného městského úřadu.

Vykázání je časově omezeno na dobu 10 dní, po jejichž uplynutí je další vývoj událostí pouze věcí rozhodnutí ohrožené osoby. Ta může poté také podat návrh k soudu na vydání předběžného opatření a soud může desetidenní lhůtu prodloužit až do pravomocného rozhodnutí ve věci (vynesení pravomocného rozsudku).

Policistům pomáhá dotazník SARA s 15 návodnými otázkami pro oběť, pachatele i sousedy. Policisté tak například zjišťují, jestli v domácnosti došlo k závažnému fyzickému nebo sexuálnímu násilí, jestli se násilí stupňuje, jak probíhaly incidenty v minulosti, zda byly vedeny i proti dítěti nebo jestli při nich byla použita zbraň.¹⁰⁵

Statistika vykázaných v ČR za 3 měsíce platnosti zákona

Policie v Česku v letošním roce zatím vykazala z domova 244 lidí,¹⁰⁶ kteří doma ubližovali svým blízkým. Ve srovnání s lednem a únorem tak počet osob, které musely kvůli svému násilnickému chování opustit byt, v březnu klesl. Ve valné většině případů byli pachatelé muži. V lednu muselo byt opustit 89 lidí a v únoru pak 98. Podle údajů od policistů a pracovníků intervenčních center, která obětem domácího násilí poskytují právní, psychologickou či jinou pomoc, v březnu bylo jen 57 vykázaných. Odborníci míní, že preventivní účinek opatření tak nejspíš začal fungovat. Násilnické osoby si výpady proti svým blízkým rozmyslí z obavy, že by mohly skončit na ulici. Podle koordinátorky pražského intervenčního centra Marie Šusterové může ale za i útlum zájmu veřejnosti a médií o toto téma.

¹⁰⁵ VIKTORA, Antonín. Jak se policisté učí poznat domácího agresora. *Mladá fronta Dnes* : Severní Čechy. 4.1.2007, roč. 18, č. 3, s. 3-3.

¹⁰⁶ Zdroj ČTK, *Policie vykazala z domova zatím 244 lidí*, kteří týrali blízké, 30. 3. 2007, 17:57.

Počet vykázaní za leden – březen 2007

Kraj	Počet vykázaných
Praha	16
Středočeský	27
Ústecký	21
Liberecký	6
Karlovarský	6
Plzeňský	9
Jihočeský	17
Vysočina	8
Jihomoravský	22
Zlínský	7
Olomoucký	11
Moravskoslezský	60
Pardubický	22
Královohradecký	12
Celkem	244

Zdroj: intervenční centra v krajích a policie¹⁰⁷

4.2 Intervenční centra

Specializovaná intervenční centra vznikají od nového roku ve všech krajích na základě nového zákona o ochraně před domácím násilím. O domácím násilí budou intervenční centra zpravidla informována policií, od níž obdrží „podnět“, jímž má zákonodárce na mysli dokumentaci o konkrétním zásahu (opis úředního záznamu sepsaného podle § 21a odst. 6 zákona o policii) a opis rozhodnutí o vykázaní. Na základě kvalifikovaného podnětu policie, s přihlédnutím k obsahu poskytnutých informací vypovídajících o závažnosti situace, bude úkolem intervenčního centra navázat ve lhůtě 48 hodin od doručení podnětu s ohroženou osobou důvěrný kontakt.

V průběhu prvního oslovení oběti domácího násilí ověří intervenční centra, zda tato osoba porozuměla všem informacím poskytnutým příslušníky Policie České republiky v souvislosti se zásahem a zda byla ohrožené osobě zajištěna dostatečná ochrana a bezpečí – v tomto směru plní intervenční centra úlohu tzv. zpětné vazby.

¹⁰⁷ Zdroj ČTK, *Policie vykázala z domova zatím 244 lidí, kteří týrali blízké*, 30. 3. 2007, 17:57

Dále je úkolem intervenčních center nabídnout osobám ohroženým násilím ze strany osob blízkých nebo osob žijících s nimi ve společném bytě nebo domě v případě jejich zájmu „bezprostřední individuální psychologickou a sociální pomoc ambulantní nebo azylové povahy,“ případně těmto osobám zprostředkovat poskytnutí následné pomoci, zejména sociální, lékařské, psychologické a právní. Zřízení těchto pracovišť má za cíl zabránit sekundární viktimizaci obětí spočívající v necitlivém a nepoučeném přístupu k obětem a pomoci jim v získání sebedůvěry a sociální stabilizace.

Na centrum se obracejí nejen policisté, ale i přímo občané, pracovníci úřadů nebo dalších pomáhajících organizací. Důležitý přínos intervenčního centra je, že se ženám dostalo podpory v odhodlání situaci řešit, vytrvat v učiněném rozhodnutí a praktické pomoci v prvních krocích.

Velkou slabinou je špatná (nebo vůbec žádná) propagace Intervenčních center. Intervenční centra nemají kvalitní propagační materiály, jednotné logo, slogan. Nezaznamenala jsem žádnou kampaň, která by veřejnosti osvětlila náplň práce a kompetenci Intervenčního centra. Úloha osvěty je tak zcela přenechána médiím, které občas otisknou informaci o centrech v novinových článcích, když popisují některý z případů domácího násilí. Informace tak může zaniknout vedle „senzačních“ zpráv o povaze popisovaného incidentu. Propagace Intervenčních center je tedy vedená v duchu: „Kdo potřebuje, si nás najde.“

4.3 Zhodnocení efektivity řešení problému domácího násilí právními prostředky v ČR

V konečném důsledku navrhovaná právní úprava nedopadá na případy násilných projevů mezi osobami blízkými či v minulosti blízkými (jedná se např. o rozvedené manžele, bývalé partnery, prarodiče), které spolu fakticky nežijí, přesto však dochází ze strany jednoho z partnerů k násilnostem.

Za limitující považuji i oprávnění policisty rozhodnout „pouze“ o vykázaní a zákazu vstupu. Tím, že zákon nesvěřuje policii oprávnění zakázat vykázané osobě kontaktovat ohroženou osobu mimo vymezené území, dle mého názoru výrazně zvyšuje riziko, že se násilná osoba pokusí ohroženou osobu atakovat jinde a jinak. Prostředkem manipulace, s jehož využitím může vykázaná osoba působit nepříznivě na oběť, se mohou stát také děti. Úpravu otázky vzájemného styku s rodiči po dobu vykázaní zákon o ochraně před domácím násilím nijak

neřeší, můžeme proto pouze doufat, že orgány sociálně právní ochrany tuto otázku vyřeší s přihlédnutím ke konkrétní situaci, především pak zájmu dítěte.

"Vykázání z bytu - je pouze prevence před dalším útokem. Samo vykázání ještě nic nevyřeší. Přiznávám, že soudy někdy selhávají. Když je zvlášť agresivní otec, který soudní řízení protahuje, tak mu někdy soudci ustoupí, aby byl pokoj," říká místopředseda nejvyššího soudu ČR Pavel Kučera.¹⁰⁸

Česko udělalo přijetím legislativy umožňující efektivnější boj proti domácímu násilí velký krok vpřed, ale stále je v problematice domácího násilí co zlepšovat. "Nejslabším článkem celého systému je zajištění kvalitních služeb obětem domácího násilí, což vyžaduje velké investice," uvedla Rosa Logar z intervenčního centra ve Vídni, jedna z účastnic mezinárodního kongresu Právem proti domácímu násilí konaném v lednu 2007.¹⁰⁹ "Pomoc obětem domácího násilí je velmi specializovaná služba, která vyžaduje velmi speciálně vyškolené odborníky," dodává Rosa Logar.

Podle neziskových organizací patří policie k nejvíce proškoleným složkám o problematice domácího násilí. Oběť se ale na své cestě k normálnímu životu potkává i s dalšími odborníky. "Tam, kde o týrané ženě rozhodují sociální pracovníci, lékaři nebo soudci, často slyšíte, že si za to žena může sama. To nepochopení je velké," tvrdí právnička Ivana Spoustová z organizace proFem.¹¹⁰

¹⁰⁸ FORKOVÁ, Veronika. *S dotazníkem proti domácímu násilí: Stačí to na odhalení?*. *Českobudějovický deník*. 5.1.2007, roč. 16, č. 4, s. 2-2.

¹⁰⁹ KOTEK, Petr. *Pomoc obětem je drahá, varují Rakušané*. *Právo*. 11.1.2007, roč. 17, č. 9, s. 7-7.

¹¹⁰ FORKOVÁ, Veronika. *S dotazníkem proti domácímu násilí: Stačí to na odhalení?*. *Českobudějovický deník*. 5.1.2007, roč. 16, č. 4, s. 2-2.

5 PREVENCE

5.1 Charakteristika prevence

Pedagogický slovník definuje prevenci jako „*soubor opatření zaměřených na předcházení nežádoucím jevům, zejm. onemocnění, poškození, sociálně patologickým jevům.*“¹¹¹

Prevence domácího násilí usiluje o modifikaci a/nebo celkové potlačení událostí, podmínek, situací, vlivů a rizikových faktorů, které by mohly iniciovat a spouštět domácí násilí.

Prevenční úsilí bývá obvykle rozdělováno podle trvání a načasování (re)akce na prevenci primární, sekundární a terciární.

Primární prevence: přístupy, které se snaží potlačit problém ještě v jeho zárodku a zamezit vytváření podmínek pro vznik sociopatologického jevu. V této rovině prevence je důležitá již samotná výchova a přístup k dítěti ze strany rodiny, pedagogů a dalších osob, které mají bezprostřední vliv na dítě, neboť díky jejich působení se formuje osobnost dítěte, které si uvědomuje samo sebe, své postavení a svá práva. Navíc cílem primární prevence není jen pouhá absence sociálně patologických jevů, jejím cílem musí být sociálně příznivé chování, tj. chování, které se neslučuje s protispolečenským jednáním. Strategie primární prevence by měly přinést nové hodnoty, nastartovat nové myšlení a vztahové dovednosti jednotlivých skupin populace tak, aby odmítaly domácí násilí a aby byly schopny navazovat zdravé vztahy. Například se může soustředit na podporu respektu, důvěry a vzájemné podpory v partnerských vztazích. Výhodou této prevence je, že může být cílena na více skupin – jak na děti školního věku, tak na členy jednotlivých komunit.

Sekundární prevence: neboli indikovaná prevence je zaměřena na rizikové jednotlivce a skupiny, kteří se vyznačují speciálním chováním (například agresivnější jedinci) a u kterých je pravděpodobnější výskyt domácího násilí. Představuje mapování rizikových situací, při kterých dochází k tomuto nežádoucímu jevu. Cílem je omezit tyto rizikové faktory tak, aby

¹¹¹ PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J.: *Pedagogický slovník*, Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-579-2. s.178.

nedocházelo k násilí v rodině.¹¹² Řešení problémů v rámci sekundární prevence patří do rukou odborníků. Na úrovni škol to jsou výchovní poradci a školní metodici prevence, dále pak pedagogicko-psychologické poradny, poradny pro rodinu a manželství, denní stacionáře apod.

Cílové skupiny sekundární prevence domácího násilí mohou být například:

- děti, u nichž se projevuje agresivita
- děti, které zažili násilí ve vlastní rodině
- jedinci, kteří zažili domácí násilí v dětském věku
- alkoholici, drogově závislí
- v některých státech imigranti

Terciální prevence: je dlouhodobá reakce po napadení oběti, která se zabývá dlouhodobými důsledky domácího násilí, budoucností oběti a léčbou pachatele, zaměřuje se na minimalizaci následků nebo pokračování nežádoucích jevů u jedinců, u kterých se již sledovaný nežádoucí jev vyskytl, předchází recidivě.

Cílové skupiny terciální prevence:

- pachatelé domácího násilí
- rodiny, kde se domácí násilí opakuje
- oběti domácího násilí, klientky azylových domů
- děti jako svědci domácího násilí
- příbuzní rodin, kde se násilí vyskytlo

¹¹² WEISS, P. a kolektiv: Sexuální zneužívání dětí, 1. vyd., Praha: Grada Publishing, 2005, ISBN: 80-247-0929-5, str. 58.

5.2 Role médií v prevenci domácího násilí

Nesporné postavení v oblasti prevence mají média. S touto problematikou souvisí komercializace násilí v médiích a její vliv na formování myšlení nejen mladé generace k životním hodnotám, úctě k druhým osobám i tradičním hodnotám společnosti.

Sdělovací prostředky jsou velmi významným a dnes již nepostradatelným prostředníkem výchovy a vzdělávání, akulturace, multikulturní výchovy a socializace jedince. Zároveň však mohou mít negativní dopad psychický vývoj především u dětí.

Snad největší hrozbu představuje v současnosti internet. Pokud je dítě při jeho používání kontrolováno (jak ve škole, tak rodiči doma), může mu internet posloužit jako zdroj poznatků, znalostí a chytré zábavy. Avšak tato kontrola chybí ve většině rodin, ba dokonce i škol. Děti tak mají zcela volný přístup k pornografickým stránkám, webům plným agrese a násilí.

Dalším problémem představují některé televizní programy a to zejména programy komerčních televizních stanic. Filmy plné vulgarit, násilí, sexu a krve přispívají u dětí k devalvaci morálních hodnot. Dítě tak přestává oddělovat fikci od reality a napodobuje ve svém životě chování akčních „hrdinů“. Toto chování se posléze projevuje zvýšenou agresí a naprostou destrukcí sociálního chování. Poslankyně Anna Čurdová (ČSSD), koordinátorka evropské kampaně proti násilí na ženách, na problém násilí v médiích upozorňuje: „Ve chvíli, kdy máme dnes a denně na titulních stránkách vraždu či znásilnění, začínáme být otupělí vůči násilí, které se v podstatě vyskytuje proti nám a bereme je jako přirozenou součást společnosti. A ono přece přirozenou součástí společnosti není.“¹¹³

Modelovou agresí mediálních pořadů jsou snadněji ovlivněni chlapci, protože násilí bývá spojeno s maskulinní rolí a agresivní jedinec mívá vysokou prestiž. Násilí je zřídka prezentováno ve spojení s bolestí a utrpením oběti.¹¹⁴

¹¹³ KOČOVÁ, Helena . *Násilí není přirozenou součástí společnosti* : Rozhovor Haló novin s poslankyní Annou Čurdovou (ČSSD), koordinátorkou evropské kampaně proti násilí na ženách. *Haló noviny*. 8.1.2007, roč. 17, č. 6, s. 1-1.

¹¹⁴ VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál, 2000. 522 s. ISBN 80-7178-308-0.

I v této oblasti se dá účinně aplikovat prevence. Ta musí začít v rodině. Rodiče jsou první, kteří svým potomkům nastavují mantinely ve výběru televizních pořadů a v používání počítače. Ve škole je poté naprosto nezbytná mediální výchova. Jejím obsahem je orientace mládeže na vhodné využití médií pro své sebevzdělávání, ale zároveň umění kriticky filtrovat prezentované informace a umění být rezistentní vůči negativním vlivům médií.

Média by zejména neměla bagatelizovat násilí, stejně jako by neměla udržovat stereotypní postoje k ženám. Je také nutné informovat pravdivě a objektivně o případech domácího násilí a způsobem podávání informací nepodporovat mýty o tomto fenoménu panující mezi lidmi. Nezveřejňovat tato témata pouze z důvodu jejich jisté pikantnosti či senzačnosti, ale seriózně se zabývat problematikou, s využitím všech nejnovějších poznatků. V médiích je prostor pro nejrůznější informační kampaně a osvětové pořady. Zejména dokumentární pořady s autentickými výpověďmi týraných žen mohou na postojích veřejnosti mnohé změnit.

Poslankyně Anna Čurdová na adresu řešení problematiky prevence domácího násilí v médiích uvedla: „Ženské časopisy jsou o tom, jak se starat o děti, jak mít dobrý sex, kde koupit šaty, parfém a rtěnky, které si tahle žena navíc ani nemůže dovolit. A kde se obyčejná žena dočte, že má nějaká práva? A musí to být v levném časopise, protože o tomto tématu se sice občas píše, ale v časopisech na křídě, které jsou už finančně nad možnostmi některých žen. Možná by tu odvalu měla mít veřejnoprávní média. Svět se tím zabývá a já přemýšlím, kde je ta chyba v České republice, že se nic neděje.“¹¹⁵

5.3 Programy pro děti na základních školách

Školy jsou ideálním místem pro primární prevenční programy. Hodně ze sociálních dovedností si děti osvojují právě ve škole, tyto sociální dovednosti pak ovlivňují chování a postoje spojené s užitím násilí ve vztahu. Prevenční programy by tedy měly začít diskuzí

¹¹⁵ RYŠÁNKOVÁ, Irena. *Mlátit ženy je mezi českými muži rozšířené hobby* : S poslankyní Annou Čurdovou o opomíjeném tématu násilí na ženách. *Britské listy*. 15.12.2006, s. 1.

o osobním bezpečí a předcházení zranění obecně, pak dávat tyto informace postupně do kontextu s podobou zdravého vztahu založeného na důvěře a respektu. Programy o sexuálním a fyzickém násilí, lidské odpovědnosti a alternativách k násilí jsou více realizovány v pozdějším školním věku a na středních školách.

Například v Minnesotě Koalice pro týrané ženy vytvořila prevenční program pro školní mládež s názvem Ruce nejsou k bití (Hands are not for hitting).¹¹⁶ Program se zabýval širšími souvislostmi násilí s hlavním důrazem na domácí a sexuální násilí. Klíčovými elementy programu byla: identifikace vztahového násilí jako formy společenského násilí, povědomí, že domácí a sexuální násilí je zneužívání síly a moci, vytvoření dostatečně velkého přesvědčení, že se děti mohou svěřit se svou zkušeností s domácím násilím a že učitelé jim budou schopni citlivě pomoci. Dalšími cíly bylo naučit děti, jak nejlépe reagovat, když se ocitnou tváří v tvář agresivnímu partnerovi (bezpečnostní plán), a podporovat sociální dovednosti dětí v řešení konfliktů nenásilným způsobem.

5.4 Adolescenti a mladí dospělí

Teenagerský věk je období, které je pro prevenci velmi důležité. Snahou prevence je naučit dospívající vytvářet zdravým způsobem intimní vztahy a rozpoznat nebezpečí násilí ve vztahu. Teenageři a mladí dospělí mají větší zájem diskutovat o možnostech a zodpovědnosti ve vztazích. Jasná sdělení o osobní zodpovědnosti, komunikovaná přátelským a otevřeným způsobem, jsou obecně touto skupinou více akceptované než kázání a varování, které jsou méně úspěšná.¹¹⁷

Univerzální primární prevenční programy na středních školách často zahrnují aktivity cílené na zvyšování povědomí o domácím násilí a boření mýtů vytvářených kolem problematiky domácího násilí a násilí ve vztazích.

¹¹⁶ WOLFE, David A., JAFFE, Peter G.. *Prevention of domestic violence and sexual assault* [online]. VAWnet, January 2003 [cit. 2007-03-27]. Project of the national resource center on domestic violence . English. Dostupný z WWW: <http://www.vawnet.org/DomesticViolence/Research/VAWnetDocs/AR_Prevention.pdf>.

¹¹⁷ DRYFOOS, J.G. (1991). Adolescents at risk: A summarisation of work in the field – Programs and policie. *Journal of Public Health*, 12, 630-637, citováno z WOLFE, David A., JAFFE, Peter G.. *Prevention of domestic violence and sexual assault* [online]. VAWnet, January 2003 [cit. 2007-03-27]. Project of the national resource center on domestic violence . English. Dostupný z WWW: <http://www.vawnet.org/DomesticViolence/Research/VAWnetDocs/AR_Prevention.pdf>.

Programy pro studenty u nás obvykle nabízí pedagogicko-psychologické poradny. Programy musí objednat škola, obvykle jsou zadarmo. Například pedagogicko-psychologická poradna v Brně nabízí studentům 2. a 3. ročníku tematicky zaměřenou hru pod názvem Partnerské vztahy, v níž se účastníci seznamují s možnými odlišnostmi očekávání od partnerského vztahu u mužů a žen, zamýšlejí se nad vlastními hodnotami a srovnávají své představy s představami ostatních. V programu se také mohou věnovat tématu problematických vztahů, s důrazem na rozpoznání chování, které do vztahu nepatří (manipulace, násilí, chorobná žárlivost, nevěra apod.)¹¹⁸

Dalším typem prevence mohou být komunitní programy. Obvykle se komunitní centra snaží zapojovat různé příslušníky lokálního prostředí – rodiče, studenty, pedagogy, odborníky - do diskuze a spolupráce při řešení konkrétního místního problému. Komunitní centra nabízí i volnočasové aktivity a psychologickou pomoc. Do komunitních programů můžeme zařadit i **vrstevnické programy – tzv. peer programy**, kterých se mohou zúčastnit mladí lidé ve věku od 15 do 20 let. Tvůrci peer programu vycházeli z předpokladu vzájemného ovlivňování věkově blízkých skupin, které vzniká spontánně jak ve smyslu pozitivním, tak i negativním a snažili se využít tohoto jevu právě pouze pro pozitivní působení. Základem je ztotožnění se s názory, postoji a hodnotovými orientacemi vrstevníků, společná zkušenost a podobný způsob myšlení. Slovo „ peer ” v názvu je asociací na rovné postavení zúčastněných (přeneseně jako členové Horní sněmovny britského parlamentu). Cílem takového programu je vytvořit skupiny dobrovolníků, kteří by aktivně působili v oblasti primární prevence (např. vytvářením a realizací preventivních programů pro třídní kolektivy), tito studenti by pak měli působit jako vzory, pomáhat v případných kritických situacích u svých přátel, známých, spolužáků. Vrstevnické programy mohou organizovat nejen školy, ale i spolky dětí a mládeže. Mohou být zaměřeny na práci s jakýmikoliv dětmi nebo se specializovat přímo na rizikovou mládež. Měly by se zábavnou formou pomocí her, sebepoznávání, prožitkových technik a diskuse se dotýkat důležitých témat, včasné rozpoznání prvních signálů partnerského násilí apod.

¹¹⁸ Pedagogicko-psychologická poradna Brno. *Preventivní programy : Programy pro střední školy* [online]. 2005 [cit. 2007-03-27]. Dostupný z WWW: <<http://www.poradenskecentrum.cz/prevence-pro-sou.html>>.

5.5 Dospělí

V primární prevenci u dospělých se nejčastěji využívají **sociální kampaně**, sociální reklamy. Tyto kampaně obvykle obsahují informace ohledně varovných signálů domácího násilí, násilí ve vztahu, a forem pomoci. V posledních letech hrály v těchto kampaních největší roli neziskové organizace a centra pomoci pro oběti domácího násilí. Poselstvím televizních a billboardových kampaní bylo vyjádření jasného nesouhlasu s domácím násilím.

Existují však i další formy prevence dospělé populace. Od sedmdesátých let například fungují v USA a v Evropě tzv. **školy pro rodiče**, které mohou částečně předcházet nevhodným výchovným strategiím v rodinách těchto dětí. Společným cílem je naučit rodiče rozlišit situaci, kdy má problém dítě a kdy rodič sám, omezit nevhodné jednání rodičů, posílit jejich schopnost vnímat potíže dítěte a naučit je vhodné reakce.

Jsou také zakládána různá **centra pro rodinu**, která jsou zaměřena především na problémové rodiny žijící obvykle v chudých čtvrtích velkoměst. Podobných programů existuje celá řada. Jejich společným cílem je zlepšit rodičovské dovednosti, zintenzivnit kontakt mezi rodiči a dětmi, podpořit rodiče v jejich vzdělávání, pomoci jim řešit výchovné problémy, zlepšit vazby rodiny k místní komunitě a mnohé další.

Dnes se hodně při práci s problémovými rodinami používá **videotrénink interakcí**, zkráceně VTI. Tato propracovaná metoda vznikla v 80. letech v Holandsku. Od roku 1994 jsou v této metodě odborně školeni také pracovníci – videotrenéři - v České republice. Jsou to odborníci především z oblasti psychologie, sociální práce a speciální pedagogiky. Pomoc je nabízena prostřednictvím videozáznamů běžných denních situací. Podrobná analýza interakčních prvků a vzorců v rodině pak nabízí nový pohled na problémovou situaci v rodině a na možnosti a způsoby změny.¹¹⁹

¹¹⁹ KOVÁŘOVÁ, Martina. *Videotrénink* [online]. 2002 [cit. 2007-03-27]. Dostupný z WWW: <<http://sweb.cz/kovarovam/index.htm>>.

5.6 Světové trendy v prevenci domácího násilí

5.6.1 Posilování informovanosti v právech žen

V každém regionu Francie se mohou ženy obrátit na Regionální zmocněnkyni pro práva žen (Déléguée de la Région aux Droits des Femmes)¹²⁰, či na odpovědnou osobu na úrovni departmentů. Existují i místní Informační centra o právech žen (CIDF).¹²¹

5.6.2 Zapojování mužů do kampaní proti domácímu násilí

V zahraničí směřují informační a komunikační kampaně do cílové skupiny mužů. Nesnaží se z nich dělat pachatele, ale naopak hrdiny, kteří dokáží vystoupit proti domácímu násilí (jako přátelé, kolegové, bratři apod.). Některé jsou zaměřeny na napadání genderových stereotypů v myšlení mužů („i chlapi pláčou; buď přece chlap“ apod.) a učením toho, co se vlastně očekává od muže ve vztahu a rodině..

Americký preventivní program proti násilí v rodině vytvořil webové stránky Jak vychovat chlapce v muže (Coaching Boys into Men).¹²² Program se obrací na otce a další autority mladých chlapců, aby je naučili, jak se má chovat správný dospělý chlap, co s fyzickou silou a jak jednat s ženami. Psychologové a odborníci sestavili sérii brožur, jako další propagační a informace nesoucí prostředky byly zvoleny plakáty a letáky.

5.6.3 Programy pro pachatele domácího násilí

Specializované programy se pokouší o rehabilitaci a prevenci recidivity domácího násilí, konfrontují agresory s důsledky jejich činů, učí je přijímat za ně odpovědnost.

Dlouhodobé zkušenosti s programy pro pachatele mají v USA. Programy jsou obvykle nařízeny soudem v rámci podmíněného odsouzení anebo podmíněného propuštění z výkonu trestu; kurs nejčastěji trvá mezi 3 měsíci a rokem.

¹²⁰ *La délégation regionale aux droits des femmes* [online]. 2004 [cit. 2007-03-29]. Dostupný z WWW: <<http://www.bas-rhin.pref.gouv.fr/images/pdf/DroitsDesFemmesFinal.pdf>>.

¹²¹ *Le réseau des CIDF* [online]. 2005 [cit. 2007-03-29]. Dostupný z WWW: <<http://www.infofemmes.com/page3temp.htm>>.

¹²² Family violence prevention fund. *Coaching boys into men* [online]. 2007 [cit. 2007-03-27]. English. Dostupný z WWW: <<http://www.endabuse.org/cbim/>>.

V USA probíhají již od roku 1983 dva programy ve státě Minnesota, a sice v Duluth a v Minneapolis. V programu z Duluth se uvádí, že každý 19. násilný muž prošel tímto programem a že byl zaznamenán snížený počet zavražděných žen v manželském nebo partnerském vztahu.¹²³

V Holandsku probíhá program pro násilníky pod gescí policie v Utrechtu ve spolupráci s poliklinikou De Haag. Program financuje nadace Dr. Hoevena na pomoc pachatelům domácího násilí. Principy programu jsou stanoveny následovně: Nadace kontaktuje ženu pomocí policejní služby, jsou provedeny tři rozhovory s mužem v přítomnosti psychoterapeuta, po kterých následuje nácvik chování vedoucího k přerušení procesu násilí. Program není vhodný pro agresivní pachatele, kteří se dopouštějí i násilí na veřejnosti. V programu je preferován systémově terapeutický přístup, pokud si oba partneři přejí ve vztahu pokračovat.¹²⁴

Skotský projekt Change je reedukační program pro násilné muže napojený na trestní justici. Má dva cíle – reedukaci pachatelů a vzdělávání profesionálů a širší komunity v problematice domácího násilí. Doplnuje ho servis pro týrané ženy s názvem Womens Aid Services. Cílem programu je, aby muži získali náhled na násilí vůči ženám a byli konfrontováni s vlastním chováním. Programy probíhají především formou skupinové terapie, muži se učí kooperaci, vyjednávání, empatii i asertivitě. Vyhodnocení programu provádí Institut pro studium násilí při Stirling University ve Skotsku. Výsledky tohoto projektu jsou velice povzbudivé, udává se až 40 % úspěšných frekventantů, kteří byli sledováni během jednoho roku po absolvování kurzu a nedopustili se násilí.¹²⁵

V Německu vznikl v roce 1984 projekt Muži proti mužskému násilí, jeho iniciátorem byl vysokoškolský profesor – pachatel násilí proti ženě. Tento program je poradenským místem pro násilné muže s následujícími kritérii: dobrovolnost pachatele, orientace na současnost, empatie a zásada, že muži pracují pouze s muži. Program se stal natolik přínosným, že

¹²³ MINISTERSTVO VNITRA SR (ed.): *Strategia boja proti donacemi násiliu*, OSN, Bratislava, 1993, str. 60.

¹²⁴ VOŇKOVÁ, Jiřina, HUŇKOVÁ, Markéta. *Domácí násilí : v českém právu z pohledu žen*. Praha : Profem, o.p.s., 2004. 194 s. ISBN 80-239-2106-1.

¹²⁵ VOŇKOVÁ, Jiřina, HUŇKOVÁ, Markéta. *Domácí násilí : v českém právu z pohledu žen*. Praha : Profem, o.p.s., 2004. 194 s. str..65 ISBN 80-239-2106-1.

vzniklo 20 poradenských center nejen v Německu, ale i v Rakousku a ve Švýcarsku, které jsou mezi sebou propojeny.¹²⁶

Zhodnocení efektivity „nápravných“ programů je velmi obtížné tím, že mezi pachateli domácího násilí se nachází nezanedbatelný podíl osob trpících duševními chorobami, hraniční poruchou osobnosti a jinými psychopatologiemi, jimž návštěva jakkoliv kvalitního kurzu nemůže pomoci. Podle některých názorů je úspěšnost u těch frekventantů, kteří je dokončili, 60 až 80%, podle jiných 40 až 60% i nižší.¹²⁷

5.6.4 Multidisciplinární přístup v řešení problematiky domácího násilí

Multidisciplinární spolupráce (též komprehensivní koncepce, holistické řešení) patří mezi nejmodernější trendy v oblasti domácího násilí. Tato koncepce staví na aktivní spolupráci profesionálů ze všech relevantních profesí: policisté, státní zástupci, soudci, advokáti, lékaři, probační úředníci, psychologové, pracovníci azylových domů a organizací pro pomoc obětem i úředníci orgánů sociální péče, apod.

Základem práce v týmu je sdílení zkušeností a vzájemná koordinace. Tento přístup se nejen snaží efektivně zasahovat do konkrétních situací v rodinách, kde se problém vyskytuje, ale společně se také zabývá prevencí – osvětovými a výchovnými akcemi pro různé cílové skupiny veřejnosti.¹²⁸

Nejstarším a neznámějším projektem tohoto druhu je Domestic Abuse Intervention Project (Intervenční projekt pro domácí násilí – DAIP)¹²⁹ v Duluthu v USA, který vznikl v sedmdesátých letech 20. století z iniciativy občanského sdružení pro pomoc týraným ženám Women's Coalition, získal podporu orgánů lokální samosprávy a úspěšně trvá dodnes.

¹²⁶ VOŇKOVÁ, Jiřina, HUŇKOVÁ, Markéta. *Domácí násilí : v českém právu z pohledu žen*. Praha : Profem, o.p.s., 2004. 194 s., str. 67. ISBN 80-239-2106-1.

¹²⁷ FAGAN, J.: *The Criminalization of Domestic Violence: Promises and Limits*. U.S. Department of Justice, National Institute of Justice, 1996, str. 18-20; Gondolf, W. E.: *Batterer Programs. What We Know and Need to Know*. Journal of Interpersonal Violence, 1997, No. 1, str. 86.

¹²⁸ *Domácí násilí: Přístup k řešení problému ve vybraných evropských zemích*. Praha, Bílý kruh bezpečí, 2002, str. 36-42.

¹²⁹ *Minnesota program development Inc* [online]. 2002 [cit. 2007-03-28]. English. Dostupný z WWW: <<http://www.duluth-model.org/>>.

Dostane-li v Duluthu policie hlášení o incidentu domácího násilí, je její povinností okamžitě zasáhnout na místě. Policie následně oznámí zatčení pracovníkům poradenského a azylového centra a předají jim adresu oběti. Ti se s obětí neprodleně spojí, navštíví ji, uklidní a vysvětlí další postup. Informují ji o povaze opatření, která byla a mohou být použita proti pachateli, nabídnou jí možnost ubytování v centru, účast na podpůrných skupinách a kurzech sebeobrany. Zaměstnanci centra se setkají i s pachatelem, podobně jako oběti mu vysvětlí povahu opatření, která proti němu byla a mohou být použita, nabídnou mu možnost účastnit se terapeutického programu pro pachatele domácího násilí. Pokud se pachatel ke spáchání agrese přizná a zaváže se navštěvovat terapeutický program, soud podmíněně zastaví trestní stíhání. Zároveň může vydat ochranné opatření, které násilníkovi zamezí návrat do společného bytu nebo kontakt s obětí. Pokud pachatel více než dvakrát absentuje na kurzu anebo zopakuje použití násilí či vyhrůžek násilí, trestní řízení se obnoví.¹³⁰

Policejní složky jsou povinny shromažďovat a aktualizovat informace o osobách, vyvolávajících incidenty domácího násilí. Každý jednotlivý případ musí být pečlivě zadokumentován s uvedením ukazatelů hrozícího nebezpečí.

Agresor nestojí stranou zájmu; policejní orgány mu umožní, aby si vzal z obydlí nejnütnější věci a informují ho o možnostech ubytování a institucích pracujících s násilníky.

Policejní orgán zpravidla po vydání ochranného opatření věc předá státnímu zástupci; ten má k dispozici širokou paletu dalších reakcí včetně podmíněného zastavení trestního stíhání se současným nařízením tréninkového programu pro pachatele domácího násilí.¹³¹

¹³⁰ Intervenční v případech domácího násilí – Domestic Abuse Intervention Project, Duluth, Minnesota, USA. In *Advocats for Women: Dokumentace: Odborný trénink pro právničky a právnické vzdělané ženy k tématu Násilí na ženách a Ženská práva*. Praha, proFem, 1999, str. 21-23.

¹³¹ DEARING, A.: Rakouský zákon o domácím násilí a jeho realizace. In *Domácí násilí - staré problémy, nová řešení?* Praha, Friedrich Ebert Stiftung, proFem a Rosa, 2001, str. 16.

6 JEDNOTLIVÉ KAMPANĚ V ČR A JEJICH REALIZÁTOŘI

6.1 Projekty státu

Mezi projekty státu patří např. informační kampaň vlády ČR ve spolupráci s Úřadem zmocněnce pro lidská práva a za podpory ministerstev vnitra a práce a sociálních věcí, která proběhla na podzim roku 2003. Cílovou skupinou této informační kampaně proti domácímu násilí byla především dospívající mládež. V rámci kampaně zadala česká vláda týmu Centauri Productions tvorbu počítačové hry. Výsledkem byl titul Domácí násilí – Game Over, hra byla umístěna v CD přílohách časopisů o počítačových hrách, ke stažení na webové stránce s dalšími informacemi (www.domacinasili.cz), a také volně k dispozici na dalších herních webových stránkách. Cílem hráče je postarat se o společné soužití mladého muže a ženy, vybavit jejich domácnost, postarat se o jejich potřeby a překonat všechny krize. Mediální složka kampaně dále zahrnovala informační leták (skládačku), letáky umístěné v dopravních prostředcích po celé ČR, rozhlasový spot vysílaný v lokálních rádiích po celé ČR, kinoreklamu (informační klip a ozvučené diapozitivy) promítanou v kinech po celé ČR, informační klip vysílaný na televizních obrazovkách.¹³²

Na základě usnesení vlády bylo pod záštitou ministerstva vnitra ČR v roce 2003 realizováno šest kulatých stolů¹³³ zaměřených na řešení problematiky omezení domácího násilí v českých podmínkách. Výstupem tohoto jednání je návrh modelového mezioborového projektu, který vedl k vytvoření právního rámce a metodických postupů pro zavedení interdisciplinárních týmů spojujících zdravotní, sociální a policejní pomoc při odhalování a stíhání případů domácího násilí.

Žádnou další významnější aktivitu ze strany státu jsem nezaznamenala. Občas finančně podpoří kampaň vedenou některou z neziskových organizací, ale sám výrazné propagační a osvětové kampaně neinicuje. Prevence je tak nesena pouze neziskovým sektorem.

¹³² Zdroj: Petr Novotný, Úřad vlády České republiky, Sekretariát Rady vlády ČR pro lidská práva.

¹³³ BÁRTÍKOVÁ, Gabriela. Kulatý stůl "Domácí násilí je věc veřejná". *Zprávy z ministerstva vnitra a Policie ČR* [online]. 2003, [cit. 2007-03-29]. Dostupný z WWW: http://www.mvcr.cz/aktualit/sdeleni/2003/k_stul.html.

6.2 Hlavní projekty neziskových organizací

Do projektu **Kampaň proti domácímu násilí na ženách**¹³⁴ se zapojilo 10 neziskových organizací z celé ČR. Cílem kampaně bylo zvýšit informovanost o domácím násilí a zároveň posílit povědomí o nepřijatelnosti tohoto jevu. Kampaň byla podporována nadací Open Society Fund Praha. Ve spolupráci s reklamní agenturou McCann Erickson byla realizována mediální kampaň. Sestávala z televizních spotů, tiskové inzerce a plakátů, doplnily ji internetové stránky www.stopnasili.cz a letáky. Hlavním mediálním partnerem kampaně byla Česká televize, partnerem se dále staly Deníky Bohemia a Deníky Moravia. Čtyři televizní spoty, vysílané po dva měsíce Českou televizí, se zaměřily na snížení tolerance násilí. Jejich ústřední myšlenkou bylo: oběti domácího násilí se často obávají říci pravdu. Jejich okolí však k domácímu násilí mlčet nemusí. Právě tolerance či lhostejnost totiž napomáhá dalšímu výskytu násilí. V roce 2004 vznikly dokumentární snímky *To všechno z lásky*, *Jen se dívej*.

ROSA se v roce 2005 soustředila na **Informační kampaň o interdisciplinárním přístupu v práci s oběťmi domácího násilí**, ta probíhala formou školení v deseti městech ČR a byla podporována Velvyslanectvím USA. Byly vydávány tiskové zprávy a Zpravodaje ROSA. ROSA také vytváří a poskytuje **Manuál pro práci s oběťmi domácího násilí** pro další neziskové organizace, které budou moci vytvářet vlastní interdisciplinární týmy na lokálních úrovních.

Dále se ROSA zapojila do projektu **Tiší svědci**, ten připomíná ženy, které v důsledku domácího násilí zemřely. Akce Tiché svědkyně navazuje na 16 let starý projekt, který vznikl v Minnesotě v USA. Postupně se do něj zapojilo 46 států USA a 21 evropských zemí včetně ČR. "Akce poukazuje na to, že jsou zde zmařené životy mladých žen. Je to takové memento, že domácí násilí je pořád slabě postihováno, trestní sazby jsou nízké a ochrana obětí stále nedostatečná," uvedla Vavroňová.¹³⁵ Na pražském Jungmannově náměstí

¹³⁴ Rosa, Acorus, Český svaz žen a další. *Kampaň proti domácímu násilí na ženách* [online]. 2003 [cit. 2007-03-20]. Český. Dostupný z WWW: <<http://www.stopnasili.cz/>>.

¹³⁵ Zdroj: Rádio Praha ČRo 7, Sdružení Rosa: Žen zabitých v důsledku domácího násilí neubývá. Vysíláno 25.11.2006, IZI 320061125010006.

sdužení ROSA postavilo deset červených figurín znázorňujících stejný počet konkrétních žen, které zavraždili jejich nejbližší, současní či bývalí partneři.

ROSA se v současné době angažuje v prevenci mládeže. Jaké jsou zkušenosti žen, které zažily hrubé násilí ze strany partnera a někdy na to dokonce doplatily vlastním životem, shrnuje kniha *To si dovolit nesmíš*. Je určena pro mladé lidi od 15 až 20 let, kteří nejsou v partnerských vztazích ještě příliš zkušení, a mají tak šanci, aby se z těchto tragických příběhů poučili. Grantem ji podpořil i Magistrát hlavního města Prahy. Kniha přibližuje například to, jak poznat varovné signály počínajícího násilí v partnerském vztahu, jak násilí čelit a jak naopak vypadají vztahy zdravé. Jedna část je věnována i rodičům a pedagogům, kteří často nevědí, jak se svými dětmi o jejich vztazích hovořit.

Nezisková organizace Profemu spustila projekt **Mosty pro ženy**¹³⁶, který má za úkol vzdělávání žen - obětí domácího násilí s cílem pomoci jim najít ztracené sebevědomí, aby mohly snadněji uspět při hledání pracovního místa. Zatím jsou kurzy realizovány v Praze a Středočeském kraji. Při výběru účastnic organizátorky spolupracují s azylovými domy pro oběti násilí, poradnami či odbory sociální péče. Rozpočet 3.6 milionu poskytnuly Evropský sociální fond, státní rozpočet a pražský magistrát. Plánem do budoucna je rozšířit kurzy po celé ČR.

Dalším významným počinem Profemu je projekt **AdvoCats for women**¹³⁷, který se zabývá bezplatným právním poradenstvím pro oběti domácího násilí. Speciálně vyškolené právničky poskytují konzultace obětem, organizují doprovody k soudům. Do projektu jsou zapojeni i studenti pražské právní fakulty. V provozu je linka právní pomoci. Rozpočet je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem ČR.

Profem za podpory Magistrátu hlavního města Prahy **realizoval i mediální kampaň na téma domácí násilí**.¹³⁸ Jako komunikační nástroje byly zvoleny plakáty a letáky pro plakátovací plochy, telefonní budky, stanici MHD, tramvaje, dále inzerce v denním tisku a

¹³⁶ Profem. *Mosty pro ženy* [online]. 2006, 2007 [cit. 2007-03-18]. Český. Dostupný z WWW: <<http://www.profem.cz/projekty/?x=1924321>>.

¹³⁷ Profem. *Advocats for women* [online]. 2006, 2007 [cit. 2007-03-18]. Český. Dostupný z WWW: <<http://www.profem.cz/projekty/?x=1924321>>.

časopisech. Dále byly letáky umístěny do reklamních rámců na dámských toaletách v nákupních centrech. Mediální tvář kampaně se stala Mirka Čejková. Projekt byl finančně zajištěn z Evropského sociálního fondu, státního rozpočtu ČR, rozpočtu hl. m. Prahy. Začínal tiskovou konferencí konanou u příležitosti zahájení projektu v rámci programu Daphne II (financováno z prostředků Evropské komise.) Součástí projektu byla příprava na čtyřdenní odborný právní mezinárodní kongres, který se konal v Praze v lednu 2007. Kongres byl zaměřen na aplikaci práva v oblasti domácího násilí a určení dalších právních směrů pro vrcholné orgány EU. (efektivnější ochrana ze strany státu pro oběti domácího násilí, důsledný postih pachatelů)

Projekt Profem **Mluvme o tom, mluvmeme spolu**¹³⁹ – **Společně proti domácímu násilí!**

Náplní projektu je diskuze o problému domácího násilí na komunitní úrovni, v pražských poměrech na území jednotlivých městských částí, program seskupuje všechny pracovnice a pracovníky, kteří se ve své práci mohou s oběťmi domácího násilí setkat. Cílem je spolupráce mezi jednotlivými složkami občanské veřejnosti. Pomocí modelových situací se zúčastnění snaží nalézt optimální způsob řešení. Rozpočet pokrývá Evropský sociální fond a státní rozpočet ČR.

Nezisková organizace **Acorus** pořádá tréninkové kurzy a vydává k nim manuály. Organizuje semináře pro studenty odborných sociálně právních škol, různé přednášky a konference. Snaží se o medializaci problematiky poskytováním rozhovorů, publikační činností, zpracováváním informačních letáků. Je iniciátorem **Stužkové akce**¹⁴⁰ – stužka znamená symbolické vyjádření solidarity s ženami, které trpí násilím nebo v jeho důsledku zemřely.

Výrazného posunu v řešení problematiky domácího násilí bylo dosaženo Bílým kruhem bezpečí realizací projektu Pomoc obětem domácího násilí.¹⁴¹

¹³⁸ Profem. *Kampaň proti domácímu násilí*. [online]. 2006, 2007 [cit. 2007-03-18]. Český. Dostupný z WWW: <<http://www.profem.cz/projekty/?x=1924321>>.

¹³⁹ SKŘIVÁNKOVÁ, Magdalena. *Semináře Mluvme o tom, mluvmeme spolu – Společně proti domácímu násilí!*. *Novinky na stránkách Profem* [online]. 2006, [cit. 2007-03-15]. Dostupný z WWW: <<http://profem.web2.cz/pf-mluvme/mluvmeotom.phtml>>.

¹⁴⁰ Acorus. *Stužkové akce* [online]. 2003 [cit. 2007-01-05]. Český. Dostupný z WWW: <www.acorus.cz>.

¹⁴¹ Projekt „Domácí násilí“. *Dona linka* [online]. 2006 [cit. 2007-01-05]. Dostupný z WWW: <http://www.donalinka.cz/redaction.php?action=showRedaction&id_categoryNode=353>.

Philip Morris ČR a.s. poskytl materiálové zázemí a finanční krytí tohoto projektu. Zprostředkoval zkušenosti z těch zemí, ve kterých se proti domácímu násilí aktivně angažuje. Poskytl odbornou podporu projektu v marketingu a komunikaci včetně nákupu médií, spolupráce s reklamními agenturami, agenturami pro výzkum trhu a veřejného mínění, vztahy s médii, vztahy se státem. Implementoval projekt dovnitř firmy směrem ke svým 1 400 zaměstnancům.

Díky spolupráci neziskové organizace **Bílý kruh bezpečí (BKB)** a **akciové společnosti Philip Morris ČR** byl realizován pětiletý výzkumný projekt STEM Povědomí o problému a postoje k domácímu násilí.

První etapa projektu: Co je to Domácí násilí

Byla odstartována informační kampaň v televizi, kinech, tisku, venkovní reklamě. Pro tuto kampaň se podařilo zajistit podporu vydavatelství MONA, Asociace venkovní reklamy, provozovatelů kin a televize PRIMA. Pro projekt byl vytvořen jednotný corporate design. Současně vzniklo pracoviště poradenské linky DONA (DO-mácí NA-silí), která byla propagována v multiplexech v Ostravě, Hradci Králové a Českých Budějovicích. Na dámských toaletách cinema multiplexů a veřejně přístupných místech některých krajských úřadů byly umístěny schránky s letáky obsahujícími základní informace o domácím násilí, rady pro oběti a kontakty na pomáhající organizace. V roce 2005 byl „kontejnerový“ program rozšiřován také na dámské toalety v největších nákupních centrech po celé ČR.

Druhá etapa: zákon

Byla založena expertní skupina **Aliance proti domácímu násilí (APDN)**. Expertní skupina zpracovala a představila vlastní návrh legislativní úpravy na ochranu před domácím násilím v ČR. Pod záštitou APDN uskutečnil BKB velký počet přednášek pro odborníky, kterým předával zkušenosti z modelu interdisciplinární spolupráce. Podařilo se vytvořit a ověřit model nové praxe při řešení případů domácího násilí v ČR (Ostravský projekt Bílého kruhu bezpečí). V interdisciplinárním týmu se k úzké mezioborové spolupráci spojilo 10 subjektů (státních, městských, nestátních), které přicházejí do kontaktu s oběťmi domácího násilí. V roce 2005 byl vydán manuál popisující přenos tohoto modelu pro možnou aplikaci v jiných podmínkách.

Třetí etapa: Projekt se přerodí v systém

Nesmírně důležitým krokem bylo zapojení dalších finančních investorů do projektu, Moravskoslezský kraj částečně dotuje ostravský projekt a MPSV ČR částečně dotuje DONA linku. EU a vláda České republiky se prostřednictvím strukturálních fondů v rámci OP RLZ a v rámci PHARE 2003 (plně financují přenos Modelu BKB z Ostravy do Ústí nad Labem) zapojují do financování projektu. Na všechny služebny Policie ČR a gynekologické ordinace byly distribuovány materiály s informacemi o domácím násilí (jak oběť domácího násilí rozpoznat, jak v konkrétních situacích správně postupovat).

V Praze a Ostravě byly pořádány **výstavy děl americké fotografky Donny Ferrato - Život s nepřitelem**, kolekce autentických snímků, zachycujících domácí násilí. Tyto výstavy byly spojeny s další silnou reklamní kampaní – televizní spoty, billboardy, plakáty, pohlednice. Akce zaznamenala široký ohlas v médiích a návštěvu zhruba 25 000 diváků.

Přínos projektu

- Během pěti let trvání projektu se podařilo zásadně změnit nazírání veřejnosti, médií, odborníků i politiků na problém domácího násilí.
- Oběti násilí získaly přístup k odbornému poradenství na čtyřicetihodinové lince. DONA linka za 4 roky provozu přijala 13 370 volání. Dlouhodobé empirické poznatky z fungování linky přispěly k podrobnému zmapování problému domácího násilí v ČR.
- Podařilo se vybudovat interdisciplinární tým a s jeho pomocí vytvořit metodiku pro pomoc obětem domácího násilí.
- Byl nastartován legislativní proces ve prospěch smysluplné právní úpravy domácího násilí v ČR.
- Projekt přesvědčivě dokázal sílu spojení nestátního a soukromého komerčního subjektu

6.3 Zhodnocení českých kampaní proti domácímu násilí

Nelze objektivně srovnávat propagační aktivity jednotlivých neziskových organizací, zabývajících se DN, protože některé působí výhradně regionálně, jiné celostátně, některé se soustředí na pomoc konkrétním obětem, další na legislativu. Navíc se v projektech a

kampaních mnohdy propojují a vzájemně podporují, aby lépe dosáhly svých cílů. Nejde je tedy srovnávat jako konkurenci, jsou to „hráči, kteří kopou za jeden tým.“ Přesto si dovoluji formulovat obecné závěry z mé analýzy a sběru dat.

Podle výzkumu STEM je za instituci, která se o řešení problému domácího násilí zasazuje nejvíce, považován Bílý kruh bezpečí. Druhé místo náleží Policii ČR, třetí Alianci proti domácímu násilí. „Žebříček aktivity“ potvrzuje, že stát se do prevence málo angažuje. Přitom je jednou z deklarovaných klíčových priorit každého státu Evropské Unie prevence sociopatologických jevů. Troufám si tvrdit, že bez úsilí a tvrdé práce neziskových organizací, v České republice nenastal žádný posun ani v legislativě, ani v povědomí lidí o tomto problému.

Pro rozsáhlejší informační kampaně a lobbying se osvědčilo spojení několika neziskových subjektů, zabývajících se domácím násilím. Zajímavá a přínosná může být spolupráce neziskové organizace s komerčním subjektem, jak prokázal úspěšný projekt BKB a Philip Morris ČR a.s.

Bílý kruh bezpečí byl se svými aktivitami zabývajících se problematikou domácího násilí nejvíce vidět. Bylo to především způsobeno rozsahem projektu a spojením s komerčním sektorem. Za více aktivní bych v současné době prohlásila organizaci Profem a ROSA, které již řeší problematiku domácího násilí z více perspektiv. Profem se angažuje ve vzdělávání žen, poskytuje právní pomoc, snaží se bourat genderové stereotypy v myšlení, ROSA se v poslední době soustředí na prevenci partnerského násilí u dospívající mládeže.

Velkým úspěchem kampaní je uzákonění institutu vykazání, založení intervenčních center a multidisciplinární přístup v řešení problematiky domácího násilí. Multidisciplinární přístup by měl být důsledně aplikován ve všech krajích České republiky.

Kampaně byly genderově jednostranné, cílené většinou na širokou veřejnost, poukazovaly na domácí násilí jako na problém jimž trpí jen ženy, a omezovaly se hlavně na zviditelňování toho, že tento problém ve společnosti existuje a že je potřeba jej řešit. Z analýzy kampaní za posledních pět let vyplývá, že u nás chybí akce proti domácímu násilí páchanému na mužích a seniorech, což **potvrzuje mou hypotézu (č. 1), že násilí páchané na mužích a seniorech je v prevenci domácího násilí opomíjeno, stejně jako komunikace s pachateli DN.** Stvrzují to i slova psychologa Rostislava Nesnídala: „V poslední době převládá ve společnosti názor, že domácím násilím jsou ohrožené jenom ženy. Realita je ale

jiná. Daleko hůře jsou na tom staří lidé, kteří nám často telefonují na linku důvěry. Příbuzní je zavírají doma, zachází s nimi špatně, senioři strádají. Mnohem dál jsou na tom ve Spojených státech amerických, kde vznikají obecně prospěšné společnosti s týmem odborníků, kteří dostanou licenci pro navštěvování domácností. Pravidelně kontrolují, jak staří lidé žijí, jestli nemají na těle stopy násilí, zda jsou čistě oblečení.“¹⁴²

Problematika domácího násilí je natolik složitá, že je stále o čem mluvit. Vhodnou inspirací jsou světové kampaně proti domácímu násilí, které se zaměřují na muže, aniž by z nich dělali pachatele. Otevřeno by mělo být i citlivé téma dětí svědků domácího násilí a nápravných projektů pro pachatele domácího násilí.

¹⁴² NESNÍDAL, Rostislav. Ohrožení jsou hlavně staří lidé. *Mladá fronta Dnes*. 2.2.2007, roč. 18, č. 28, s. 3.

7 ŘEŠENÍ PROBLEMATIKY DOMÁCÍHO NÁSILÍ VE ZLÍNSKÉM KRAJI

7.1 Výskyt domácího násilí ve Zlínském kraji

Ve Zlínském kraji odborníci každý rok napočítají největší počet týraných žen z celé země. Může to být z důvodu, že převážně ve venkovském prostředí jsou ženy na mužích závislejší, nedovolí si tolik vzdorovat. "Zatímco ve velkých městech bývají ženy nezávislé a nenechají si tolik věcí od mužů líbit, tady je to často jinak," potvrdila sociální pracovnice valašskomeziříčského azylového domu pro matky s dětmi v tíživé životní situaci Romana Orsagová.

Zlínská policie během loňského roku řešila téměř tři desítky případů domácího násilí. Podle policejní mluvčí Jany Bartíkové lze s jistotou říci, že takových případů je ale mnohem více. Nejčastější je, že muž bije svou ženu, ale často bývá i silnější pohlaví vystaveno násilí od svých partnerek. K otřesnému případu domácího násilí docházelo více než rok v domácnosti z Bystřice pod Hostýnem. Žena zde většinou v podroušeném stavu útočila na svého umírajícího manžela i na syna. Kroměřížský soud ji v září poslal na tři roky za mříže

Počty vykázaných v jednotlivých okresech Zlínského kraje

Policisté ve Zlínském kraji využili už sedmkrát nové pravomoci, která jim umožňuje vykázat násilníka ze společné domácnosti. Ve všech případech šlo o pachatele muže. První případ vykázaní násilníka z domu se stal v kraji na začátku února v Luhačovicích na Zlínsku. Stejný případ řešili policisté ze Zlínska ještě jednou. Svou novou pravomoc využili nejčastěji policisté na Kroměřížsku. První incident řešili policisté z Holešova. Muž tehdy podle obvinění verbálně i fyzicky napadal manželku a děti. V Bystřici pod Hostýnem zase násilník napadal rodiče, manželku a syna. Ve třetím případě muž týral svou matku. Zbylé dva případy se staly v Horním Lidči na Vsetínsku. Uherskohradištsí kriminalisté během loňského roku obvinili z trestného činu týrání svěřené osoby žijící ve společně obývaném bytě či domě celkem čtyři osoby. Od začátku roku zaznamenali 45 oznámení o přečinech, které vykazovaly určité znaky domácího násilí. "Všechny případy byly kvalifikovány jako přešupek proti občanskému soužití. Ani v jednom případě nebylo nutné využít novou pravomoc vykázaní," sdělila mluvčí uherskohradištské policie Jitka

Zámečnicková. Uherskohradištsí kriminalisté během loňského roku obvinili z trestného činu týrání svěřené osoby žijící ve společně obývaném bytě či domě celkem čtyři osoby.¹⁴³

7.2 Prevence domácího násilí ve Zlínském kraji

7.2.1 Intervenční centrum

V rámci Zlínského kraje Intervenční centrum funguje při Poradně pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy. Domnívám se, že tato instituce vyplnila mezeru v poskytování pomoci obětem domácího násilí. Další poradny a azylové domy se problematice také věnují, ale v jejich náplni práce je i řešení jiných problémů, přitom pomoc obětem domácího násilí je časově náročná a vyžaduje okamžitou intervenci a systematickou práci s klienty. V činnosti centra spatřuji významnou pomoc, pracovnice je speciálně proškolená, aby projevovala odpovídající citlivost a odbornost vůči přicházejícím osobám ohroženým domácím násilím.

Slabostí IC Zlín je, že je jen jedno pro celý zlínský kraj, zaměstnancem centra je pouze jedna žena, nemůže proto stačit terénní práci i práci u telefonu zároveň, natož se systematicky věnovat i marketingové a osvětové činnosti. Přesto intervenční centrum organizuje pravidelné besedy pro veřejnost přímo v poradně, ředitelka také navštěvuje Poradnu pro ženy, kde probíhají diskuze na téma domácího násilí. Systematicky spolupracuje a komunikuje s policií. Chybí zde ale širší komunikace se školami, církvemi, lékaři a propracovanější spolupráce s médii.

IC je ve Zlínském kraji málo propagováno. Propagační materiály nejsou na dobré úrovni, jde o velmi jednoduché letáky. Intervenční centrum nemá ani své logo, slogan, webové stránky. Ve věci loga a společného corporate designu se čeká na celorepublikové řešení této otázky – intervenční centra ve všech krajích by pak měla mít jednotné logo.

¹⁴³ Zdroj: ČTK, *Policisté ze Zlínského kraje vykázali už sedm mužů z domácnosti*, 30. 3. 2007 13:08.

7.2.2 Specializovaná poradenská centra, azylové domy, následná terapeutická péče¹⁴⁴

Dostupnost pomoci a prevence ve Zlíně:

	Zlín	Kroměříž	Uherské Hr.	Vsetín
Poradna pro ženy	ano	0	0	0
Azylový dům pro ženy a matky s dětmi	ano	ano	ano	ano
Poradna pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy	ano	ano	ano	ano
Centrum prevence	ano	ano	0	0
Centrum sociální pomoci	ano	0	0	0
Linka pomoci, krizová pomoc	ano	0	0	ano

Poradenská centra a azylové domy jsou soustředěny do okresních měst (Zlín, Vsetín, Valašské Meziříčí, Kroměříž), přičemž čím větší je vzdálenost bydliště oběti domácího násilí od velkého města, tím menší je pro ni dostupnost takových služeb.

Při porovnávání dostupnosti služeb můžeme konstatovat, že nejhůře je na tom Uherské Hradiště, kterému chybí jak Poradna pro ženy, Linka pomoci, Centrum sociální pomoci a prevence. Pomoc a radu obětem zde může poskytovat pouze Poradna pro rodinu a mezilidské vztahy.

Kladně hodnotím, že v každém okresním městě nalezneme Azylový dům pro matky s dětmi i Poradnu pro rodinu a mezilidské vztahy. Poradny pro rodinu organizují pravidelné besedy na téma "Domácí násilí" - jak mu předcházet a jak je řešit, když už se děje

Za velmi přínosnou a inspirativní aktivitu shledávám práci Centra pomoci pro ženy v tísní - Agapi, které provozuje nejen azylový dům, ale poskytuje svým klientkám i další služby. "Nabízíme poradenství, skupinové terapie nebo pomoc při dalším vzdělávání, které může vést k lepšímu uplatnění na trhu práce," popsala činnost centra Agapi, které pro tyto účely při azylovém domě vzniklo, sociální pracovnice Romana Orsagová.

¹⁴⁴ VOŇKOVÁ, Jiřina, HUŇKOVÁ, Markéta. *Domácí násilí : v českém právu z pohledu žen*. Praha : Profem, o.p.s., 2004. 194 s. str. 177 ISBN 80-239-2106-1.

Problémem azylových domů však je, že mají omezenou kapacitu. "Všech deset ubytovacích jednotek je neustále obsazeno. Jakmile se některé z nich uvolní, okamžitě sepisujeme smlouvu s další ženou," řekla Romana Orságová, sociální pracovnice centra pomoci Agapi ve Valašském Meziříčí. Dalším týraným ženám se sociální pracovnice azylového domu věnují ambulantně.

Klientky nacházejí v azylovém domě útočiště na tři měsíce. Navíc azylový dům poskytuje přístřeší pouze matkám s dětmi, vycházejíce z předpokladu, že pro bezdětnou ženu je snazší nalézt v případě nouze náhradní ubytování. Podobné je to i v několika jiných zařízeních v kraji, se kterými valašskomeziříčský azylový dům spolupracuje.

Agapi se věnuje i osvětové činnosti na školách ve Zlínském kraji. Pořádá přednášky a besedy se studenty a úspěšnost těchto akcí vyhodnocuje formou dotazníků.

Romana Orságová upozorňuje i na alarmující nedostatek psychologů ochotných systematicky pracovat s dětmi – svědky domácího násilí a dále na to, problematika dětí je v ČR stále zanedbávaná. Proto centrum Agapi připravilo kampaň pro Zlínský kraj na toto téma.

7.2.3 Kampaně proti domácímu násilí ve Zlínském kraji

V roce 2005 Azylový dům uskutečnil ve spolupráci s mnoha organizacemi zabývajícími se pomocí obětem domácího násilí rozsáhlou měsíční kampaň pod názvem "Domácí násilí - věc veřejná".¹⁴⁵ Celá kampaň probíhala na území Zlínského kraje a v jejím rámci se uskutečnily akce jako výtvarná soutěž pro střední školy, seminář pro duchovní, informační kampaň pro veřejnost, přednášky pro střední školy, konference pro odborníky, výstavy prací studentů. Na náměstí ve Valašském Meziříčí a v Rožnově pod Radhoštěm probíhal prodej perníčků ve tvaru cihliček. Výtěžek zdvojnásobený Nadací Divoké husy byl použit na rekonstrukci Azylového domu pro matky s dětmi ve Valašském Meziříčí - konkrétně na opravu střechy.

Kampaň probíhala po celý měsíc květen a byla zakončena mší sv. ve farním kostele ve Val. Meziříčí, která byla sloužena za ženy - oběti násilí ze strany partnera. Partnery kampaně byly organizace ROSA, proFem, Acorus, Slezská diakonie, Liga lidských práv, Oblastní

¹⁴⁵ Výroční zpráva 2005, Charita Valašské Meziříčí, 2006.

charita Blansko, Aliance proti domácímu násilí, Křesťanská akademie - pobočka Valašské Meziříčí, Charitní dům pro matky s dětmi v Kroměříži, Azylová dům pro matky s dětmi v tísni Uherský Brod, Charitní domov pro matky s dětmi v tísni Zlín, Domov pro matky v tísni Otrokovice, televize Beskyd. Cílem celé akce byla prevence, osvěta veřejnosti, informování žen prožívajících tuto situaci a vzdělávání pracovníků, kteří se s tímto jevem setkávají.

Další akcí byla informační kampaň pro veřejnost, která se uskutečnila v listopadu 2005 v rámci Dne proti násilí na ženách. Studenti Soukromé školy cestovního ruchu z Rožnova prodávali přáníčka a rozdávali informační materiály o domácím násilí na náměstí ve Valašském Meziříčí a v Rožnově pod Radhoštěm. Výtěžek byl použit na nutnou rekonstrukci Azylového domu.

Na to, jaký dopad má domácí násilí právě na děti, chce poukázat Kampaň "Děti svědkové domácího násilí".¹⁴⁶

Do této doby již proběhly na některých středních školách Zlínského kraje přednášky o domácím násilí, na které navazuje výtvarná soutěž studentů těchto škol. Kampaň bude pokračovat distribucí plakátů, informačních a propagačních materiálů, sloužením mší za ženy a děti, které se ocitly v těžké životní situaci, výstavou výtvarných prací studentů, benefiční akcí "Perníček pro azylový dům" a dalšími akcemi.

Vyvrcholením kampaně bude odborná konference na téma "Děti, svědkové domácího násilí", která proběhne ve Valašském Meziříčí a přednáškou pro veřejnost, proběhne také slavnostní otevření centra Agapi, čímž bude celá kampaň zakončena.

7.2.4 Preventivně osvětová činnost Policie ČR

V rámci Policie ČR působí po celém území naší republiky na úrovni krajských správ i některých okresních ředitelstvích preventivně informační skupiny (dále jen „PIS“), jejichž práce obnáší vedle preventivních úkolů i práci tiskovou. V oblasti prevence vyvíjí PIS bezpočet aktivit. Pořádají akce pro veřejnost, nabízejí veřejnosti poradenské dny a pohovory v poradenských místnostech, navštěvují mateřské, základní i střední školy, výchovné ústavy i domovy důchodců, kde organizují přednášky a besedy o aktuálních tématech.

S preventivním působením policie souvisí i vydávání tiskovin a jejich distribuce. Domácí násilí by mělo být jedním z témat, na které je směřována prevence ze strany policie. Bohužel policie ve Zlíně neorganizuje a do budoucna výhledově neplánuje žádnou preventivní aktivitu na téma domácí násilí. Je to způsobeno jednak personálním omezením (například co se týče prevence škol, v kraji je 66 škol a dvě policistky, které školení provádí), jednak se dává přednost prevenci drogové problematiky a navíc chybí poptávka ze stran škol (o taková témata nemají zájem). „Máme i jiné priority. Domnívám se, že toto téma nemusí prezentovat na školách policie. Nemůžeme suplovat roli učitelů a psychologů,“¹⁴⁷ uvedla paní Ing. Jana Bartíková, mluvčí PČR OŘ Zlín

Velký význam v oblasti prevence má činnost Služby kriminální policie a vyšetřování, která preventivně informačním skupinám poskytuje bezprostřední cenné informace o aktuálních případech domácího násilí v různých regionech, spolupracuje na přednáškové činnosti a také ji sama provádí.

Svůj význam má i spolupráce s médii, zejména s regionálním tiskem, rozhlasem a televizí, jejichž prostřednictvím je veřejnost informována o konkrétních případech domácího násilí, tyto informace jsou doplněny užitečnými radami, telefonními čísly krizových linek a kontakty na organizace, které se na pomoc obětem domácího násilí specializují.

7.2.5 Prevence na školách

Prevence ve škole je v dnešní době nezbytnou součástí kurikula¹⁴⁸ školy. Realizuje se na základě Minimálního preventivního programu, který musí mít každá škola. Zároveň se musí řídit vztahujícími se zákony, vyhláškami a metodickými pokyny příslušných ministerstev. Minimální preventivní program (MPP) školy představuje základní nástroj prevence. Příprava kvalitního programu zabere metodikům prevence spoustu času, každý MPP by měl obsahovat všechny stránky prevence a těch není málo.

¹⁴⁶ Informace z tiskové konference ze dne 28.3. 2007

¹⁴⁷ Osobní rozhovor.

¹⁴⁸ Kurikulum – vzdělávací programy a projekty, ale i obsah zkušeností a dovedností, která žáci získávají ve škole a v činnostech se školou souvisejících.

Aby měl MPP smysl, musí být pravidelně jednou ročně vyhodnocován. Je tak sledována jeho celková účinnost (do jaké míry bylo dosaženo stanovených cílů) i jeho průběh (jak program postupoval).

Měřena je také efektivita jednotlivých aktivit, které byly v rámci MPP realizovány. Problémem realizace MPP na školách je nedostatek finančních prostředků škol. Nabídku preventivních programů rozšiřují občanská sdružení. Proto se musí metodici na školách snažit shánět peníze ze všech možných zdrojů (granty magistrátů, krajů, ministerstev, plošné dotace obcí, sponzorské dary rodičů a podnikatelů apod.) a to jim zabírá mnoho času, který by mohli věnovat praktickým aktivitám s dětmi nebo pedagogy.

Ne všechny aktivity si mohou realizovat školy samotné. Velmi oceňuji práci Městské policie a Policie ČR, která nabízí bezplatně školám specifické programy pro všechny ročníky.

Podle slov paní Mgr. Jany Karolové, školní metodičky prevence na Gymnázia a Jazykové školy ve Zlíně na náměstí T. G. Masaryka, se školy momentálně soustředí na problémy drog a šikany, které jsou pro ně prvořadé a aktuální. Dalšími tématy sociopatologických jevů se z důvodu nedostatku času zabývají jen ojediněle.

Zhodnocení řešení problematiky domácího násilí ve Zlínském kraji

Z mého sběru informací o domácím násilí a z rozhovorů s některými zástupci neziskových organizací, policí a intervenčního centra vyplývá, že výměna informací mezi subjekty řešící problematiku domácího násilí v praxi probíhá. Prostředky prevence ve Zlínském kraji existují, ale všechny možnosti komunikace nejsou dostatečně využívány a jejich aplikace prozatím není systémová. Vzájemná spolupráce mezi městskými orgány a nestátními institucemi se omezuje spíše na intervenci, okamžitou pomoc obětem, méně je spolupráce patrná u osvěty obyvatel Zlínského kraje. **Analýza potvrzuje mou hypotézu (č. 2), že komunikaci mezi jednotlivými subjekty a složkami zabývajícími se domácím násilím ve Zlínském kraji není věnována dostatečná pozornost.** Prevence by měla být i úkolem města, nejen aktivitou neziskového sektoru, který je často limitován personálními, časovými a finančními možnostmi. Také školy nevěnují problematice dostatečnou pozornost. V projektové části chci proto uvést dílčí návrhy na zkvalitnění komunikace v prevenci domácího násilí ve Zlínském kraji a zaměřit se na osvětu mezi studenty.

III. PROJEKTOVÁ ČÁST

8 NÁVRHY NA ZKVALITŇOVÁNÍ PREVENCE DOMÁCÍHO NÁSILÍ VE ZLÍNSKÉM KRAJI

8.1 Intervenční centrum

Intervenční centra by měla být zřízena i v dalších okresních městech Zlínského kraje, služby pomoci musí být dostupné především na vesnicích a okrajových oblastech.

Dalším argumentem pro zřízení intervenčních center v obcích je rozšiřování náplně práce center – v budoucnu by měla podporovat spolupráci mezi zúčastněnými státními orgány veřejné správy, zdravotnickými zařízeními, policií a soudy, jakož i organizacemi nestátními a charitativními, například formou porad k jednotlivým případům, na druhé straně budou intervenční centra pověřena monitorováním případů domácího násilí a zpracováním metodických pokynů pro spolupráci mezi jednotlivými spolupracujícími institucemi v zájmu účinné prevence domácího násilí. Považuji tedy za nezbytné svěřit obslužnost intervenčních center vyškolenému, profesionálnímu týmu pracovníků, z nichž by měl některý pracovník kompetence v komunikaci s médii a marketingové činnosti.

Vhodnými formami propagace přizpůsobenými konkrétním lokalitám, by se měly intervenční centra dostávat hlouběji do povědomí obyvatel. Oběti musí získat důvěru, že je pracovníci centra nezaujatě a citlivě vyslechnou, nebo že nějak dokáží změnit jejich tíživou situaci. Specifická mediální a klíčová sdělení by měla být postavena na výzkumech a konzultacích s odborníky. Nejdůležitějším cílem je odstranit bariéry, které brání obětem mluvit o svém problému a užívat služeb podpory. To zahrnuje snižování stigmat, studu a pocitu viny obětí, posilování snah neformální podpory a pomoci dodáváním odvahy rodinným příslušníkům a členům komunity.

Intervenční centra by měla vypracovat jednotný etický kodex.

Propagační a informativní materiál slouží nejen k šíření poselství, vzdělávání, ale i jako prostředek propagačních aktivit při komunikaci s potencionálními sponzory. Všechny informační a propagační materiály by tedy měly mít jednotný design. Logo a slogan by měly obsahovat dokumenty formálního charakteru - výroční zprávy, tiskové zprávy. Identifikační grafické prvky by měly být využity i v dalších tištěných a elektronických materiálech. - vizitky a dopisní šablony, všechny propagační materiály, webové stránky.

8.2 Místní samosprávy

Svou preventivně osvětovou roli může obec sehrát poskytnutím přehledu o všech místních službách pomoci vhodných pro oběti domácího násilí a deklarovanou ochotou pomoci, poradit a podporovat kampaně proti domácímu násilí.

8.2.1 Zkvalitňování primární prevence

Prevence partnerského násilí zahrnuje působení na změnu genderových postojů, názorů a hodnot u obou pohlaví na úrovni společnosti i jedince. Prevenční snahy by měly zahrnovat multimediální a další veřejné aktivity směřující k vykořenění představ o ženské podřazenosti a odsouzení jakékoliv formy násilí ve vztahu.

Místní státní instituce by měly podporovat a organizovat nejrůznější vzdělávací a osvětové kampaně působící na veřejnost a její postoje k domácímu násilí. Takové kampaně mohou mít nejrůznější podobu jako jsou letáky, plakáty, veřejné semináře, televizní pořady atp. Účast státních institucí na kampani dodává informacím dostatečnou váhu v očích veřejnosti. Město by mělo neziskové organizace podporovat i jinak než finančně. Nabízí se zde i možnost vytvoření specifické skupiny věnující se této problematice například současně s řešením problematiky diskriminace. Náplní speciální pracovní skupiny by byly jednak výzkumy k dané problematice a také pomoc neziskovým organizacím s propagační a osvětovou činností.

Programy by měly být cíleny do zdravotnických zařízení, škol, zaměstnání, mezi různé profese a sektory. Další komunikační strategie by měly zahrnovat místní komunity a rizikovější skupiny (alkoholově závislí apod.)

8.2.2 Iniciace výzkumu, vyhodnocování efektivity prevence

K dalším úkolům města a obcí lze také řadit podporu výzkumu na poli domácího násilí. Úkolem speciální skupiny by mohlo být zkoumání postojů a názorů násilníků, které přispívají k domácímu násilí, dále by byly v náplni práce dlouhodobé výzkumy proměn násilného chování v čase, zjišťování, jak se toto násilí u násilníka liší od dalšího jeho násilného chování, analýza a vyhodnocování školních prevenčních programů, kvality, dostupnosti a efektivity sociálních služeb pro oběti, dopady změn legislativy, efektivitu terapeutických programů pro pachatele, kampaně za změnu společenských norem.

Sledování kritických faktorů, ovlivňujících domácí násilí, dovoluje lépe nastavit řešení této otázky a předcházet některým situacím. Doporučuje se provádět pravidelný výzkum a průběžně zaznamenávat data. Instituce pracující se statistickými údaji a daty, zvláště zdravotnictví a justice, stejně jako organizace nabízející služby obětem, by se měly ujistit, že jsou informace shromažďovány tak, aby neohrozili důvěru klientů a jejich bezpečnost.

8.2.3 Analýza rozložení zdrojů prevence

Analýzou rozložení lokálních zdrojů mohou místní samosprávy zjistit, kde existují mezery v prevenci. V současné době více státních zdrojů pro prevenci domácího násilí směřuje na prevence po objevení problému. Soustředění se na univerzální a výběrové strategie (akce pro širokou veřejnost, programy pro mládež, sportovce apod.) může pomoci k rozvoji komplexní a účinné prevence, k pohledu na problém násilí v rodině z jiného úhlu.

8.2.4 Zapojování významných osobností

Lidé, kteří zastávají vlivné pozice a těší se autority ve společnosti (politické, náboženské a místní populární osobnosti, sportovci) mohou hrát důležitou roli ve zvyšování povědomí o tomto problému, mohou změnit společné předsudky a stereotypy, špatné normy chování a otevřením diskuze o tomto problému v celé jeho šíři přinést pozitivní změny. Koordinovaný postup koalic a aliancí složených z takových osobností z různých oblastí lidské činnosti bývá efektivnější než postup jedné organizace. Představitelé města se s významnými osobnostmi častěji setkávají, proto je pro ně méně náročné je oslovit a požádat o spolupráci, než pro malou neziskovou organizaci.

8.2.5 Pomoc v řešení situace obětí

Město by se mělo zasadit o poskytnutí přednostního přístupu k programu sociální bytové výstavby a zajistit tak přinejmenším přechodné ubytování pro matky s dětmi, také by mělo dát podnět pro vytváření specifických programů podpory obětí na trhu práce s cílem zajistit jejich ekonomickou nezávislost a schopnost „uživit“ své děti.

Převážná většina obětí domácího násilí nemá přístup k dostatku finančních prostředků na to, aby si mohla hradit kvalitní právní zastupování. Ve světle tohoto faktu se ukazuje nutnost zákonného ukotvení poskytování bezplatné právní pomoci, vytvoření peněžního fondu

určeného na právní pomoc obětem domácího násilí a vybudování dostupné a kvalitní sítě v oblasti domácího násilí informovaných právníček a právníků.

Role samosprávných územních celků při poskytování sociální péče a řešení bytové otázky není plněna odpovídajícím způsobem a odvíjí se od finančních prostředků obcí a krajů.

8.2.6 Způsoby získávání finančních prostředků

Může být zažádáno o dotaci, při níž si instituce musí uvědomit, že některé typy prevence mohou být více či méně vhodné, pokud jde o cíle financujícího subjektu. Například léčebné programy pro pachatele DN mohou být lépe akceptovatelné u instituce mající za cíl snižovat kriminalitu. Mezinárodní zdravotní organizace se naproti tomu soustřeďuje na zvyšování zdravotní úrovně populací, individuální přístup v prevenci je zde méně vhodný. Kompatibilita cílů organizace s cíli finančních partnerů přivede organizaci k volbě typu grantů a kooperativních smluv a typů prevenčních aktivit, které plánují provést.

Další způsoby získání finančních prostředků:

Sbírka

I malá regionální sbírka s podporou města může přinést cenné finanční zdroje a potřebnou publicitu. Veřejnost k ní má blízko, protože řeší situaci nebo problém dané lokality. Regionální veřejná sbírka plní účel fundraisingové i PR akce. Vhodné je spojit sbírku s prodejem atraktivních předmětů, které jsou viditelně nositelné.

Benefiční akce

Jejím cílem je nejen získání peněz, ale také propagace města, navazování nových kontaktů, prezentace města veřejnosti a dárcům, posílení zájmu médií o problematiku atd. Benefiční akci může město pořádat buď samo nebo s dalšími partnery. Méně náročné je vpojit benefiční akci do jiné firemní, kulturní nebo sportovní události.

Pro inspiraci uvádím některé další formy PR komunikace:

- kulaté stoly
- tiskové konference
- veřejná setkání
- neformální setkání

Navrhuji také vytvořit **na webových stránkách města speciální sekci o domácím násilí**, která by obsahovala aktuální informace o jednotlivých organizacích a formách pomoci, přehledný adresář s kontakty, kompetencemi a mapami (pokud organizace nevyžaduje utajení) spolu s aktuálními informacemi, kalendářem akcí a návodem, jak mohou občané finančně nebo jinak přispívat například na zvyšování kvality služeb azylových domů.

Město může ve spolupráci s komerčním subjektem, Ministerstvy nebo Policí připravit i rozsáhlejší akci – například **mezinárodní konferenci zaměřenou na domácí násilí**. Cílem konference může být seznámení zástupců měst a obcí, stejně jako odborné veřejnosti s konkrétními projekty věnovanými prevenci proti domácímu násilí, jak je připravily jednotlivé státní i nestátní instituce. Také lze pozvat **vzácné hosty a** organizovat **tiskovou konferenci v koalici s neziskovými organizacemi**.

8.2.7 Zkvalitňování multidisciplinárního přístupu

Snižování násilí vyžaduje koncentraci a koordinaci akcí mnoha odlišných sektorů. Efektivní pomoc poskytovaná obětem domácího násilí by v sobě měla zahrnovat vždy dostupnou komplexní paletu kvalitních služeb krizovými telefonickými linkami počínaje přes poskytování doprovodů a právní pomoci včetně právního zastoupení, ubytování, včetně možnosti utajení, sociálního poradenství a psychologickou pomocí a následnou terapeutickou péčí konče. Do budoucna je nezbytné zejména systematické zapojení všech složek veřejné správy (multidisciplinární přístup), pro nějž je příznačné vzájemné sdílení poznatků a společné hledání řešení tohoto problému. Za tímto účelem se zdá být nevyhnutelné evidování případů domácího násilí a zajištění odpovídající úrovně metodického vedení. Úlohu města spatřuji i v pomoci s komunikací mezi jednotlivými skupinami setkávajícími se s domácím násilím, především v začátcích multidisciplinární spolupráce. Město by mělo podporovat i zajišťovat vzdělání jednotlivých skupin, starat se o dostupnost a vytváření databází a adresářů, které komunikaci usnadní.

8.3 Spolupráce subjektů, institucí a pracovních skupin Zlínského kraje

Ideální formou spolupráce je přenos informací uvnitř i vně multidisciplinárního systému – sdílení poznatků z praxe, evidence případů domácího násilí, společné hledání řešení, spolupráce na školeních a projektech a společné organizování osvětových kampaní.

8.3.1 Průběžné zjišťování spolupráce s médii

Je dobré průběžně zjišťovat, jakými způsoby mohou média pomoci propagovat preventivní aktivity domácího násilí - pozváním zástupců skupin do diskusního pořadu v televizi nebo v rozhlasu, sloupkem v novinách, bezplatným oznámením či anoncí o akcích a domluvit s nimi spolupráci. Celá řada rozhlasových a televizních pořadů, které jsou založené na rozhovorech, zvláště ty, které se vysílají přes den, neustále shánějí zajímavé nové hosty a témata.

Dalším prvkem, nezbytným pro existenci funkčních preventivních kampaní je postupné vytvoření sítě spřízněných novinářů, které dané téma zajímá, jsou ochotni se v oboru neustále vzdělávat a dlouhodobě spolupracovat s odborníky.

8.3.2 Společné prostředky Public Relations

Neziskové organizace mohou společně vydávat tištěné informační materiály. Vhodným informačním materiálem se mi jeví brožura o domácím násilí, obsahující kontakty na všechny organizace, které v daném okrese řeší problematiku domácího násilí, rozsah jejich služeb a kompetencí. Brožura by obsahovala detailní informace. Ve stejném provedení, ale zjednodušený - jen s nejdůležitějšími informacemi, by byl vyhotoven leták. Letáky a brožury by byly rozdávány při osvětových akcích, rozneseny také do čekáren lékařů, ordinací, kin, divadel, kulturních domů, knihoven, úřadů, informačních center, partnerských organizací, kaváren, supermarketů apod. Doporučuji také zřízení webových stránek, kde by se tyto organizace prezentovaly, na všech propagačních materiálech by byly tyto stránky uvedeny, odkaz s přesměrováním by byl umístěn na stránkách města i všech partnerských organizací. Státní a nestátní organizace by mohly vytvořit zpravodaj o domácím násilí, který by byl přístupný veřejnosti v elektronické i tištěné podobě.

Organizace zabývající se domácím násilím by měly mít vytvořenu tzv. tiskovou mapu. Slouží ke shromažďování informací, které jsou pak k dispozici především novinářům, ale i vlastním zaměstnancům, sponzorům, partnerům a veřejnosti.

Měla by to být složka, která obsahuje profil organizace, výroční zprávu, charakteristiku vedoucích pracovníků organizace, nejdůležitější akce a služby, aktuální tiskové zprávy, letáky, brožury, které organizace v poslední době vydaly, fotografie. Tiskové mapy by pak organizace rozesílaly do redakcí, partnerům nebo rozdávaly na tiskových konferencích. Tisková mapa by měla být vždy aktuální.

8.3.3 Rozvíjení uvědomělosti zdravotního sektoru

Zdravotníci, kteří přicházejí do kontaktu s týranými osobami, by měli spolupracovat s dalšími sektory, zejména s policií a sociálními službami. Koordinace vyžaduje tvorbu formálních pravidel a protokolů. Je třeba organizovat semináře a workshopy, které by měly mít mimo jiné za cíl, aby poskytovatelé zdravotních služeb přistupovali rozumně a citlivě k obětem, chovali se k nim s respektem a posilovali jejich důvěru. Naučit zdravotníky, aby rozpoznali oběti domácího násilí, i když se jim tyto osoby nesvěří, nabídnout jim pomoc a podporu. K tomu potřebují být lékaři podrobně informováni o možnostech řešení domácího násilí. Měla by být vytvořena speciální databáze lékařů, která by byla poskytnuta všem organizacím zabývajícím se domácím násilím. Ty by pak lékaře informovali o aktuálních změnách v řešení problematiky, o výzkumech, odborných informacích, aktuálních akcích a seminářích.

8.3.4 Policie

Policie by mohla sestavit zpravodaj o domácím násilí, který by vycházel například 1 x za čtvrt roku a byl by přístupný veřejnosti. Popřípadě by zpravodaj otiskli jako přílohu místní noviny – deníky nebo týdeníky. Ve zpravodaji by se mohli policisté zaměřit i na domácí násilí páchané na mužích či seniorech.

V rámci policie bych navrhovala vytvořit Pracovní skupinu „domácí násilí“, jednalo by se o specializované pracoviště pro řešení domácího násilí páchaného na území Zlínského kraje. Vedle denní policejní práce pro potřeby policistů, by se tato skupina věnovala i prevenci domácího násilí na školách a osvětě veřejnosti.

8.4 Prevence směřována mužům

Lze se setkat s názorem, že kampaně jsou vedeny příliš konfrontačně a protimužsky a v mužích tak vzbuzují odcizení, hostilitu a nechť o této problematice přemýšlet nebo diskutovat. Je pravdou, že na plakátech a v novinách se coby ilustrace k domácímu násilí objevují výhradně snímky zbitých žen.

Speciální úsilí o prevenci musí být směřováno k mužům. Mediální strategie by měly posilovat odvalu mužů vystoupit proti domácímu násilí a změnit názory ostatních o jeho přípustnosti. Tito muži budou představovat alternativní model mužského chování k tomu, který je zakořeněn ve společnosti a udržován některými médii. Mohli by to být úspěšní sportovci, herci apod., se kterými by se mohli muži identifikovat. V kampani je vhodné apelovat také na to, že muž je zároveň otec a může být tedy vzorem pro svého syna.

Přínosné by mohlo být založení a vyhodnocování diskuze ve skupině (například v atletickém týmu), za účelem změny skupinových norem, které podporují domácí násilí. Muži se v diskuzi naučí chápat své vrstevníky jako zodpovědné za postoje a chování, které podporuje domácí násilí. Zároveň by měla být otevřena otázka násilí páchaného na mužích.

8.5 Prevence na škole

Prevence ve školách v současné době již funguje, ne však všude na stejné úrovni. Mnohdy probíhá prevence na školách formou hromadného programu pro několik tříd současně v tělocvičně. Mnohokrát se potvrdilo, že hromadné akce nespĺňují požadovaný cíl, jsou pro žáky nezajímavé, škola v podstatě vynakládá zbytečné finanční výdaje, za něž nesklidí žádaný efekt. Těchto případů ale naštěstí stále ubývá a většina pedagogů si uvědomuje důležitost správně zaměřené a realizované prevence.

Nejdůležitější je zajistit kontinuální a podle věku přiměřené vzdělávání dětí a mládeže o nepřijatelnosti domácího násilí na všech stupních škol. Prevence spočívá ve škole především na úrovni osvětové výchovy, nejen v rámci rodinné a občanské výchovy.

Školy by měly žáky učit rozpoznat, kde je hranice mezi vhodným a nevhodným chováním, a měly by být poučeny o tom, co dělat, když partner tuto hranici překročí. Varovné signály násilí ve vztahu lze rozpoznat poměrně brzy.

Vhodné je zapojit do programů i rodiče a členy širší komunity (trenéry, vedoucí volnočasových aktivit dětí, bývalé studenty), aby bylo dosaženo efektivních, dlouhodobějších výsledků a pozitivnější změny.

Důležité je samo vzdělávání pedagogů, a to již ve stádiu jejich studia na školách. Na pedagogických fakultách by měli být všichni budoucí pedagogové vzděláváni v oblasti domácího násilí, a to v rámci pedagogiky či psychologie.

8.6 Efektivita a vyhodnocování programů

Aby byly preventivní programy efektivní, měly by respektovat tyto zásady:

- Efektivní preventivní programy musejí být vytvořeny s oporou v empirickém průzkumu potřeb cílové skupiny. Pokud se kopírují již existující modely práce v jiných podmínkách, nemusí přinášet úspěch.
- Efektivní programy jsou založeny na několika zdrojích podpory (například na učitelích, rodičích a vrstevnících).
- Většina programů by měla být zaměřena na jasné poukázání nevhodných postojů a chování a nabídnout pozitivní alternativu.

Vyhodnocování preventivních programů

Orgány státní správy by měly na provádění preventivních programů vypisovat veřejné soutěže a hodnotit jejich efektivitu na základě posudku nezávislého výzkumného týmu, který by před realizací programu přešetřil nejen to, zda je program potřebný pro skupinu, pro kterou je určen, ale také to, zda je přiměřeně strukturován.

Na nezávislém zhodnocení programu by měl mít zájem především zadavatel veřejné zakázky – tedy stát reprezentovaný příslušným regionem či obcí. Opravdu dobré, fungující programy většinou bývají přístupné návštěvníkům, stážistům i výzkumným sondám a jejich organizátoři dokonce sami iniciují nezávislý soustavný výzkum, aby mohli program i nadále zlepšovat.

9 VÝZKUMNÁ SONDA DOMÁCÍ A PARTNERSKÉ NÁSILÍ Z POHLEDU MLADÝCH LIDÍ

Celý výzkum chápu jako **pilotní sondu**, která může plnit dvě funkce:

- orientační zmapování zkušeností teenagerů s domácím a partnerským násilím
- získání poznatků, které mohou být inspirativní pro tvorbu preventivního programu o domácím násilí na střední škole

Získaná data se nedají generalizovat na celou populaci adolescentů, ale mohou sloužit jako východisko pro další výzkumy. Tímto směrem se také vydává zpracovaná analýza, která si klade za cíl stručně shrnout hlavní výsledky šetření.

Velikost výběrového vzorku činila 100 mladých lidí ve věku 16 – 19 let, 61 žen a 39 mužů. Sběr dat proběhl v březnu 2007 na půdě školy Gymnázia a Jazykové školy ve Zlíně na náměstí T. G. Masaryka. Východiskem pro mě bylo, že domácí násilí jde napříč spektrem všech skupin populace bez ohledu na vzdělání. Přesto je možné, že studenti gymnázia mohli být v dotazníku otevřenější a podobný výzkum na jiné škole by se v datech lišil.

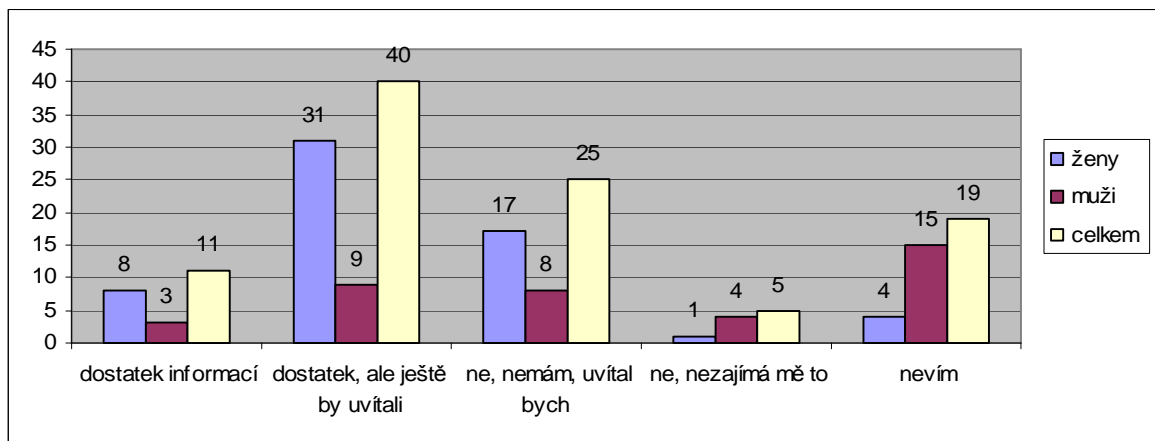
Průzkumná sonda se zaměřil na kvalitu informovanosti mladých lidí o domácím násilí a na jejich zkušenost s domácím a partnerským násilím. Pilotní sonda vycházela z toho, že tito mladí lidé jsou ve věku, kdy už navazují partnerské vztahy. Otázky také zjišťovaly, jaký typ prevence by mohl být pro danou cílovou skupinu vhodný. Do dotazníku jsem zařadila také baterii otázek, která zkoumala, jak rozšířené je u mladých lidí psychické násilí přes mobilní a internetovou komunikaci. Inspirovala jsem se výzkumem v USA, u nás podobné otázky ještě nebyly zjišťovány.

Výzkum měl také za úkol potvrdit či vyvrátit mou hypotézu, že mladí lidé jsou lépe informovanější o problematice domácího násilí než dospělá populace. U některých otázek podobných otázkám výzkumu STEM pro BKB a Philip Morris a. s. z roku 2006 proto nabídnu srovnání.

9.1 Výsledky šetření

Otázky zaměřené na informovanost a zdroje poznatků o domácím násilí

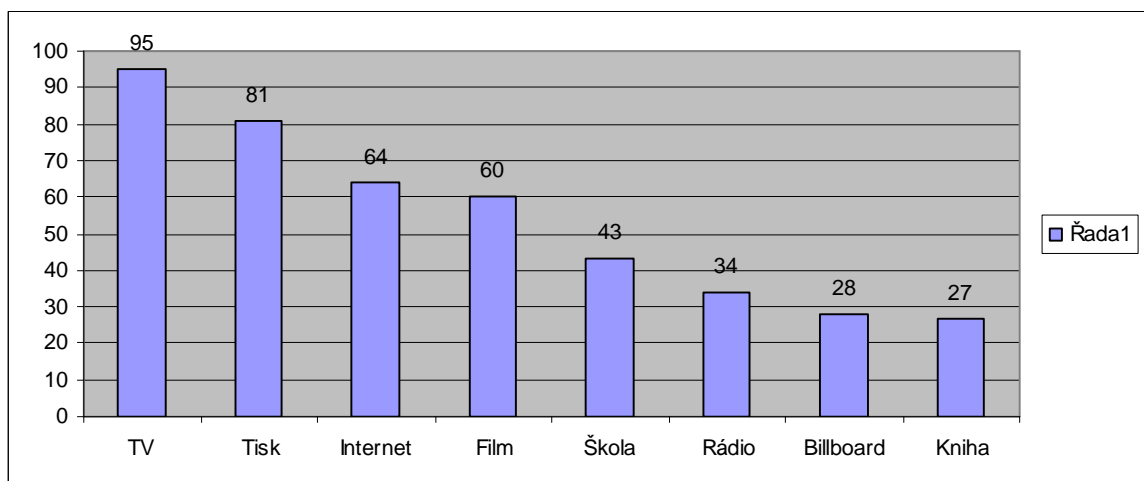
Obrázek č. 1: **Domníváte se, že máte dostatek informací o domácím násilí?**

Celkem 51 % mladých lidí je přesvědčeno o své dobré informovanosti o problematice. Další informace o domácím násilí by uvítalo celkem 48 žen a 17 mužů, tj. 65 % respondentů.

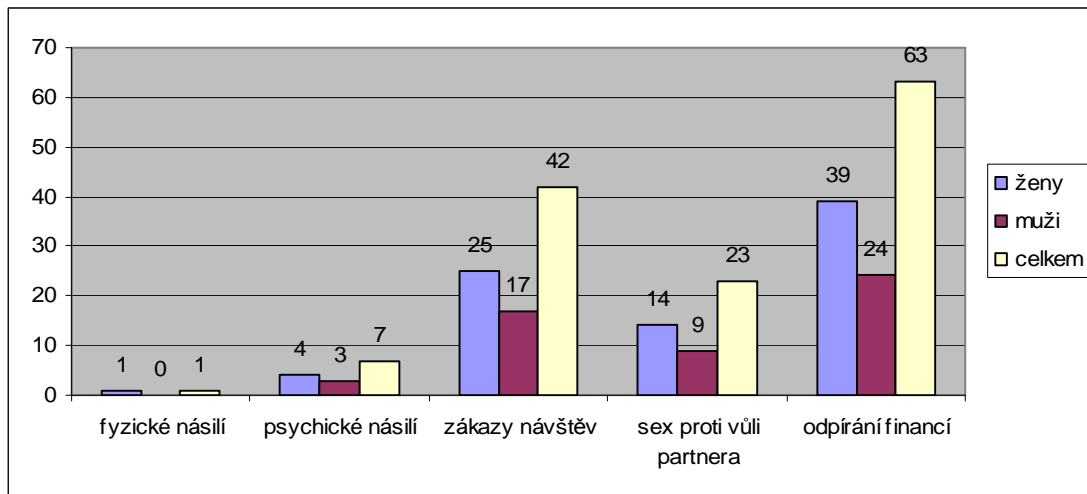
Výzkum BKB přinesl stejné výsledky: 51 % české populace se domnívá, že má dostatek informací o domácím násilí. Hlad po dalších informacích je však o něco menší (55 % respondentů).

Obrázek č. 2: **Studenti se s informacemi o domácím násilí nejvíce setkali:**

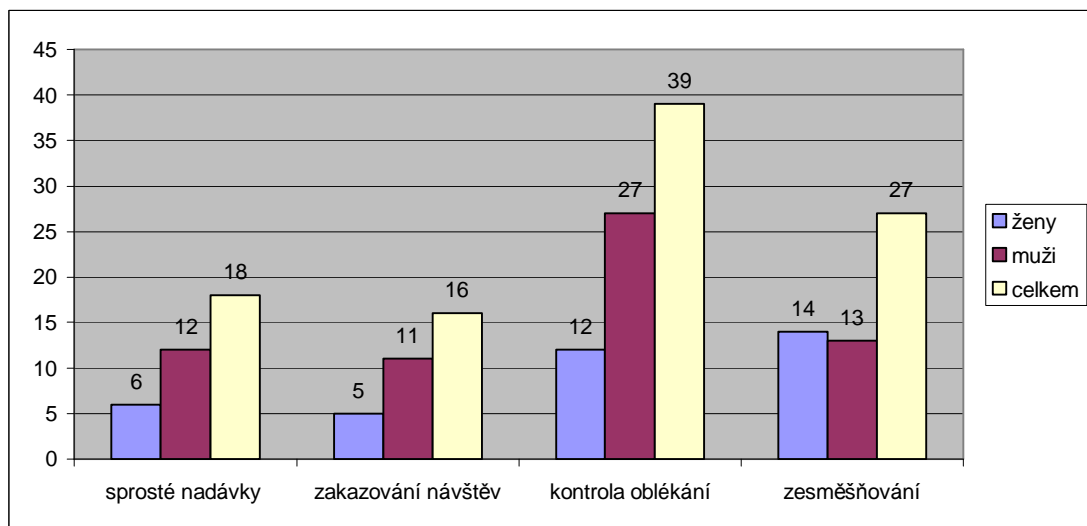
Adolescenti nejvíce načerpali informace o domácím násilí z televize, tisku a internetu, nejméně pak z billboardů, letáků a knih. 43 žáků uvedlo jako zdroj poznatků o domácím násilí školu.

Obrázek č. 3: **Za domácí násilí mladí lidé nepovažují:**

23 % respondentů nepovažuje sex proti vůli partnera za domácí násilí, stejně tak je to se zákazy návštěv příbuzných a známých (což je známá forma omezování partnera) - 42 % žáků ji neoznačilo jako domácí násilí. Alarmující je, že celých 63 % teenagerů necharakterizovalo odpírání finančních prostředků na chod domácnosti jako domácí násilí.

Obrázek č. 4: **Za psychické násilí teenageři neoznačili:**

39 % studentů nepovažuje kritizování a kontrolu stylu oblékání za formu psychického násilí, 27 % za ni neoznačilo ani zesměšňování před kamarády. Ve sprostých nadávkách ze strany partnera nevidí 18 % adolescentů signál možného psychického násilí, 16 % by za psychické násilí ve vztahu neoznačilo ani zakazování návštěv rodiny.

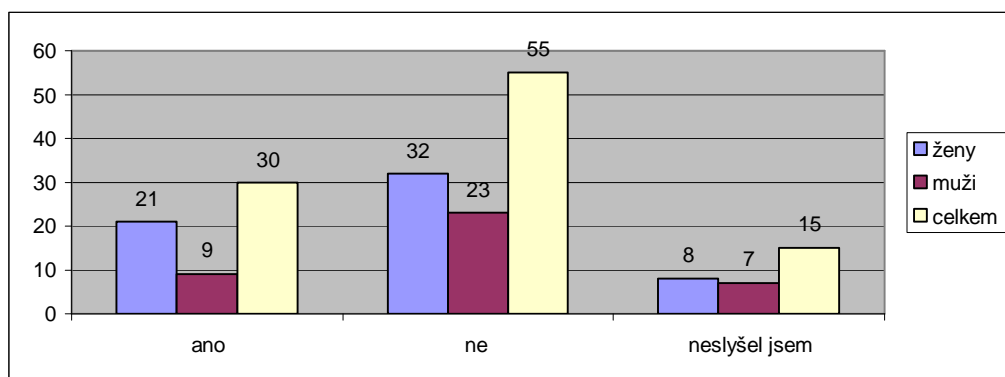
Myslíte si, že domácí násilí si žádá zásah okolí?

Jen jeden žák uvedl, že domácí násilí si nežádá zásah okolí. Jinak jsou všichni studenti přesvědčeni, že násilí v rodině vyžaduje pomoc a řešení ze strany příbuzných, sousedů, lékařů a policie. BKB: Podíl těch, kdo si myslí, že domácí násilí vyžaduje zásah zvenčí, se sice zvyšuje, ale ještě celých 14 % je přesvědčeno, že je lépe do rodiny nezasahovat.

Informovanost o práci intervenčního centra

Alarmující je nepochopení a neznalost náplně práce intervenčního centra. Ze sta respondentů dokázalo správně definovat, co je intervenční centrum pouze 7 teenagerů. Další vůbec nemají představu, o co jde, nebo zaměňují intervenční centrum za azylový dům.

Obrázek č. 5: Považujete vykázaní násilníka na dobu 10 dní ze společného bytu za užitečné?

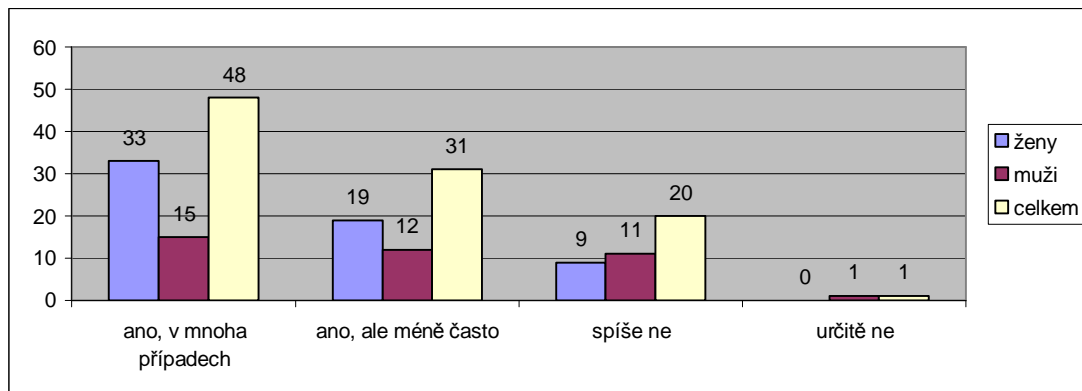

Nepochopen je i institut vykázaní. Celých 15 % o něm neslyšelo, dalších 55 % jej považuje za neúčinný z důvodů „nic neřeší, je to malý trest, násilníka to jen popudí“. Je zde vidět, že víc jak polovina mladých lidí institut vykázaní zaměňuje s trestem pro násilníka a nechápe jeho podstatu – tj. preventivní funkci a čas pro oběť si vše rozhodnout a promluvit si v klidu s odborníky. Policisté by se měli snažit odstranit tuto nevědomost vhodnou osvětou.

Srovnání s výzkumem BKB: Pouze 7 % populace se domnívá, že institut vykázaní není dobrým opatřením, 10 % v tom nemá jasno. Je patrné, že studenti nebyli dobře informovaní o nových změnách v legislativě, přestože se média tomuto tématu v posledních třech měsících hodně věnovala. V této věci vidím i selhání školy, že dostatečně nediskutuje se studenty aktuální témata, o nichž se mluví.

Otázky zkoumající mýty o domácím násilí

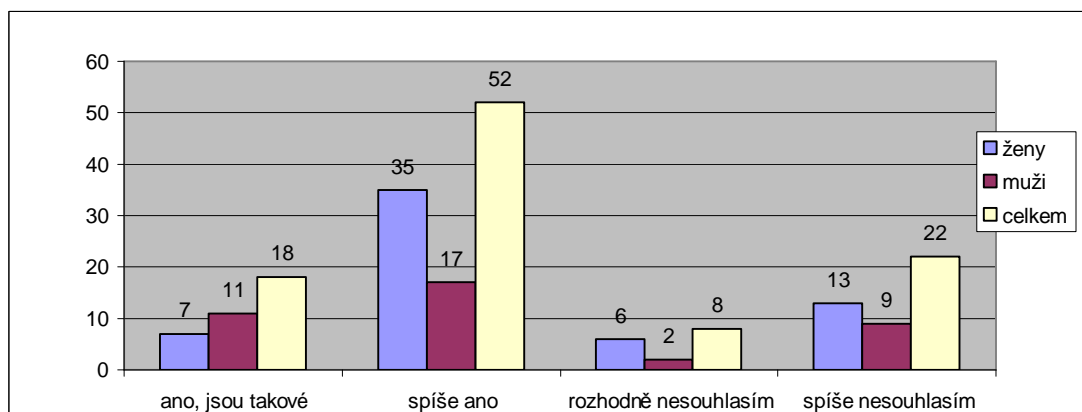
Obrázek č. 6: **Dopouštějí se dle vás násilí osoby, které jsou známé svým slušným a společenským chováním?**

21 % dotázaných si stále nepřipouští, že násilník má dvojí tvář a věří, že pokud se člověk chová přijatelně ve společnosti, chová se dobře i doma.

Výzkum BKB: Každý druhý člověk v ČR je přesvědčený, že napohled slušní lidé se násilí nedopouštějí. V této otázce je informovanost mladých lidí na mnohem lepší úrovni než u zbytku populace.

Obrázek č. 7: **Domníváte se, že obětí domácího násilí se nejčastěji stávají ženy, které si nechají vše líbit?**

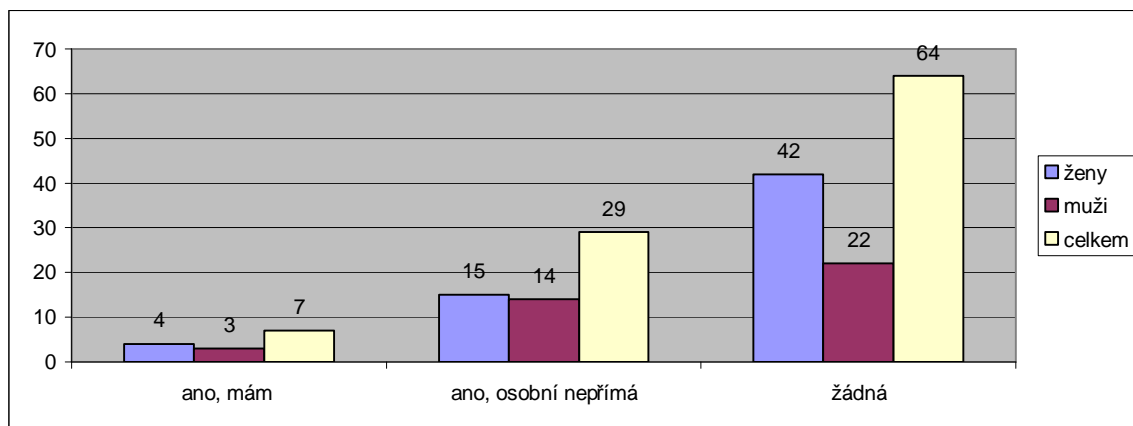

Celých 70 % studentů se domnívá, že obětí domácího násilí je nejčastěji puťka, která se není schopná bránit. Projevuje se zde další nejčastější mýtus o domácím násilí o pasivitě oběti. Obětí se stávají i ženy ambiciózní a aktivní, například manažerky, lékařky, často z důvodu, že se muži cítí frustrovaní, pokud je žena ve své kariéře výrazně úspěšnější.

BKB: Česká veřejnost se na oběť dívá podobně. Více než dvě třetiny populace soudí, že oběťmi domácího násilí se stávají bojácné a slabé ženy (68 %).

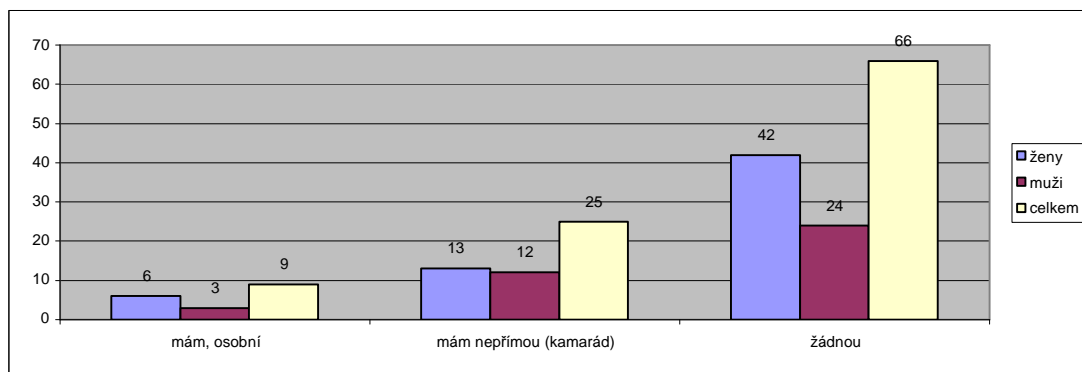
Otázky mapující zkušenosti dospívajících s domácím a partnerským násilím

Obrázek č. 8: **Máte zkušenost s násilím v rodině?**

S násilím v rodině má zkušenost celkem 36 % adolescentů. 7 z nich se s domácím násilím setkalo ve vlastní rodině, u 29 % se jednalo o situaci u blízkých příbuzných nebo rodinných přátel.

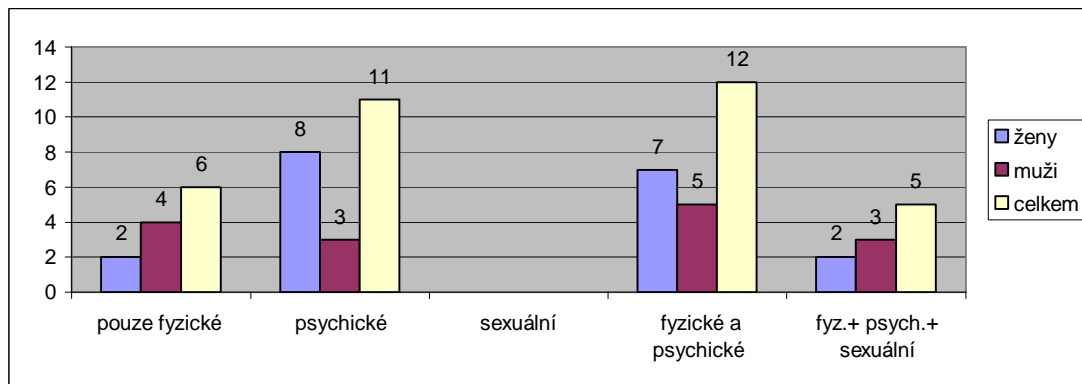
Obrázek č. 9: **Máte zkušenost s násilím v partnerském vztahu vašich vrstevníků?**

34 % mladých lidí se setkalo s násilím v partnerském vztahu mezi vlastními vrstevníky, 9 % z nich zažilo násilí ve vlastním partnerském vztahu, u 25 % procent se jednalo o problém blízkého kamaráda, kamarádky.

BKB: Zkušenost s domácím násilím zprostředkovanou má každý druhý člověk, o osobní zkušenosti ve vlastním vztahu hovoří 14 % populace.

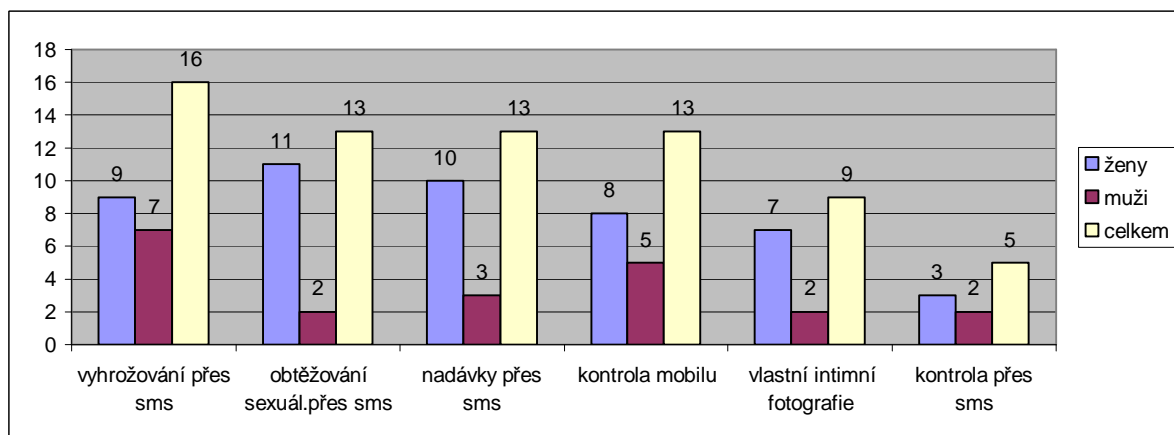
Obrázek č. 10: Násilí, se kterým měli adolescenti zkušenost bylo:

Násilí v partnerském vztahu, se kterým se teenageři setkali, mělo nejčastěji povahu kombinace fyzického a psychického násilí (ve 12 případech), další nejčastější formou násilí bylo násilí psychické (11 %), s fyzickým násilím má zkušenost 6 lidí a 5 se potkalo s kombinací násilí fyzického, psychického a sexuálního.

BKB: Nejčastěji se respondenti setkali s násilím ve formě kombinace fyzického a psychického násilí (48 %), dále s fyzickým (18 %) a psychickým (16 %). Je patrné, že u mladých lidí dochází k častějšímu psychickému násilí.

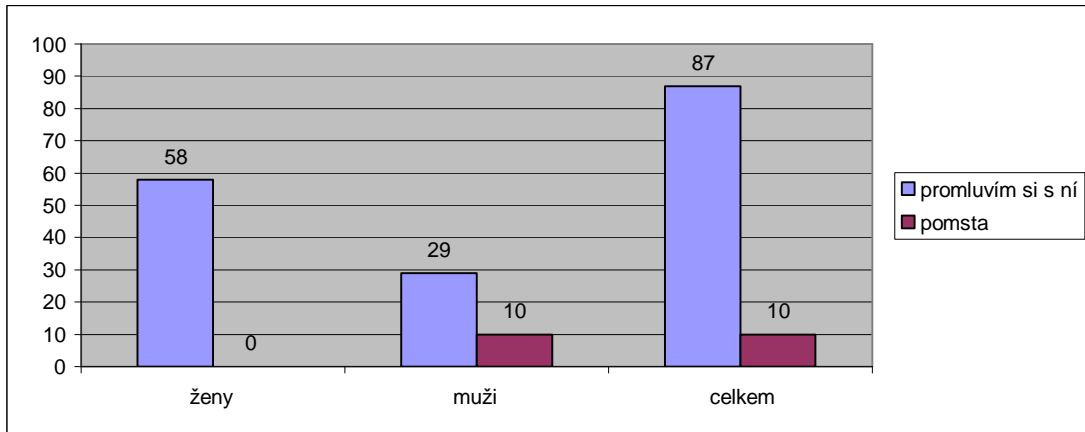
Obrázek č. 11: Situace, se kterou se teenageři osobně setkali v partnerském vztahu:

16 procentům mladých lidí bylo partnerem vyhrožováno přes sms, icq nebo mailovou korespondenci. 13 procentům partner vulgárně nadával přes sms, icq a internet, 13 procentům také partner kontroloval poštu, telefon a maily, stejné procento teenagerů bylo sexuálně obtěžováno partnerem přes mobilní a internetovou komunikaci. 9 % studentů uvedlo, že jejich partner vlastní fotografie nebo podobné materiály, jejichž zveřejnění by jim mohlo ublížit. V 5 případech zažili teenageři obtěžování zasíláním více jak deseti zpráv za hodinu za účelem kontroly partnera kde a s kým právě je.

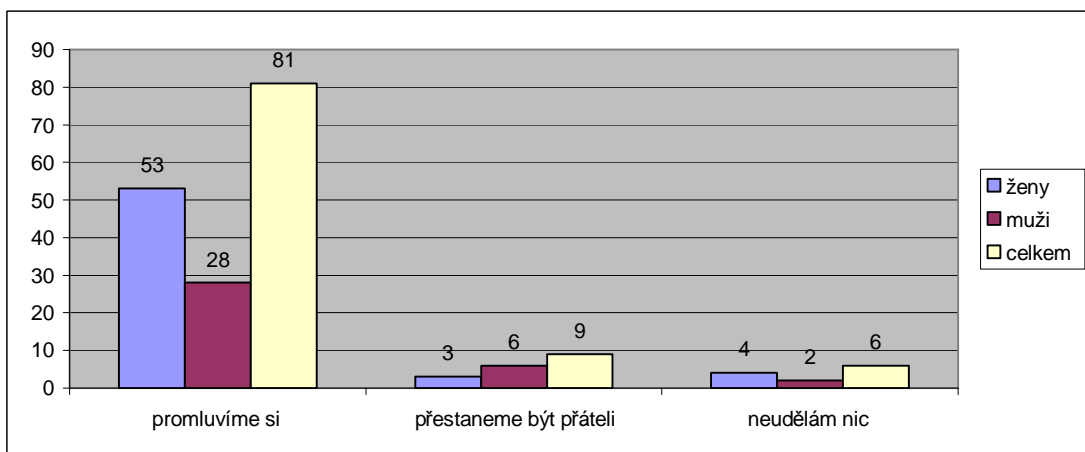
Otázky směřované na vhodnost reakcí při setkání s problémem partnerské agrese

Obrázek č. 12: Máte podezření, že váš kamarád zažívá násilí ve vztahu, co uděláte?

Při podezření, že kamarád trpím násilím ze strany svého partnera, by většina mladých lidí volila strategii promluvit si a zjistit tak, jaká je situace (87 %). 10 % dotázaných by vzalo situaci do vlastních rukou a pomstilo se agresivnímu jedinci. Jedná se pouze o muže, lze tedy říct, že se potvrzuje pravidlo, že muži řeší situace především pěstmi.

Obrázek č. 13: Váš kamarád uhočil partnera, co uděláte?

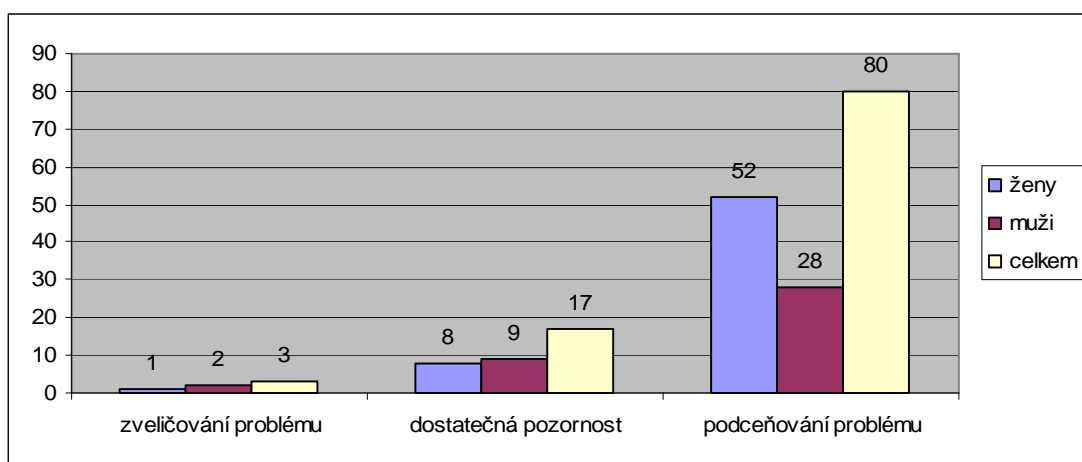
V situaci, kdy je kamarádem sám agresor, by většina studentů dala přednost diskuzi na nerušeném místě (domluvě) – 81 %, 9 lidí by s agresivním jedincem přerušilo všechny styky, 6 % uvedlo, že by neudělali nic. Jen 2 žáci by se obrátili na školního poradce.

Žebříček institucí a organizací řešících domácí násilí podle aktivity :

	Instituce	Bodové skóre
1.	Aliance proti domácímu násilí	310
2.	Asociace manželských poradců	503
3.	Bílý kruh bezpečí	540
4.	Dona linka	641
5.	Městská policie	658
6.	Policie ČR	670
7.	Rosa	710
8.	Ministerstvo práce a sociálních věcí	745
9.	Ministerstvo vnitra	849

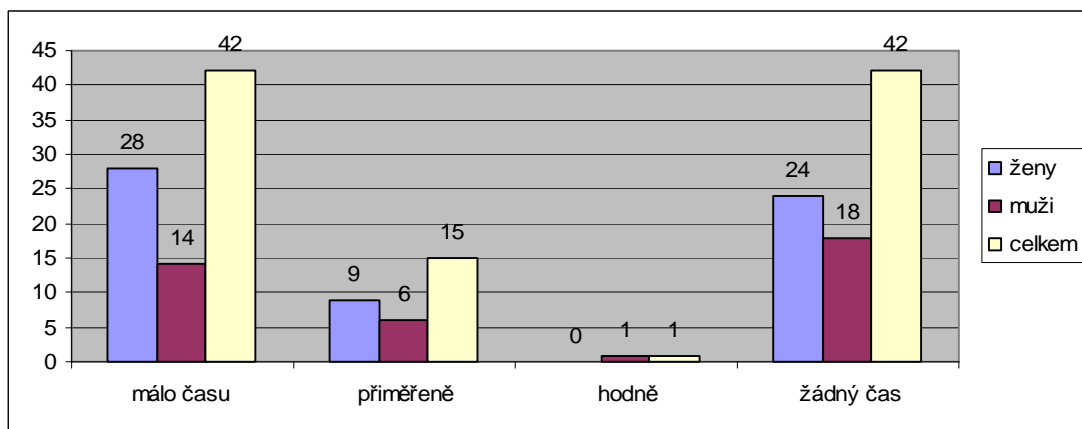
Za nejvíce aktivní v řešení problematiky domácího násilí označili studenti Alianci proti domácímu násilí, na druhém místě skončila Asociace manželských a rodinných poradců a na třetím Bílý kruh bezpečí. Hůře hodnotí mladí lidé aktivitu ministerstev a překvapivě i neziskové organizace Rosa, která se umístila na 7. místě z 9, za Policii ČR. Opět žebříček potvrzuje, že stát důsledně neplní svou roli v prevenci domácího násilí.

BKB: Za nejvíce aktivní označila veřejnost Bílý kruh bezpečí, pak Policii a Alianci proti domácímu násilí.

Obrázek č. 14: Postoj společnosti k problematice domácího násilí je podle adolescentů:

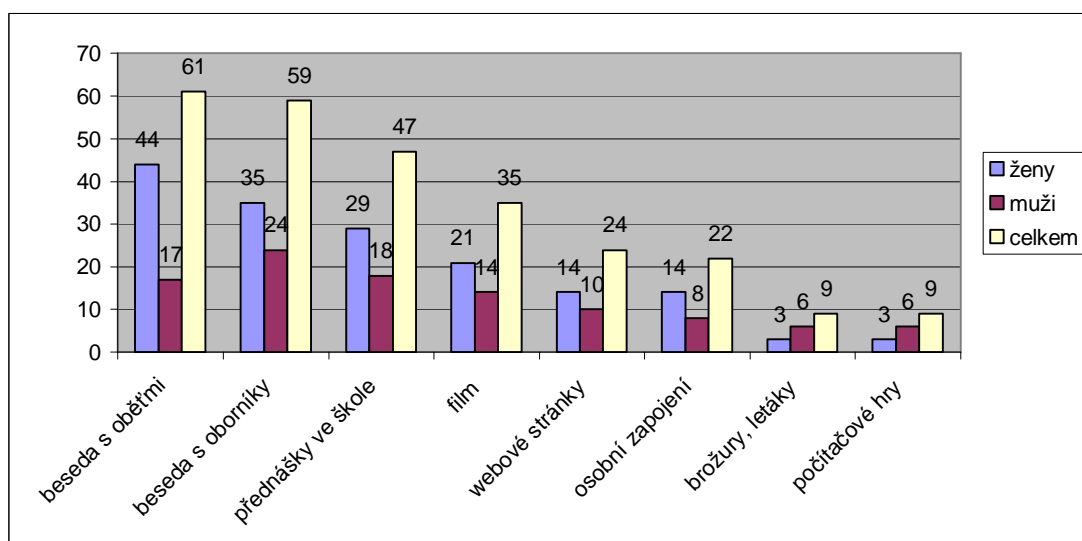
80 % mladých lidí se domnívá, že je ve společnosti stále problém domácího násilí podceňován. 17 % dotázaných si myslí, že problému je věnována dostatečná pozornost, 3 lidé ze sta jsou přesvědčeni, že je tento problém příliš nafukován.

Obrázek č. 15: Škola dle názoru studentů věnuje tomuto problému:

42% procent respondentů uvedlo, že škola dává tomuto tématu málo prostoru, dalších 42 % se dokonce shodlo na tom, že škola se nevěnuje domácímu násilí vůbec. Pouze 15 % studentů napsalo, že se škola zabývá tímto problémem dostatečně.

Obrázek č. 16: Která forma informací o domácím násilí je pro mladé lidi nevhodnější?

Jako nejpřitažlivější formu získávání informací o domácím násilí mladí lidé označili besedu s oběťmi (61 %), besedu s odborníky (59 %), přednášky ve škole (47 %). Skoro čtvrtina teenagerů by si zvolila webové stránky, vhodný by byl pro třetinu adolescentů film, každý pátý student by se rád aktivně zapojil do kampaně. Naopak brožury a letáky, které jsou velmi častým nosičem informací o této problematice a ve svých kampaních je hojně a rády používají neziskové organizace, nejsou příliš vyhledávanou formou zdroje informací, stejně tak překvapivě počítačové hry se umístily na poslední příčce oblíbenosti.

9.2 Nejdůležitější poznatky výzkumné sondy

- Některé formy partnerského násilí mladí lidé nechápou jako domácí násilí, týká se to ekonomického násilí, omezování (zákazy návštěv přátel a příbuzných) a sexu proti vůli partnera.
- Signály psychického násilí také mladí lidé podceňují, například 27 % studentů by nezahrnulo zesměšňování ze strany partnera do psychického týrání.
- Znalost náplně práce a významu intervenčních center je u teenagerů mizivá. Intervenční centra musí být více propagována.
- Mladí lidé nechápou Institut vykazání jako preventivní opatření, ale jako trest, který je podle nich neúčinný a násilníka spíše popudí. Policie by proto měla směřovat osvětu do škol.
- Mýtus o pasivitě a neschopnosti oběti u mládeže přetrvává.
- S násilím v rodině má zkušenost 36 % teenagerů, v 7 % případech byli mladí lidé přímými svědky domácího násilí ve vlastní rodině.
- 9 % adolescentů zažilo násilí ve vlastním partnerském vztahu, čtvrtina dotázaných byla svědky partnerského násilí v roli kamaráda.
- I když násilí ve vlastním vztahu přiznalo 9 dotázaných ze sta, ve skutečnosti se s ním v podobě psychického násilí setkala více mladých lidí. Šestnácti procentům mladých lidí partner vyhrožoval přes sms nebo internetovou komunikaci, 13 % adolescentů bylo vulgárně napadáno přes sms, icq, mailovou korespondenci, stejnému procentu teenagerů partner kontroloval poštu.
- Čtyři pětiny teenagerů se shodly na tom, že je problém domácího násilí ve společnosti stále podceňovaný, přitom více jak čtyři pětiny mladých lidí uvedlo, že škola se tomuto problému věnuje málo nebo vůbec.
- Studenti by si přáli informace o této problematice získávat v besedách s oběťmi, odborníky a v přednáškách ve škole. Pro více jak třetinu je přitažlivou formou informací film. Skoro čtvrtina studentů dává přednost nabytí poznatků z webových stránek nebo zvolením aktivního přístupu – osobním zapojením se do kampaně.

Výsledky průzkumné sondy a srovnání s výzkumem BKB, vyvrací hypotézu (č. 3): „díky lepší informovanosti jsou dnešní mladí lidé daleko lépe připraveni na řešení domácího násilí než starší generace.“

Teenageři jsou sice o něco málo lépe poučeni o dvojí tváři násilníka, shodují se na tom, že domácí násilí si žádá zásah zvenčí, ale přetrvává u nich stejný mýtus o pasivní oběti, navíc celých 15 % neví nic o institutu vykázaní.

9.3 Rady a doporučení na základě výzkumné sondy:

1. Věnovat domácímu násilí větší prostor ve školní výuce.
2. V kampaních a prevenčních programech se zaměřovat na všechny formy domácího násilí a na rozpoznání signálů domácího násilí.
3. Nemluvit se studenty o domácím násilí jako o problému, který se týká dospělých (popř. rodin), ale jako o jevu, se kterým pravděpodobně už mají někteří z nich přímé či zprostředkované zkušenosti.
4. Odstraňovat u mladých lidí mýty o domácím násilí – mýtus o pasivní oběti, mýtus o nemožnosti agresivity u „slušného“ „váženého“ člověka.
5. Komunikovat s teenagery o partnerských vztazích, a především o tom, co by si partneři k sobě neměli dovolit.
6. Debatovat s mladými lidmi o svobodě internetové a mobilní komunikace, ale i o problémech, které s ní souvisejí: zneužívání techniky, obtěžování a kriminalita.
7. Organizovat besedy s oběťmi a odborníky na půdě školy.
8. Věnovat se problematice domácího násilí na webových stránkách školy.
9. Motivovat studenty k aktivnímu zapojení se do kampaní.

10 NÁVRH PREVENTIVNÍ KAMPANĚ PRO ŠKOLY

Důvody realizace prevenčního programu partnerského a domácího násilí na střední škole:

- Každý student potřebuje mít povědomí o problému domácího násilí, i když se nestane obětí či agresorem, může se s ním setkat později jako člen určité komunity.
- Adolescenti prožívají první lásky a navazují první vztahy, ve kterých se učí komunikovat a jednat s partnerem. Řadě chyb se dá předejít a špatné partnerské návyky odnaučit právě v tomto čase.
- Průzkumnou sondou mezi studenty střední školy bylo zjištěno, že škola se této problematice nevěnuje, přitom studenti o tyto informace zájem mají.
- Školní programy mají velkou výhodu v tom, že zasahují velký počet mladých lidí, výhody jsou i na straně personální, časové a prostorové.

10.1 Plánování projektu

Cíle programu:

Hlavním cílem programu je doplnit mezery v informovanosti studentů o domácím násilí. Studenti si osvojí komplexnější poznatky o partnerském násilí především s důrazem na formy, mýty o domácím násilí a možnosti pomoci.

1. Definování problému

Východiska: Realizovat výzkum znalostí a postojů studentů na škole. Data můžou odpovědět na otázky, jak moc se partnerské násilí vyskytuje mezi studenty, jakou má toto násilí povahu, jak se mladí lidé chovají, když se ocitnou tváří v tvář agresivnímu partnerovi. Data mohou být užita mnoha způsoby jako jsou žádosti o zdroje, rozvržení oblastí prevenčních programů, sledování výsledků v průběhu prevence.

Problém: Studenti neznají všechny formy domácího násilí, věří mýtům o domácím násilí, neví, co je to intervenční centrum, nechápou podstatu institutu vykazání, bagatelizují psychické týrání ve vztahu (viz. výzkumná sonda).

2. Identifikace rizik a faktorů, které jim mohou zamezit

Východiska: Sbírat poznatky z výzkumů a studií definující faktory, které zesilují nebezpečí partnerského násilí a naopak ty, které tomuto riziku mohou zamezit. Ti, kteří vytvářejí preventivní programy by měli zaměřovat své aktivity s ohledem na tyto faktory.

Rizika: špatné vzorce chování v rodině, genderové stereotypy, násilí v médiích

Faktory, které jim mohou zamezit: příkladný vzorec chování jiné autority, odstraňování všech genderových stereotypů ve škole, mediální a komunikační výchova

3. Definice cílové skupiny

Východiska: Volba cílové skupiny určuje nejvhodnější preventivní strategii, nejvhodnější prostředí pro ni a okruh osob, které má zahrnovat. Bez jasné definice cílové skupiny, postupu práce s ní a hodnocení efektivity nemůže být prevence přínosná. Čím více prostředí, v nichž se cílová skupina zdržuje, preventivní program zahrnuje, tím větší je naděje na její ovlivnění.

Cílová skupina: studenti střední školy 16 – 18 let, období, kdy se navazují první partnerské vztahy.

4. Načasování programu

Východiska: Efektivní programy bývají dlouhodobé, nepřerušované, obvykle přesahující dobu jednoho roku.

Načasování: září – září dalšího roku

Harmonogram projektu:

Předvýzkum, výzkum, sběr dat, vyhodnocení: září – listopad

Plánování, strategie, hledání partnerů: prosinec – leden

Školení učitelů o problematice – únor

Seznámení žáků s programem, besedy – březen

Rozdělení studentů do pracovních skupin, start jednotlivých projektů – duben

Realizace kampaně, vyhodnocení, ocenění – červen

Zopakování výzkumu o postojích a znalostech o domácím a partnerském násilí mezi studenty, konečné zhodnocení programu - září

5. Určení zdrojů

Východiska: Po zhodnocení alokace současných zdrojů a mezer, je dalším krokem nalézt partnery a s nimi posunout své možnosti omezené finančně, personálně, prostorově a časově.

6. Vyhodnocení programu

Východiska: Vyhodnocení dat je kritickou částí pro plánování programu, pro vytváření a realizaci, pro vylepšování a inovaci programů. Data by měla organizátory akce ujistit, že splnili to, co si předsevzali.

Vyhodnocení: Hlavním cílem programu je doplnit mezery v informovanosti o problematice domácího a partnerského násilí u studentů. Jestli toho bylo dosaženo zjistíme výzkumem mezi studenty po skončení projektu. Je třeba opakovat výzkum i s odstupem několika měsíců, aby se zjistilo, zda má program dlouhodobý účinek. Je možno zkoumat i vedlejší efekty jako je například změna image školy v očích veřejnosti, partnerů, studentů, potenciálních studentů, větší důvěra v učitele apod. formou výzkumu, monitoringem médií apod.

10.2 Charakteristika programu

Jedná se o program primární prevence, soustředující se na skupinu dospívajících. Jeho snahou je vychovávat mladé lidi ke zodpovědným partnerským vztahům a naučit je řešit krizové situace ve vztahu jinak než násilím, převzít zodpovědnost za vlastní chování a jednání, poznat hranice, za kterými se už nedá hovořit o zdravém plnohodnotném vztahu.

Preventivní program nebude omezen na obecné poučky, ale zapojí studenty. Poznatek má však na jedince mnohem větší vliv, je-li spojen s jeho přímou zkušeností. Studenti tedy nebudou jen pasivně přijímat informace, ale stanou se součástí propagace prevence, program budou spoluvytvářet.

Bude postaven na spolupráci všech zainteresovaných institucí a odborníků s učiteli a studenty, případně i dobrovolníků ze stran rodičů.

Propojí více aktivit, jako je školní prezentace/přednáška s videonahrávkami, hrami, divadlem, diskuze s osobami, které mají osobní zkušenosti s domácím násilím, diskuze s odborníky zabývajícími se domácím násilím.

Měl by být příležitostí k učení se novým sociálním dovednostem. Program nabídne dospívající mládeži podněty, které jsou přitažlivé. Jejich rozvíjení by mělo posilovat pozitivní sebehodnocení.

Program staví na týmové práci. Studenti nebudou realizovat dílčí projekty sami, ale ve skupinkách, jednak proto že tak mohou vytvořit rozsáhlejší „díla“, ale i z důvodu, že se naučí diskutovat mezi sebou o problematice partnerského násilí. Projekt vyústí v mládeží iniciované prevenční aktivity jako je divadlo pro ostatní studenty, výstava, webové stránky apod.

Výhody programu pro studenty:

- Poznatky o problematice
- Osvojení týmové práce
- Aktivní využití volného času
- Rozvíjení komunikačních schopností a sociálních kompetencí
- Rozvíjení dalších schopností a dovedností
- Pomoc při rozhodování o vlastní budoucnosti (student může přijít na to, co ho baví a co by chtěl v budoucnu ještě rozvíjet)

Výhody programu pro školu:

- Publicita, propagace školy (vylepšení image školy, příliv nových studentů, sponzorů, partnerů, grantů apod.)

Škola tak ukáže, že učí studenty myslet a podporuje jejich kreativitu.

- Nové poznatky a zkušenosti pedagogů
- Spolupráce s rodiči a organizacemi
- Oživení a obohacení výuky
- Zlepšení vztahů mezi učiteli a žáky

10.3 Příprava projektu

Škola musí být na „spuštění“ programu náležitě připravena. Předem je nutné zajistit motivaci klíčových osob, proškolení učitelů i dostatečné materiální zdroje.

1. Motivace klíčových osob

Pro program je třeba získat učitele a vedoucí zájmových aktivit na škole. Navrhuji svolat poradnu, kde by zaměstnanci školy získali všechny informace o projektu a měli prostor pro diskuzi. Metodik prevence a ředitel by představili program, důležitá je kvalitní prezentace, ve které musí být zdůrazněny výhody projektu pro školu, studenty i učitele osobně.

2. Získávání partnerů, finančních zdrojů

Škola musí získat pro spolupráci některou z neziskových organizací, zdůraznit, že jí tento projekt přinese řadu výhod, například publicitu, ale i finanční prostředky (pokud bude součástí kampaně sbírka). Náplní hlavního partnera z řad neziskového sektoru by mělo být školení pedagogů, přednášky a besedy se studenty, pomoc při řešení dílčích aktivit, rady pedagogům apod. Pokud bude součástí programu sbírka peněz, je vhodné přislíbit výtěžek ze sbírky této organizaci, nejlépe na konkrétní věc, protože ta se pak dá dobře využít v další komunikaci s veřejností, partnery a médii.

Zajímavým přínosem pro program může být i spolupráce s dalšími středními nebo vysokými školami nebo zahraniční spolupráce.

Navázat spolupráci bude vhodné i s policií, poradnami, psychology, zástupci města.

Při shánění sponzorů nebo získávání grantů je prvním krokem kvalitní prezentace informací o programu s velkým důrazem na výhody, které projekt přinese všem, kteří se na něm spolupodílí. Vždy je dobré myslet na WIN-WIN strategii, tj. nabízet oboustranně výhodnou spolupráci.

Škola bude potřebovat finanční prostředky na:

- Školení učitelů, přednášky pro studenty
- Materiály pro studenty (kostýmy, barvy, tisk apod. dle dílčích aktivit)
- Informační materiály pro média
- Propagační předměty, tiskoviny, plakáty, letáky apod.

Je možné, že tento projekt nadchne i rodiče nebo absolventy školy, takže jeho financování nebude složité. Jejich pomoc může být finanční, materiální, ale i osobní zapojení, a jejich nápady mohou být podnětné. Nesmí se tedy podcenit kvalitní informování rodičů ve fázi hledání sponzorů a partnerů.

3. Proškolení učitelů

Semináře a přednášky pro učitele provedou odborníci z neziskové organizace, policie, ředitelka intervenčního centra.

10.4 Realizace projektu

1. Seznámení studentů s projektem
2. Besedy a přednášky pro studenty
3. Vytvoření pracovních skupin

Studenti budou mít týden na vymýšlení námětů a forem zpracování pro dílčí projekty, pak se rozdělí do skupin podle vlastního výběru.

Příklady forem zpracování: divadelní hra, tvorba webových interaktivních stránek s diskusními fóry a chaty, kvízy, studentská konference s hosty – studenty ze zahraničí.

Příklady námětů: Genderové stereotypy (Chlapi přece nepláčou, Když žena řekne ne, myslí tím ano ..), násilí v médiích, kdo nežárlí, nemiluje.

4. Práce týmu

Koordinátorem a vedoucím skupiny by měl být učitel. Učitel by rozhodně neměl brzdit kreativitu studentů i pokud přijdou s něčím méně tradičním. Kupříkladu když se skupinka studentů rozhodne nasprejovat stěnu, pokud je to v možnostech školy, je dobré jí to umožnit. Mladí lidé tak budou více motivovaní a netradiční formy ztvárnění budou mít ohlas jak v médiích, tak u veřejnosti. Je na žácích, ne na učiteli, aby se rozhodli, jak téma zpracovat. Konečným výsledkem práce týmu by měl být produkt, který lze zpřístupnit veřejnosti. V posledním týdnu školního roku bude otevřena výstava dílčích výsledků projektu, hrány divadelní představení apod. Také by na těchto místech měla být organizována sbírka pro partnerskou neziskovou organizaci.

10.5 Práce s médii

Program je třeba propagovat v médiích, aby se o něm dozvěděla široká veřejnost. Sekundárně je program tedy také osvětou problematiky domácího násilí u veřejnosti a propagací školy. S médii je nutné komunikovat od začátku projektu těmito nástroji komunikace:

- tisková zpráva
- tisková konference
- rozhovory s novináři, telefonáty a osobní návštěvy
- exkurze novinářů do hodin příprav projektů

10.6 Rizika projektu

Riziko prudké reakce

Některá témata mohou vyvolat prudkou reakci. Prevence musí být citlivá ke speciálním potřebám a situacím (například v případě nedávného zjištění týrání spolužáka ze třídy), důležité je zařídit, aby místo, kde se bude diskutovat o osobních postojích a přesvědčeních, bylo bezpečné.

Riziko nevhodnosti programu

Je třeba si uvědomit, že studenti už mají zkušenosti s intimními vztahy. Program, který by nerefletoval tuto realitu, by se mohl setkat s nezájmem a neúspěchem.

Riziko jednostrannosti informací (Genderové hledisko)

Domácí násilí není vhodné omezovat pouze na problém násilí proti ženám. Muži mohou pochopit tuto prevenci jako útok na muže obecně. Podporu programu by měl vyjádřit a zapojit se do dění některý z mužských vzorů (například sportovní trenér, oblíbený učitel apod.).

Riziko lhostejnosti

Nejlepší prevenční program na světě může selhat, pokud je obklopen tichem vychovatelů, učitelů, rodičů a studentů. Prevence by měla být otevřeným procesem založeným na spolupráci, opřené o respekt, toleranci, důvěru, flexibilitu a komunikaci.

ZÁVĚR

Je zřejmé, že nevládní a neziskové organizace hrají při řešení problematiky domácího násilí významnou, ne-li přímo nezastupitelnou roli. Jejich činnost najdeme v celém procesu „vzniku“ fenoménu domácího násilí – od upozornění na jeho existenci, přes informování a osvětu, přímou pomoc jeho obětem až po prosazování legislativních řešení. Nechci nijak snižovat práci neziskového sektoru ve zviditelňování a řešení problematiky násilí páchaného na ženách. Za posledních 5 let udělaly tyto instituce pro řešení problematiky domácího násilí mnoho. Především díky jejich mravenčí práci se přístup české populace pozvolna měnil, dnes už lidé vnímají, že tento problém ve společnosti existuje a že vyžaduje pomoc a zásah zvenčí. Nicméně se domnívám, že nastal ten pravý čas otevírat další citlivá témata spojená s domácím násilím – dětí, svědků domácího násilí, násilí na handicapovaných, seniorech a mužích. Pokládám to za důležité z několika důvodů: i když budou organizace bojující za práva žen argumentovat čísly (podle výzkumů je v 96 % případů obětí domácího násilí žena), dle mého názoru si i další skupiny obětí zaslouží pozornost (i za malými čísly se skrývají trpící lidé), domnívám se, že by mělo jít především o to, obecně odmítnout jakékoliv násilí páchané na člověku. Navíc ze sledování médií a různých diskuzí o domácím násilí je patrné, že u mužů vzrůstá nechuť ke kampaním proti domácímu násilí, protože v nich bývají muži zobrazováni pouze jako násilníci. V zahraničí vznikly kampaně, které reflektují tyto skutečnosti a mohou být pro Českou republiku inspirativní. První vlaštovky se objevily už i u nás, například ve Zlínském kraji právě probíhá kampaň Děti svědci domácího násilí, v minulém roce vyšla publikace, která shrnovala výsledky výzkumu o násilí na mužích a seniorech.

Při řešení problematiky domácího násilí považuji za důležité, aby se do ní více zapojily státní instituce a to i na lokální úrovni, nejen přiklepnutím finančních prostředků neziskovým organizacím, ale i osobnějším zapojením se do kampaně. Například zastupitelé měst, starostové apod. by měli častěji vyjadřovat svůj nesouhlas s domácím násilím a systematictěji pomáhat neziskovému sektoru v oblasti prevence a osvěty násilí v rodině. Účast vlivných politiků a představitelů měst dodává kampani na vážnosti, ovšem je třeba zde opět zdůraznit, že tato účast by neměla být pouze formální (přestřihnutí pásky a přípitek šampaňským). Je třeba hledat cesty, jak pomoci odborníkům se vzdělávat, jak vůbec motivovat odborníky, aby se do problematiky zapojovali (například azylová centra postrádají psychology ochotné systematicky pracovat s dětmi - svědky domácího násilí).

Důležitá je také pomoc při propagaci jednotlivých neziskových organizací, které často nemají na marketingovou činnost čas, prostředky ani personál. Spolupráce na poli tvorby kvalitních propagačních prostředků, webových stránek, komunikace s médii, výzkumu a vyhodnocování propagačních aktivit a prevenčních programů by jistě byla velkým přínosem jak pro obě strany, tak pro obyvatele města. Úlohu města dále spatřuji v důslednější pomoci se zaváděním multidisciplinárního přístupu k domácímu násilí – mělo by pomoci jednotlivým skupinám, které přicházejí do kontaktu s domácím násilím, s komunikací a vzájemnou výměnou informací, například vytvářením a poskytováním přístupných databází a kontaktů na policisty, lékaře, soudce, neziskové organizace, psychology apod. organizováním kulatých stolů, konferencí, veřejných setkání, seminářů, tvorbou webových stránek pod hlavičkou města apod.

V práci jsem se také zabývala prevencí domácího násilí na školách. Výzkumná sonda o partnerském a domácím násilí mezi teenagery vyvrátila mou hypotézu, že mladí lidé jsou dnes o domácím násilí lépe informováni než zbytek populace. Ukázalo se, že mýty o domácím násilí přetrvávají i u studentů, adolescenti bagatelizují zejména psychické násilí (omezování), často nevnímají odpírání finančních prostředků na chod domácnosti a sex proti vůli partnera jako formu domácího (partnerského) násilí. Také správně nechápou roli institutu vykazání a intervenčních center v řešení problematiky domácího násilí. Myslím si, že v tomto případě naprosto selhává nejen škola, která k diskuzi o partnerském násilí nedává prostor, ale i média, státní a nestátní instituce, které nedokáží toto téma vhodně a přitažlivě prezentovat této cílové skupině. Navrhla jsem proto ve své práci preventivní program, který aktivně zapojuje studenty jimi zvolenou formou do diskuze o domácím a partnerském násilí. Program (nebo jeho část) se dá s obměnami využít i v prevenci dalších sociopatologických jevů, nicméně je časově a organizačně náročný, vyžaduje motivaci a aktivní přístup učitelů i odbornou pomoc zvenčí. Přesto se domnívám, že by byl přínosem jak pro školu, tak pro partnery projektu a v konečném důsledku by sloužil i k osvětě domácího násilí pro obyvatele města.

Cíle práce „identifikovat hlavní komunikační problémy a možná východiska komunikace a prevence v problematice domácího násilí.“ bylo dosaženo.

Hypotézy:

Hypotéza č. 1.) **„Násilí páchané na mužích a seniorech je v prevenci domácího násilí u nás opomíjeno, stejně jako komunikace s pachateli domácího násilí“** byla potvrzena.

Hypotéza č. 2.) **„Komunikaci mezi jednotlivými subjekty a složkami zabývajícími se domácím násilím ve Zlínském kraji není věnována dostatečná pozornost“** byla potvrzena.

Hypotéza č. 3.) **„Díky lepší informovanosti jsou dnešní mladí lidé daleko lépe připraveni na řešení domácího násilí než starší generace“** nebyla potvrzena.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Monografie a publikace

- 1) BODNÁROVÁ, B., FILADELFOVÁ, J.: *Domáce násilie na Slovensku. Priebežná správa z výzkumu*. Bratislava: Medzinárodné stredisko pre studium rodiny, 2002, 121. s
- 2) BURIÁNEK, Jiří. Násilí na ženách jako výzkumný problém : (k výsledkům šetření IVAWS 2003 v České republice). In VEČERKA, K. Kriminalita: oběti, prevence, postmodernita. 1. vyd. Praha : MČSS, 2004. s. 32-41. ISBN 80-903541-0-6.
- 3) BURIÁNEK, Jiří, KOVAŘÍK Jiří, ZIMMELOVÁ, Petra: *Domáci násilí na mužích a seniorech*. 1. vyd. Praha: Triton. 2006. ISBN 80-7254-914-6.
- 4) BÍLÝ KRUH BEZPEČÍ. *Manuál pro pracovníky azylových domů : účastníky projektu kormidlo*. 1. vyd. Praha : MJF Praha, 2002. ISBN 80-86284-26-3.
- 5) ČÍRTKOVÁ, L., MACHÁČKOVÁ R., VITOUŠOVÁ M.: *Domáci násilí: Přístup k řešení problému ve vybraných evropských zemích*. Praha: Bílý kruh bezpečí, 2002, 143 str. ISBN 80-86284-19-0.
- 6) DEARING, A.: *Rakouský zákon o domácím násilí a jeho realizace*. In *Domáci násilí - staré problémy, nová řešení?* Praha, Friedrich Ebert Stiftung, proFem a Rosa, 2001, str. 16.
- 7) FAGAN, J.: *The Criminalization of Domestic Violence: Promises and Limits*. U.S. Department of Justice, National Institute of Justice, 1996, str. 18-20; Gondolf, W. E.: *Batterer Programs. What We Know and Need to Know*. Journal of Interpersonal Violence, 1997, No. 1 , str. 86.
- 8) GEIST, B.: *Sociologický slovník*. 1. vydání. Praha: Victoria Publishing, 1992, str. 18. 785 s. ISBN 80-85605-28.
- 9) GJURIČOVÁ, Š., KOCOURKOVÁ, J., KOUTEK, J.: *Podoby násilí v rodině*. Vyšehrad Interdisciplinární přístup k řešení případů domácího násilí na komunitní úrovni. Bílý kruh bezpečí. 2005. ISBN 80-239-5441-5.
- 10) HANNAGAN, T. J.: *Marketing pro neziskový sektor*. 1. vyd. Praha: Management Press. 1996. 205 s. ISBN 80-85943-07-7

- 11) HAYESOVÁ, N.: *Základy sociální psychologie*. 1. Vydání. Praha: Portál, 1998, 168s.
- 12) *Intervence v případech domácího násilí* – Domestic Abuse Intervention Project, Duluth, Minnesota, USA. In *Advocats for Women: Dokumentace: Odborný trénink pro právničky a právnický vzdělané ženy k tématu Násilí na ženách a Ženská práva*. Praha, proFem, 1999, str. 21-23.
- 13) LOVAŠ, L.: *Sociální psychologie násilí*. In Výrost, J. – Slaměník, I.: *Aplikovaná sociální psychologie II*. Praha: Grada, 2001. ISBN 8024701804.
- 14) MATOUŠEK, O., KOLÁČKOVÁ, J., KODYMOVÁ, P.: *Sociální práce v praxi*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-002-X.
- 15) MINISTERSTVO VNITRA SR (ed.): *Strategia boja proti donacemi násiliu*, OSN, Bratislava, 1993, str. 60.
- 16) PROKOP, M. a kol.: *Právní ochrana dětí a obětí domácího násilí*. Brno: Ekologický právní servis. 2002. ISBN 80-902570-8-9.
- 17) PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J.: *Pedagogický slovník*, Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-579-2. s.178.
- 18) SOVÁK, Z. *Trestní postih domácího násilí v České republice podle platných právních norem*. In *Sborník příspěvků z konference Koordinačního kruhu násilí na ženách*. [s.l.] Koordinační kruh prevence násilí na ženách, 1997. *Domácí násilí: záležitost nikoliv soukromá*. s. 54-59.
- 19) *STRATÉGIA BOJA PROTI DOMÁCEMU NÁSILIU*. New York, OSN, 1993, str. 15.
- 20) VOŇKOVÁ, J., HUŇKOVÁ, M. A KOL.: *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. Praha: ProFem, 2004, str. 55 – 57. ISBN 80-239-2106-1.
- 21) VÁGNEROVÁ, M.: *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál, 2000. 522 s. ISBN 80-7178-308-0.
- 22) WEISS, P. A KOLEKTIV: *Sexuální zneužívání dětí*, 1. vyd., Praha: Grada Publishing, 2005, ISBN: 80-247-0929-5, str. 58.

Internetové zdroje

- 23) Acorus. Stužkové akce [online]. 2003 [cit. 2007-01-05]. Český. Dostupný z WWW: <www.acorus.cz>.
- 24) American Medical Association. Data on Violence between Intimates [online]. American Medical Association, Council on Scientific Affairs, 2000 , [cit. 2007-02-09]. Anglický. Dostupný z WWW: <http://www.ama-assn.org/ama/pub/category/13577.html#intimate_partner_violence>.
- 25) BEDNÁŘOVÁ, Zdena. *Specifika práce s oběťmi domácího násilí*. Policista, MV ČR Odbor kriminality a prevence [online]. 2006, roč. 1 [cit. 2007-03-05]. Dostupný z WWW: <<http://www.mvcr.cz/casopisy/policista/2006/01/domnas.html>>.
- 26) BECHYŇOVÁ, Věra. *Rodina a domácí násilí*. Rodina [online]. 2000 [cit. 2007-03-03]. Dostupný z : <<http://www.rodina.cz/clanek1036.htm>>.
- 27) BÍLÝ KRUH BEZPEČÍ. *Násilí v rodině* : Informační text pro oběti, sociální pracovníky, policisty a. veřejnost [online]. 1999 [cit. 2007-03-09]. Dostupný z WWW: <http://www.juristic.cz/BKB/brozury/Nasilii_v_rodine.htm>.
- 28) BÍLÝ KRUH BEZPEČÍ. Klienti Bílého kruhu bezpečí rok 2006 : osobní kontakt [online]. 2007 [cit. 2007-03-03]. Český. Dostupný z WWW: <http://www.bkb.cz/files/uploaded/UserFiles/File/Statistika_2006.xls>.
- 29) COUNCIL OF EUROPE. Recommendation no. R (85) 4 : Violence in the family [online]. 26.3.1985 [cit. 2007-03-01]. Anglický. Dostupný z WWW: <<https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?Command=com.instranet.CmdBlobGet&DocId=686098&SecMode=1&Admin=0&Usage=4&InstranetImage=45233>>
- 30) *Děti svědci a oběti domácího násilí*. Zpravodaj Občanského sdružení ROSA [online]. 2006, č.. 1 [cit. 2007-03-02], s.4. Dostupný z WWW: <<http://www.rosa-os.cz/fileadmin/rosa/zpravodaj0106.pdf>>.
- 31) *Domácí násilí: bilance za rok 2005*. Zpravodaj Občanského sdružení ROSA [online]. 2006, č.. 1 [cit. 2007-03-02], s.4. Dostupný z WWW: <<http://www.rosa-os.cz/fileadmin/rosa/zpravodaj0106.pdf>>.

- 32) *Doporučení Výboru CEDAW č. 19* [citováno 10.1. 2007]. Dostupné z
<<http://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/recommendations/index.html> >
- 33) ČÍRTKOVÁ, L.: *Oběti domácího násilí*. Help 24 [online]. 2006 [cit. 2007-03-03].
Dostupný z WWW:
<http://www.help24.cz/index.php?page=clanky&view=obeti_domaciho_nasilii>.
- 34) ČÍRTKOVÁ, L.: *Násilníci nejsou pouze muži*. Psychologie [online]. 2003, roč. 1
[cit. 2007-03-03]. Portál. Praha. Dostupný z WWW:
<http://kverek.webpark.cz/problematika/prob_01/57.htm>.
- 35) ČÍRTKOVÁ, L. *Domácí násilí, naléhavé problémy prevence a intervence v ČR*.
Zpravodaj BKB [online]. 2005 [cit. 2007-03-07]. Dostupný z WWW:
<<http://bkb.juristic.cz/174587/old>>.
- 36) ČÍRTKOVÁ, L.: *Domácí násilí* [online]. Policejní akademie ČR, 2004 [cit. 2007-
03-10]. Dostupný z WWW:
<<http://www.mvcr.cz/casopisy/kriminalistika/2006/03/cirtkova.pdf>>.
- 37) ČÍRTKOVÁ, L. *Domácí násilí ve faktech a teoriích*. Gender on-line [online]. 2005
[cit. 2007-03-09]. Dostupný z WWW: <www.genderonline.cz>.
- 38) DAHLBERG, LL, KRUG , EG. Violence – a global public health problem. World
report on violence and health : In Sexual violence prevention. Beginning the
dialogue [online]. 2004 [cit. 2007-03-11]. . Atlanta, GA: Centers for disease control
and prevention, Atlanta GA. Dostupný z WWW:
<<http://www.cdc.gov/ncipc/dvp/SVPrevention.pdf>>.
- 39) Domácí násilí : info [online]. 2003 [cit. 2007-03-12]. Vzdělávací aplikace. Dostupný
z WWW:
<http://www.domacinasili.info/cze/vzdelavaci_aplikace/obeti%20projevy.htm#_Moderni_teorie_symptomu_tyrane_zeny>.
- 40) DRYFOOS, J.G. (1991). Adolescents at risk: A summarisation of work in the field –
Programs and policie. Journal of Public Health, 12, 630-637, citováno z WOLFE,
David A., JAFFE, Peter G.. Prevention of domestic violence and sexual assault
[online]. VAWnet, january 2003 [cit. 2007-03-27]. Project of the national resource
center on domestic violence . English. Dostupný z WWW:

- <http://www.vawnet.org/DomesticViolence/Research/VAWnetDocs/AR_Prevention.pdf>.
- 41) FAMILY VIOLENCE PREVENTION FUND. *Coaching boys into men* [online]. 2007 [cit. 2007-03-27]. English. Dostupný z WWW: <<http://www.endabuse.org/cbim/>>.
- 42) HRONOVÁ, Martina. *Účet za násilí : miliardy dolarů ročně*. Zpravodaj Občanského sdružení ROSA [online]. 2004, roč. 2 [cit. 2007-03-02], s. 2-3. Podle Centers for disease control and prevention www.cdc.gov. Dostupný z WWW: <http://www.rosa-os.cz/fileadmin/rosa/rosa_0402.pdf>.
- 43) KOVÁŘOVÁ, Martina. Videotrénink [online]. 2002 [cit. 2007-03-27]. Dostupný z WWW: <<http://sweb.cz/kovarovam/index.htm>>.
- 44) KUBOVÁ, Olga. Muži, ženy a domácí násilí . Český svaz mužů [online]. 2006 [cit. 2007-03-08]. Dostupný z WWW: <http://www.svaz-muzu.cz/zpravy/muzi,-zeny-a-domaci-nasili-646/?volba_dis=4111.>>.
- 45) La délégation regionale aux droits des femmes [online]. 2004 [cit. 2007-03-29]. Dostupný z WWW: <<http://www.bas-rhin.pref.gouv.fr/images/pdf/DroitsDesFemmesFinal.pdf>>.
- 46) Le réseau des CIDF [online]. 2005 [cit. 2007-03-29]. Dostupný z WWW: <<http://www.infofemmes.com/page3temp.htm>>.
- 47) Minnesota program development Inc [online]. 2002 [cit. 2007-03-28]. English. Dostupný z WWW: <<http://www.duluth-model.org/>>.
- 48) MPSV ČR. *Trendy sociálně politických mechanismů ovlivňujících genderové vztahy*. Výzkum STEM pro MPSV ČR [online]. 2006 [cit. 2007-03-03]. Dostupný z WWW: <[http://www.czso.cz/csu/2006edicniplan.nsf/t/6700287AC7/\\$File/141306b01cz.pdf](http://www.czso.cz/csu/2006edicniplan.nsf/t/6700287AC7/$File/141306b01cz.pdf)>.
- 49) *Násilí začíná velmi brzy*. Zpravodaj Občanského sdružení ROSA [online]. 2006, č. 1 [cit. 2007-03-02], s.5. Dostupný z WWW: <<http://www.rosa-os.cz/fileadmin/rosa/zpravodaj0106.pdf>>.
- 50) <<http://www.rosa-os.cz/fileadmin/rosa/zpravodaj0106.pdf>>.

- 51) New Brunswick English High Schools. Making Waves [online]. Student Advisory Committee , 1997 , 2003-2005 [cit. 2007-03-02]. Anglický, francouzský. Dostupný z WWW: <<http://www.mwaves.org/who.htm>>.
- 52) *Oběti trestných činů na území České republiky v roce 2005*. Soudnictví, kriminalita 6 - 1 [online]. 2006 [cit. 2007-03-03]. Dostupný z WWW: <[http://www.czso.cz/csu/2006edicniplan.nsf/t/5D002D2B80/\\$File/1413066601.pdf](http://www.czso.cz/csu/2006edicniplan.nsf/t/5D002D2B80/$File/1413066601.pdf)>.
- 53) Pedagogicko-psychologická poradna Brno. *Preventivní programy : Programy pro střední školy* [online]. 2005 [cit. 2007-03-27]. Dostupný z WWW: <<http://www.poradenskecentrum.cz/prevence-pro-sou.html>>.
- 54) POWELL, KE, et al. Public health models of violence and violence prevention : Encyclopedia of violence, Peace and Conflict. Sexual violence prevention. Beginning the dialogue. Atlanta, GA : Centers for disease control and prevention [online]. 1999 [cit. 2007-03-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.cdc.gov/ncipc/dvp/SVPrevention.pdf>>.
- 55) PROKOPOVÁ , Zdena . Děti jako svědci domácího násilí. Zpravodaj Občanského sdružení ROSA [online]. 2004, roč. 1 [cit. 2007-03-02], s. 2-3. Dostupný z WWW: <http://www.rosa-os.cz/fileadmin/rosa/rosa_0401.pdf>.
- 56) PROFEM. Mosty pro ženy [online]. 2006 , 2007 [cit. 2007-03-18]. Český. Dostupný z WWW: <<http://www.profem.cz/projekty/?x=1924321>>.
- 57) PROFEM. Advocats for women [online]. 2006 , 2007 [cit. 2007-03-18]. Český. Dostupný z WWW: <<http://www.profem.cz/projekty/?x=1924321>>.
- 58) PROFEM. Kampaň proti domácímu násilí. [online]. 2006 , 2007 [cit. 2007-03-18]. Český. Dostupný z WWW: <<http://www.profem.cz/projekty/?x=1924321>>.
- 59) PROFEM. Koordinační kruh prevence násilí na ženách [online]. 1999 [cit. 2007-03-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.ecn.cz/profem/kruh.html>>.
- 60) Program DAPHNE II. Ministerstvo vnitra : Prevence kriminality [online]. 2005 [cit.2007-03-26]. Dostupný z WWW: <http://www.mvcr.cz/prevence/lid_prav/co_je_program_daphne.html>.

- 61) Projekt „Domácí násilí“. Dona linka [online]. 2006 [cit. 2007-01-05]. Dostupný z WWW:
<http://www.donalinka.cz/redaction.php?action=showRedaction&id_categoryNode=353>.
- 62) ROSA o.s. To si dovolit nesmíš! : Sociologická sonda o.s. ROSA [online]. 1 Praha : ROSA o.s. , 7.12. 2006, [cit. 2007-02-10]. V rámci projektu Prevence kriminality Magistrátu hl. m. Prahy. Dostupný z WWW:
<http://www.rosa-os.cz/fileadmin/rosa/TZ_ROSA_vydava_To_si_dovolit_nesmis.pdf>.
- 63) SKŘIVÁNKOVÁ, Magdalena. Semináře Mluvme o tom, mluvme spolu – Společně proti domácímu násilí!. Novinky na stránkách Profem [online]. 2006, [cit. 2007-03-15]. Dostupný z WWW: <<http://profem.web2.cz/pf-mluvme/mluvmeotom.phtml>>.
- 64) Soudnictví, kriminalita : 6-3. Oběti vybraných trestných činů na území České republiky v roce 2005 [online]. 2006 [cit. 2007-03-03]. Dostupný z WWW:
<: [http://www.czso.cz/csu/2006edicniplan.nsf/t/5D002D2B7F/\\$File/1413066603.pdf](http://www.czso.cz/csu/2006edicniplan.nsf/t/5D002D2B7F/$File/1413066603.pdf)>.
- 65) SVOBODOVÁ, Soňa. Problematika nárůstu domácího násilí v současné české společnosti (Diplomová práce) : Charakteristika násilí, agrese, agresivity [online]. Masarykova Univerzita, Pedagogická fakulta, Brno, 2001 [cit. 2007-03-07]. Dostupný z WWW: <http://www.domacinasili.info/cze/vzdelavaci_aplikace/1%20-%20charakteristika%20nasili,%20agrese,%20agresivity.htm>.
- 66) ŠÁLKOVÁ, M. . Od ledna platí tzv. Institut vykazání. Zpravodajství Ministerstva vnitra. [online]. 2007 [cit. 2007-03-22]. Dostupný z WWW:
<http://www.mvcr.cz/rs_atlantic/project/article.php?id=34116>.
- 67) Unicef. Domestic violence [online]. Innocenti Research Centre, June 2000, 2000 [cit.2007-02-10]. English. Dostupný z WWW:
- 68) <<http://www.uniceficdc.org/publications/pdf/digest6e.pdf>>.
- 69) VYKOPALOVÁ , Hana. Násilí v rodině. Kriminalistika [online]. 2001, roč. 4 [cit. 2007-02-20]. Ministerstvo vnitra ČR, 2002. Dostupný z WWW:
<http://www.mvcr.cz/casopisy/kriminalistika/2001/o1_04/vykopal.html>.

- 70) VYMĚTALOVÁ, S. Domácí násilí: přirozený jev? Sociologický časopis [online]. 2001, roč. 1 [cit. 2007-02-12], s. 103-122. Průzkum Bezpečnostní rizika 1999, grant Ministerstva vnitra ČR, agentura UNIVERSITAS. Dostupný z WWW: <http://sreview.soc.cas.cz/upl/archiv/files/153_01-1VYMET.pdf>.
- 71) Výzkum STEM pro Bílý kruh bezpečí a Philip Morris ČR a.s. [online]. 1 Praha: Bílý kruh bezpečí, 2006 [cit. 2007-02-14]. Český. Dostupný z WWW: <http://test.polar.cz/domacinasili/download/Vyzkum_2006_STEM.doc>.
- 72) WANATOWICZOVÁ, Krystyna. Domácí násilí : Jak týrat muže. Týden [online]. 2002 [cit. 2007-03-07]. Dostupný z WWW: <<http://www.iustin.cz/art.asp?art=166>>.
- 73) WHO Consultation, 1996, in Unicef. Domestic violence [online]. Innocenti Research Centre, Causes of domestic violence, Source, june 2000 , p 9 [cit. 2007-02-10]. English. Dostupný z WWW: <<http://www.unicef-icdc.org/publications/pdf/digest6e.pdf>>.
- 74) WOLFE, David A., JAFFE, Peter G.. Prevention of domestic violence and sexual assault [online]. VAWnet, january 2003 [cit. 2007-03-27]. Project of the national resource center on domestic violence. Dostupný z WWW: <http://www.vawnet.org/DomesticViolence/Research/VAWnetDocs/AR_Prevention.pdf>.
- 75) World health organisation. World report on violence and health : Violence by intimate partners [online]. WHO. 2002 [cit. 2007-02-20]. Anglický. Dostupný z WWW: <http://whqlibdoc.who.int/publications/2002/9241545615_chap4_eng.pdf>.
- 76) Zpráva o stavu domácího násilí. . Zpravodaj ROSA : Praha [online]. 1997 [cit. 2007-03-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.rosa-os.cz/>>.

Monitoring tisku

- 77) ČTK, Policisté ze Zlínského kraje vykázali už sedm mužů z domácnosti, 30. 3. 2007 13:08.
- 78) ČTK, Policie vykázala z domova zatím 244 lidí, kteří týrali blízké, 30. 3. 2007, 17:57.

- 79) KOČOVÁ, Helena . Násilí není přirozenou součástí společnosti : Rozhovor Haló novin s poslankyní Annou Čurdovou (ČSSD), koordinátorkou evropské kampaně proti násilí na ženách. Haló noviny. 8.1.2007, roč. 17, č. 6, s. 1-1.
- 80) KOTEK , Petr. Pomoc obětem je drahá, varují Rakušané. Právo. 11.1.2007, roč. 17, č. 9, s. 7-7.
- 81) NESNÍDAL, Rostislav. Ohrožení jsou hlavně staří lidé. Mladá fronta Dnes. 2.2.2007, roč. 18, č. 28, s. 3.
- 82) RYŠÁNKOVÁ, Irena. Mlátit ženy je mezi českými muži rozšířené hobby : S poslankyní Annou Čurdovou o opomíjeném tématu násilí na ženách. Britské listy. 15.12.2006, s. 1.
- 83) VIKTORA, Antonín. Jak se policisté učí poznat domácího agresora. Mladá fronta Dnes : Severní Čechy. 4.1.2007, roč. 18, č. 3, s. 3-3.
- 84) Zdroj: RÁDIO PRAHA ČRO 7, Sdružení Rosa: Žen zabitých v důsledku domácího násilí neubývá. Vysíláno 25.11.2006, IZI 320061125010006.
- 85) *Výroční zpráva 2005*, Charita Valašské Meziříčí, 2006.
- 86) Informace z tiskové konference ze dne 28.3. 2007
- 87) *Některé otázky týkající se domácího násilí. Z průzkumu „Bezpečnost občanů 2001“*. Signální zpráva. Interní materiál, Ministerstvo vnitra ČR, 2001, str. 1-6

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1: *Příčiny agrese podle klientek centra ROSA*, str. 31

Tabulka č. 2: *Faktory zvyšující riziko domácího násilí (Genderový model)* str. 34

Tabulka č. 3: *Zdravotní důsledky domácího násilí páchaného na ženách*, str. 43

Tabulka č. 4: *Sociálně – ekonomické náklady domácího násilí*, str. 44

Tabulka č. 5: *Počet vykázaní za leden*, str. 57

Tabulka č. 6: *Dostupnost pomoci a prevence ve Zlíně*, str. 81

Tabulka č. 7: *Žebříček institucí a organizací řešících domácí násilí podle aktivity*: str. 105

SEZNAM OBRÁZKŮ

- Obrázek č. 1: *Domníváte se, že máte dostatek informací o domácím násilí?* str. 98
- Obrázek č. 2: *Studenti se s informacemi o domácím násilí nejvíce setkali:* str. 98
- Obrázek č. 3: *Za domácí násilí mladí lidé nepovažují:* str. 99
- Obrázek č. 4: *Za psychické násilí teenageři neoznačili:* str. 99
- Obrázek č. 5: *Považujete vykázaní násilníka na dobu 10 dní ze společného bytu za užitečné?* str. 100
- Obrázek č. 6: *Dopouštějí se dle vás násilí osoby, které jsou známé svým slušným a společenským chováním?* str. 101
- Obrázek č. 7: *Domníváte se, že obětí dom. nás. se nejčastěji stávají ženy, které si nechají vše líbit?* str. 101
- Obrázek č. 8: *Máte zkušenost s násilím v rodině?* str. 102
- Obrázek č. 9: *Máte zkušenost s násilím v partnerském vztahu vašich vrstevníků?* str. 102
- Obrázek č. 10: *Násilí, se kterým měli adolescenti zkušenost bylo:* str. 103
- Obrázek č. 11: *Situace, se kterou se teenageři setkali v partnerském vztahu:* str. 103
- Obrázek č. 12: *Máte podezření, že váš kamarád zažívá násilí ve vztahu, co uděláte?* str. 104
- Obrázek č. 13: *Váš kamarád uhodil partnera, co uděláte?* str. 104
- Obrázek č. 14: *Postoj společnosti k problematice dom. násilí podle adolescentů:* str. 105
- Obrázek č. 15: *Škola dle názoru studentů věnuje tomuto problému:* str. 106
- Obrázek č. 16: *Která forma informací o dom. nás. je pro mladé lidi nejvhodnější?* str. 106

SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHA P I: HRA DOMÁCÍ NÁSILÍ GAME OVER, STÁTNÍ KAMPAŇ

PŘÍLOHA P II: DONA LINKA PROPAGAČNÍ LETÁK

PŘÍLOHA P III: AGAPI CENTRUM – ÚVODNÍ STRANA PROPAGAČNÍ BROŽURY

PŘÍLOHA P IV: DONA LINKA PROPAGAČNÍ LETÁK

PŘÍLOHA P V: TICHÉ SVĚDKYNĚ, FOTOGRAFIE Z AKCE ROSA

PŘÍLOHA P VI: INSPIRACE ZE ZAHRANIČÍ, PREVENCE SOUSTŘEDĚNÁ NA MUŽE

PŘÍLOHA P VII: LOGO A PROPAGAČNÍ MATERIÁL LIZ CLAIBORNE

PŘÍLOHA P VIII: DOTAZNÍK O DOMÁCÍM NÁSILÍ, CÍLENÝ NA STUDENTY

PŘÍLOHA P I: HRA DOMÁCÍ NÁSILÍ GAME OVER, STÁTNÍ KAMPAŇ

SANGVINIK

CHOLERIK

FLEGMATIK

MELANCHOLIK

CHARAKTER PART

Cholerik je spíše vznětlivý, prudký, kdežto flegmatik klidný a lhostejný. Sangvinik je převážně veselý a přátelský, naproti tomu melancholik zadumaný a samotářský.

ZRUŠIT

DOMÁCÍ NÁSILÍ
GAME OVER

PŘÍLOHA P II: DONA LINKA PROPAGAČNÍ LETÁK

linka pomoci obětem
domácího násilí

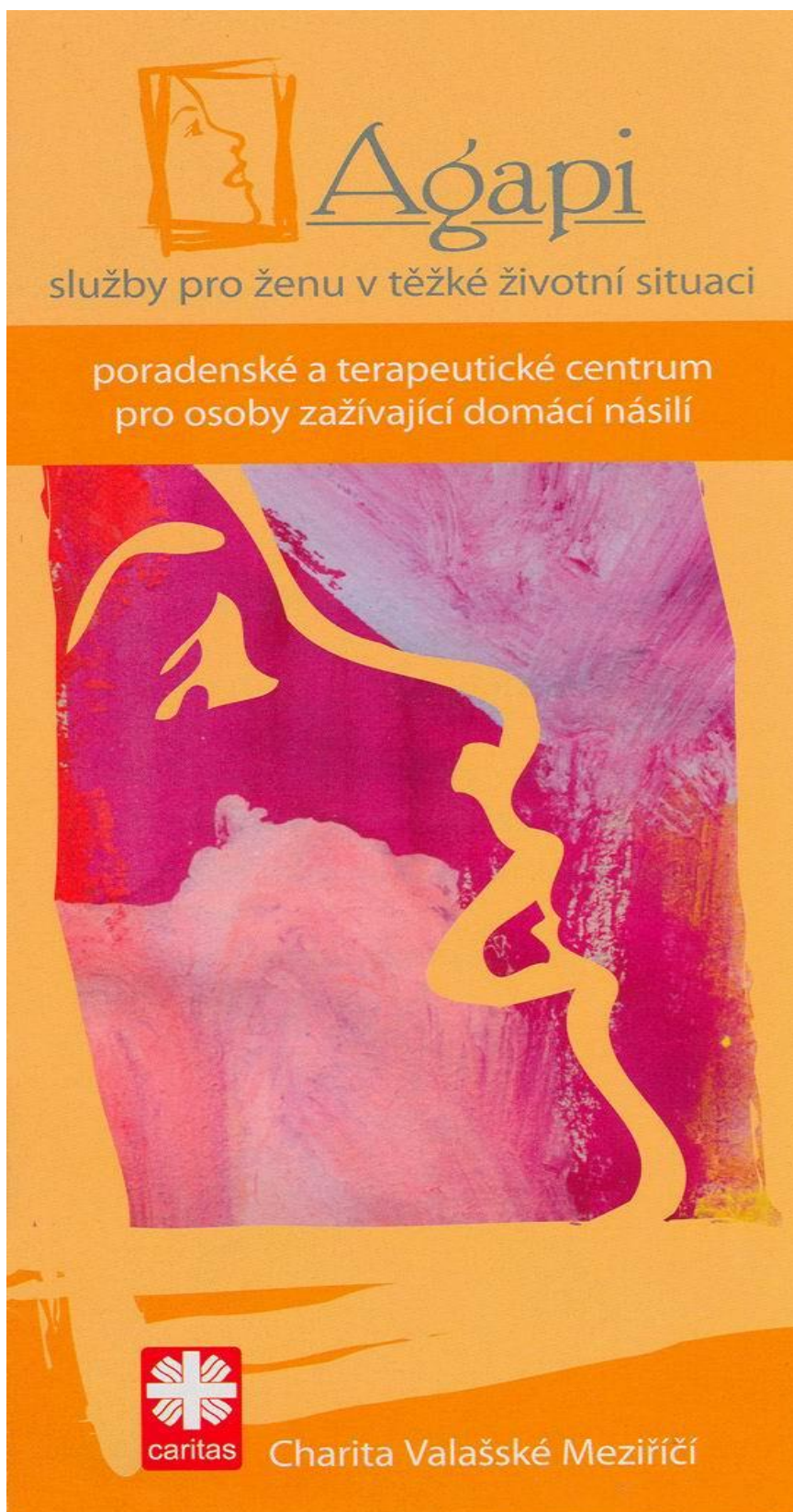
02 51 51 13 13

DONA

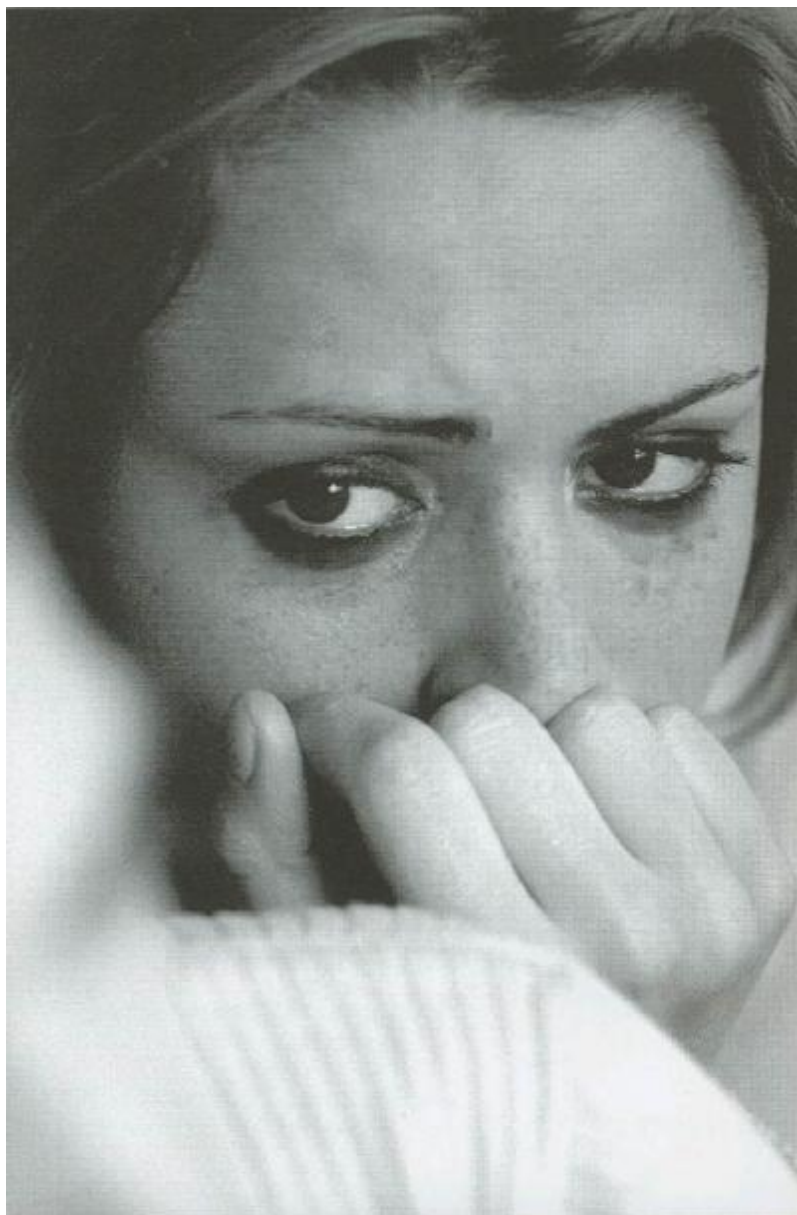
- Vyslechne a pomůže volajícímu orientovat se v aktuální situaci.
- Nabízí volajícímu porozumění a důvěru.
- Pomáhá volajícímu odstranit pocity viny a znovu nalézt sebedůvěru.
- Motivuje volajícího k aktivnímu řešení situace.
- Pomáhá volajícímu promyslet individuální bezpečnostní plán.
- Poskytuje praktické rady a pomáhá volajícímu nalézat další vhodný postup.
- Nabízí důležité informace o možných sociálně právních a trestně právních opatřeních.
- Poskytuje informace o systému služeb sociální záchranné sítě pro oběti domácího násilí a trestných činů.
- Může organizačně zprostředkovat pomoc, jejímž cílem je ochrana oběti (např. zprostředkování bezpečného ubytování).
- Může přivolat urgentní pomoc v případech vážného ohrožení zdraví a života.

**Domácí násilí nesmí zůstat privátní záležitostí.
Doporučujte obětem linku DONA.**

**PŘÍLOHA P III: AGAPI CENTRUM – ÚVODNÍ STRANA
PROPAGAČNÍ BROŽURY**

PŘÍLOHA P IV: DONA LINKA PROPAGAČNÍ LETÁK

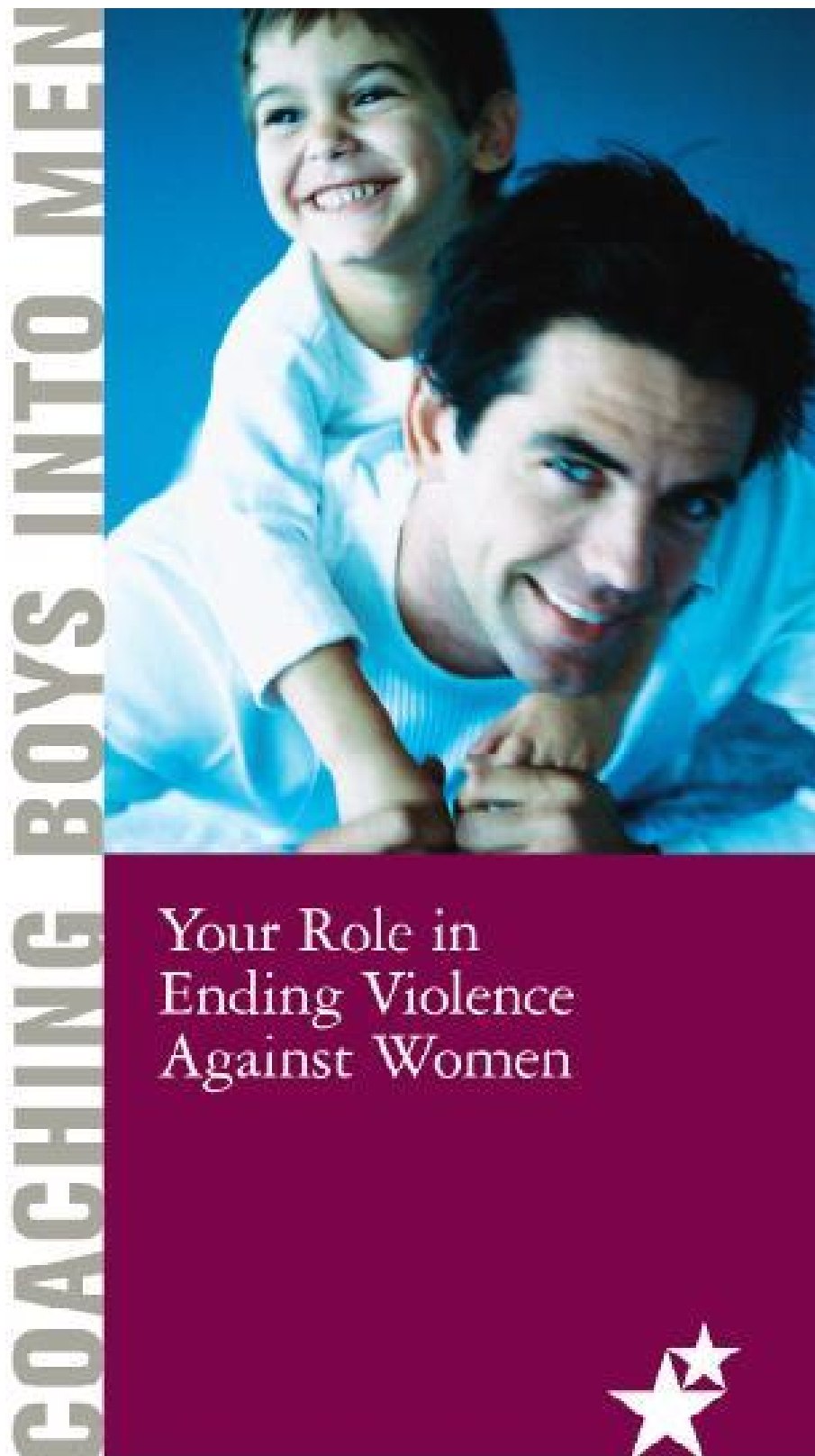
**Nejdříve jde o lidskou důstojnost,
pak o zdraví a nakonec o život.**

DOMÁCÍ NÁSILÍ
POMOC OBĚTEM
☎ **2 51 51 13 13**
informace nepřetržitě

PŘÍLOHA P V: TICHÉ SVĚDKYNĚ, FOTOGRAFIE Z AKCE ROSA

PŘÍLOHA P VI: INSPIRACE ZE ZAHRANIČÍ, PREVENCE SOUSTŘEDĚNÁ NA MUŽE

PŘÍLOHA P VII: LOGO A PROPAGAČNÍ MATERIÁL LIZ CLAIBORNE

P VIII: DOTAZNÍK O DOMÁCÍM NÁSILÍ, CÍLENÝ NA STUDENTY

DOTAZNÍK

Dovoluji si vás požádat o vyplnění dotazníku, jehož otázky jsou zaměřeny na problematiku domácího a partnerského násilí. Odpověď označte prosím křížkem. Děkuji za Váš čas.

1. Pohlaví

ŽENA

MUŽ

2. Domníváte se, že máte dostatek informací o domácím násilí?

Ano, mám dostatek informací

Ano mám, ale ještě bych nějaké informace uvítal

Ne, nemám, ale uvítal bych je

Ne, nezajímá mě to

Nevím

3. Dopouštějí se dle vás násilí osoby, které jsou známé svým slušným a společenským chováním?

Ano, dopouštějí, v mnoha případech

Ano, dopouštějí, ale méně často

Spíše nedopouštějí, snad výjimečně

Určitě se nedopouštějí

4. Domníváte se, že obětí domácího násilí se nejčastěji stávají ženy, které si nechají vše líbit?

Ano, nejčastěji jsou to takové, co si nechají vše líbit

Spíše ano, jsou to takové, co si nechají vše líbit

S tímto tvrzením rozhodně nesouhlasím

Spíše nesouhlasím

5. Dle vás je domácí násilí problém, který by měl/a řešit: - označte 1 - 5 (1nejvíce, 5 nejméně)

rodina

škola

církev

stát

média

6. Myslíte si, že domácí násilí si žádá zásah okolí (příbuzných, sousedů, lékaře, policie)?

Určitě ano

Spíše ano

Určitě ne

Spíše ne

7. Za domácí násilí považujete

Fyzické násilí

Psychické násilí (nadávky, vydírání)	☐
Zákazy návštěv příbuzných, přátel	☐
Sex proti vůli partnera	☐
Odpírání finančních prostředků na chod domácnosti	☐

8. Máte zkušenost s domácím násilím v rodině?

Ano, mám osobní přímou zkušenost	☐
Ano, mám osobní nepřímou zkušenost (někdo z mých příbuzných nebo přátel)	☐
Nemám žádnou	☐

9. Máte zkušenost s násilím ve vztahu vašich vrstevníků?

Mám osobní přímou ((ex) přítel se choval násilně)	☐
Mám osobní nepřímou (kamarád zažil násilí ve vztahu)	☐
Nemám žádnou	☐

10. Násilí mělo podobu (odpovídají jen ti, kdo odpověděli kladně na otáz. 9)

Pouze fyzické	☐
Pouze psychické	☐
Pouze sexuální	☐
Kombinace fyzického a psychického	☐
Kombinace fyzického, psychického a sexuálního násilí	☐
Jiná kombinace, uveďte jaká.....	☐

11. Která ze situací dle vás signalizuje, že se jedná o psychické násilí ve vztahu?

Sprosté nadávky partnera	☐
Zakazování návštěv rodiny	☐
Kritizování a kontrola stylu oblékání partnera	☐
Zesměšňování partnera před kamarády	☐
Jiné, uveďte prosím jaké:	☐

12. Máte podezření, že Váš kamarád zažívá násilí ve vztahu. Co uděláte?

Vezmete ho do kina, na nákupy apod. abyste ho rozptýlili	☐
Pomstíte se jeho partnerovi	☐
Vklidu si s ním promluvíte, zeptáte se, zda je vše v pořádku	☐
Není to moje věc, musí si to vyřešit sami	☐
Jiné řešení, uveďte prosím jaké	☐

13. Váš kamarád uhodil partnera. Co uděláte?

Půjdu za školním poradcem	☐
Neudělám nic	☐
Promluví si s ním o tom na nerušeném místě	☐
Přestaneme být přáteli	☐
Jiné řešení, uveďte prosím jaké	☐

14. Z následujících institucí vyberte ty, které podle vás dělají nejvíc pro řešení problematiky

domácího násilí a přitom je očísľujte od 1 výše (1-nejaktivnější)

Aliance proti domácímu násilí	☐
Asociace manželských a rodinných poradců	☐

Bílý kruh bezpečí	
DONA linka	
Městská policie	
Ministerstvo práce a sociálních věcí	
Ministerstvo vnitra	
Občanské sdružení Rosa	
Policie ČR	
Jiná, uveďte jaká	

15. Co podle vás je intervenční centrum domácího násilí?

Jde o (napíšte vlastními slovy):

Nemám představu, o co jde

16. Považujete vykázaní násilníka na dobu 10 dní ze společného bytu za užitečné?

Ano

Ne. Uveďte prosím důvod:

Neslyšel/a jsem o tom

17. Kde jste se s informacemi o domácím násilí setkal:

tv	
rádio	
tisk	
billboard, leták	
film	
kniha	
internet	
škola	
jinde, uveďte kde	

18. Jaký je podle vás postoj společnosti k problematice domácího násilí:

zveličování problému

věnuje mu dostatečnou pozornost

podceňování problému

19. Škola dle mého názoru věnuje tomuto problému

málo času

přiměřeně času

hodně času

žádný čas

20. Která forma informací o domácím násilí by byla nejvhodnější pro vás osobně?

přednášky ve škole

beseda s oběťmi

beseda s odborníky na DN, policisty apod.

brožury, letáky, knihy

film

osobní zapojení se do kampaně, například divadlo pro mladší studenty	
počítačové hry	
webové stránky, onlinediskuze a chaty	
jiná, uveďte jaká	

21. Označte křížkem všechny varianty situací, které se vás osobně týkaly

(ex)partner mi vyhrožoval přes sms, icq, internet	
(ex)partner vlastní mé fotografie (video), jejichž zveřejnění by mi mohlo ublížit	
(ex)partner mi vyhrožoval zveřejněním "choulostivých" fotografií, videí	
(ex)partner mě obtěžoval smskami (maily) se sexuálním obsahem	
(ex)partner mě vulgárně napadal přes sms, mail, icq (nadávky, zesměšňování)	
(ex)partner mě obtěžoval zasíláním 10 a více sms/hod, aby mě kontroloval, kde/s kým jsem	
(ex)partner mi kontroloval sms zprávy, telefonáty, emaily	